

= wrs. 38ste congres

WERKSLAG

VAN HET
VERVOLG
CONGRES

DER S.D.A.P., GEHOUDEN
IN HET N.V. HUISTE
UTRECHT OP 17 EN 18
SEPTEMBER 1932

SECRETARIAAT S.D.A.P. — AMSTERDAM

VERSLAG

VAN HET VERVOLG-CONGRES
DER S.D.A.P., GEHOUDEN IN
HET N.V. HUIS TE UTRECHT
OP 17 EN 18 SEPTEMBER 1932

SECRETARIAAT S.D.A.P. - AMSTERDAM

INHOUD

	Blz.
Congresverslag	3
Congresbesluiten	41

Den 17den en 18den September kwam te Utrecht het vervolg-congres der S.D.A.P. in het N.V.-Huis bijeen.

De partij-voorzitter J. OUDEGEEST sprak de volgende openingsrede uit:

Er is voor den voorzitter van dit vervolg-congres, hetwelk in zoo korten tijd volgt op ons jaarlijksch Paaschcongres, geen aanleiding bij de opening veel te zeggen, vooral niet, daar een der hoofdpunten van onze besprekingen den binnenlandschen toestand betreft. Vooruitloopen op deze besprekingen zou dus weinig anders beteekenen dan tijdverlies. En aangezien onze tijd toch reeds beperkt is, moet dit, vooral door den voorzitter, maar evengoed ook door de afgevaardigden, vermeden worden, te meer, daar dit congres noodig geworden is, door de onmogelijkheid, waarin wij de laatste jaren waren, om eenige vraagstukken van groot actueel belang af te doen. De strijd in eigen boezem nam de laatste jaren het grootste deel van den tijd in beslag, zoowel op de congressen als in de Partijbestuursvergaderingen, zoodat de tijdige afdoening van verschillende aangelegenheden niet dan met de grootste moeite kon worden verkregen. Thans zullen wij trachten het verlorene in te halen, opdat wij, als wij over eenige maanden ons verkiezingscongres zullen houden, bij de samenstelling van ons verkiezingsprogram niet behoeven te worden belemmerd, doordat sommige vraagstukken van politieken, financieelen en economischen aard nog niet genoegzaam tot gemeengoed onder onze leden zijn geworden om ze in verband met de komende verkiezingen te formuleeren.

Inmiddels kan de Partijbestuursresolutie, welke morgen in bespreking komt ter zake van het rapport-Welter, bij aanneming door dit congres wel eenigszins beschouwd worden als een vingerwijzing naar de richting, in welke wij de oplossing der moeilijkheden, waarvoor ons land wellicht nog eenige jaren zal worden geplaagst, zien.

Willen wij in staat zijn op ons verkiezingscongres rustig te debatteeren over de verschillende paragrafen van het program, over een program voor land- en tuinbouw, voor zooverre dit in dezen crisistijd voor de toekomst met vrucht is samen te stellen, over crisismaatregelen tot hulp aan in nood zijnde groepen der bevolking, over wijzigingen en aanvullingen in ons socialisatie-rapport, waarvan eenige onderdeelen herziening behoeven, over eenige eischen op economisch gebied, welke voor den komenden tijd sterk in het oog vallen, — zullen wij in staat zijn dit alles op het volgend congres, dat in het midden van den winter zal worden gehouden, af te doen, dan zullen wij d e z e twee dagen ons strikt hebben te beperken tot de agenda en de daarop staande punten zoo kort en zakelijk mogelijk moeten bespreken.

Met de afdoening van ons koloniaal werkprogram, hetwelk bedoeld is als aanvulling en afsluiting van het koloniaal beginselprogram, dat in 1930 in deze zelfde zaal werd aangenomen, is de S.D.A.P. de eerste politieke partij in Europa, die de lijn der ontwikkeling van de koloniale politiek niet slechts principieel, doch ook practisch heeft getrokken.

Strijdlust en toewijding

Kan het niet voegzaam geacht worden in dit openingswoord vooruit te loopen op de discussies, welke morgen zullen plaats vinden, wèl rust de verplichting op mij melding te maken van den frisschen geest, den strijdlust, de toewijding, welke in onze partij heerschen en die sterk tot uitdrukking gebracht zijn door de twee groote gebeurtenissen op binnenlandsch en op buitenlandsch gebied, welke zijn voorgevallen tusschen Paschen en dezen dag. Ik bedoel hiermee de publicatie van het rapport-Welter en de te vreezen mislukking der Ontwapeningsconferentie.

Welk een krachtig besef van de waarde der veroverde materiele, culturele en geestelijke positie spreekt er uit de zeer groote aantallen arbeiders,

die aan den oproep om te protesteeren en te demonstreeren tegen de aantasting dezer positie, die een gevolg zou zijn van het aanvaarden van het plan-Welter door Regeering en Volksvertegenwoordiging! Welk een duidelijk blijk van onverzettelijken wil spreekt er uit de deelneming aan onze tallooze demonstraties; — wil, om liever de kans te loopen den malaisetijd verlengd te zien, dan door toegeven aan sociale afbraak en voortdurende loonsvermindering het kapitalisme weer voor langen tijd in het zadel te helpen ten koste van het door de arbeidersklasse veroverde. Wil, om zich dit maal, in deze crisis, nu de Nederlandsche arbeidersklasse zich sterk gevoelt, te verzetten tegen de toepassing van het, door het kapitalisme in alle crisissen aangevende middel om de zaken weer op gang te brengen: de loonsverlaging. Zij weten, dat de crisis door dit verzet mogelijk langer zal duren, dan wanneer zij zich grove loondalingen laten welgevalen, maar zij weten ook, dat, wat er in crisistijd eenmaal afgegaan is, met hard vechten opnieuw moet worden veroverd in den tijd van hoogconjunctuur.

Het is de uiting van het steeds sterker wordend besef, dat het kapitalistisch productie-systeem zich slechts met medewerking der georganiseerde arbeiders zal kunnen herstellen en dat dit herstel, indien het al zal komen, niet mag gaan ten koste van het levenspeil der werkenden. Bijzonder verheugend voor alle arbeiders in ons land is de overwinning, die dezer dagen onze zeelieden in een korte, maar sterk doorgevoerde staking hebben behaald, waardoor zij een loonsverlaging van twintig procent hebben weten te verijdelen. (Applaus).

Hulde en gelukwensch zij hun van deze plaats gebracht. Het sterker wordend besef, waarvan ik hier sprak, verklaart ook het verheugend verschijnsel van den zich steeds voortzettenden groei in den omvang onzer beweging in dezen fellen crisistijd.

Groei

Men heeft dezer dagen in onze bladen kunnen lezen, dat de regeering belangstellend aan de gemeentebesturen inlichtingen heeft laten vragen aangaande het revolutiegevaar. Sinds 1919 heeft men blijkbaar de namen en adressen der nieuwe revolutionnairn niet meer bijgehouden en daardoor is men volkomen den tel kwijt.

Voor wat ons betreft, zijn wij gaarne bereid de regeering een weinig op gang te brengen.

Op 31 Maart 1922 waren 41.816 revolutionnairn in de S.D.A.P. georganiseerd en op 31 Maart 1932 waren het er 77.855 of 86 pCt. meer. Deze 77.855 zijn in de drie maanden van 31 Maart tot 30 Juni j.l. gegroeid tot 81.621, hetgeen 95 pCt. meer is dan 10 jaar geleden. Om de regeering dus volledig in te lichten: in de laatste tien jaren is het aantal revolutionnairn in onze partij (en dat zijn de eenigen, die gevaarlijk zijn voor de reactie) met bijna 100 pCt. gegroeid. (Applaus).

Het lijkt mij wenschelijk een vergelijking te maken tusschen de vorige en deze crisis aangaande het ledental. Stellen wij het aantal der leden op 31 Maart 1922 op 100, dan verkrijgen wij voor het verloop in de crisis 1924—1926 het volgende pCt.

			Tijdens deze crisis:	
31/3	1923	101.7	1930	158
	1924	96.7	1931	178
	1925	91.6	1932	186
	1926	99	30/6 1932	195

Dus juist het omgekeerde verloop.

De stijging gedurende het geheele jaar '31—'32 bedroeg pl.m. 3400 leden.

De stijging sinds ons laatste Paaschcongres bedraagt bijna 3800 leden. Indien er geen 3200 leden naar de O.S.P. waren gegaan, zou de groei rond 7000 leden geweest zijn in de lente van dit jaar. Maar..... indien de O.S.P. niet ware opgericht, zouden wij ook waarschijnlijk niet de Twee voor Eén-actie gehad hebben onder de bekwame en toegewijde leiding van onzen vriend A. B. K., wien ik hiervoor alsnog namens de Partij hartelijk dank zeg, evenals alle partijgenooten, die hem daarbij hun krachtige hulp hebben geboden. (Luid applaus).

Men heeft in de krant kunnen lezen, dat Kleerekoper hoogstwaarschijnlijk binnen eenige weken het ziekenhuis zal kunnen verlaten. Het zegt veel, $\frac{1}{4}$ jaar bijna onafgebroken gekluisterd te zijn aan het bed, wanneer men zoo levenslustig en zoo frisch van geest is als deze partijgenoot. Hopen wij, dat de aanvankelijke beterschap, die tot deze wisseling van woonplaats aanleiding geeft, zich moge voortzetten.

Ik stel voor hem een gelukstelegram te zenden. (Applaus).

Ontwapeningsactie

Hierboven heb ik reeds melding gemaakt van de Ontwapeningsconferentie en het voorloopig weinig hoop gevend resultaat. Gelukkig behoeft onze partij en de geheele Nederlandsche arbeidersbeweging dit niet toe te schrijven aan te weinig activiteit in dit opzicht. De actie voor ontwapening en tegen het militarisme is bij voortdoring met groote kracht hier te lande gevoerd en zoodra het mogelijk was, hebben wij ook getracht onze internationale instanties aan te vuren tot of te ondersteunen in de acties, welke voor dit doel zijn ontplooid.

De omstandigheid, dat Frankrijk zijn veiligheid sinds den wapenstilstand is blijven zoeken in oorlogsvoorbereiding, heeft ten slotte aanleiding gegeven tot het sabelgerinkel, waarmede de Duitschers de laatste weken onze ooren beleedigen. Het ontbreken van krachtigen democratischen geest en democratische kracht in het tegenwoordige Duitschland doet de vrees voor oorlog weder sterker worden en te vreezen is, dat dit ook terug zal slaan op het weerkeeren van het vertrouwen, dat zoo hoog noodig is voor het economisch herstel der wereld. Dat inmiddels van de zijde onzer Duitsche makkers uit de arbeidersbeweging de hoop op versterking van de vredesgedachte niet is prijsgegeven, bewijst hun zeer talrijk bezoek aan de schitterende grensmeetings voor ontwapening en vrede, welke in een aantal plaatsen aan de grens zijn gehouden en die gezamenlijk door veel meer den 100.000 arbeiders en arbeidersvrouwen uit Duitschland, België en ons land zijn bijgewoond.

Het blijkt, dat dit middel tot verbroedering der volken waardevol geacht moet worden. Het is thans het derde jaar geweest, dat dergelijke betoogingen zijn gehouden en steeds is de deelneming gegroeid. Doch dit jaar was ze wel zeer buitengewoon.

Internationaal overleg

Op andere wijze wordt tevens getracht door onze en een aantal zusterpartijen de volken nader tot elkaar te brengen. De informeele bespreking, welke tijdens het laatste congres te Weenen heeft plaats gehad tusschen partijgenooten uit Scandinavië, België en ons land over verbindingen op economisch gebied, zullen onder leiding van ons internationaal secretariaat worden voortgezet. Wegens moeilijkheden, welke steeds aan internationale bijeenkomsten verbonden zijn, moest een paar maal een verdere bespreking worden uitgesteld. Thans is bepaald, dat op 1 en 2 October a.s. te Amsterdam een nieuwe conferentie zal worden gehouden te dezer zake, waaraan door Belgische, Deensche, Zweedsche partijgenooten en door ons zal worden deelgenomen.

Partijgenooten! Zoowel ons jaarverslag als de enkele feiten, welke ik hier heb gememoreerd, geven blijk van groei, die gekomen is door onafgebroken actie voor het welzijn der arbeidersklasse, onafgebroken verzet tegen alle belagers van dit welzijn, onafgebroken propaganda van een groot deel onzer leden. Een propaganda, welke krachtig gesteund wordt door de instanties, welke met ons samenwerken, de A.J.C., de V.A.R.A., het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling, de Muziek-, Zang- en Sportbonden, de Bond van Vrouwenclubs en niet het minst het N.V.V., die zich alle in blakenden welstand mogen verheugen en in onvolprezen kameraadschap met ons samenwerken.

Laat ons zoo voortgaan! Hetzij het begin van het eind der crisis inderdaad gekomen is, hetzij de hoopgevende teekenen bedriegen, voor den levenden mensch, maar vooral voor den ijverigen sociaaldemocraat is er steeds werk te over, want onder alle omstandigheden heeft hij de belangen zijner klasse te verdedigen en onzen aanhang uit te breiden.

Voor den levenden mensch! Voor de dooden geldt slechts de herinnering aan wat zij deden. Dit noopt mij u te vragen een oogenblik u te verheffen om onze, gelukkig zeer weinig, dooden te gedenken. Naast eenige minder algemeen bekenden, ontvielen ons onze met de pen veel werkende pg. De Gruyter, ons Utrechtsch raadslid De Weerd, en onze vriend en partijgenoot Albert Thomas, wien wij hier een laatsten groet brengen.

Ik heet u hier allen hartelijk welkom en verklaar het congres voor geopend. (Applaus).

Voorzitter OUDEGEEST spreekt nu een woord van protest tegen het feit, dat verschillende bladen, waaraan de openingsrede te voren ter vergemakkelijking der publicatie is toegezonden, deze rede reeds hebben gepubliceerd voor zij is uitgesproken.

HAGEN, voormalig secretaris-penningmeester der I.S.D.P. begroet het congres, spreekt zijn beste wenschen uit voor een vruchtbaren arbeid en hoopt op een spoedig herstel van de eenheid in de socialistische gelederen. Spreker gewaagt van de moeilijke taak der Indische zusterpartij, voor wie het van groot belang is, dat de S.D.A.P. in Nederland groeit en bloeit. Moge het ledental dan ook bij voortdurend blijven toenemen!

VISSCHER (Rotterdam) brengt hierop verslag uit als voorzitter der congrescommissie. Verschillende punten kunnen van de agenda verdwijnen. Met name die betreffende de contributie-regeling. Voor andere voorstellen stelt de commissie verwijzing naar den partijraad, naar de kamerfractie of andere ter zake bevoegde instanties voor. Een voorstel tot inrichting van een documentatie-bureau voor de partij wil de commissie afvoeren, omdat het wegens de hooge kosten niet te verwezenlijken is. Een voorstel tot wijziging van de dienstweigeringswet wordt verwezen naar de kamerfractie en aangaande een voorstel tot het alcohol-vrij maken van het Troelstra-Oord deelt spreker mee, dat het P.B. dit aan het bestuur van het Troelstra-Oord heeft voorgesteld, maar dat dit voorstel is verworpen.

Aan den wensch van een afdeling tot betere scholing van krachten op het platteland kan wellicht tegemoet worden gekomen door ruimere verspreiding van de brochure van dr. H. B. Wiardi Beckmann over het beginsel-program. Het partijbestuur ziet dit onder de oogen en een voorstel ter zake kan dus worden afgevoerd.

Hetzelfde geldt voor een voorstel tot samenstelling van een bloemlezing uit de artikelen en verdere geschriften van Troelstra. Het partijbestuur zal zich in verbinding stellen met de Arbeiderspers. De congrescommissie meent voorts, dat in zake de bevordering van het gebruik van het Esperanto niet verder kan worden gegaan. De kwestie der Jong-socialisten-organisatie is bij het partijbestuur in behandeling. De zaak heeft kans van slagen en het op deze betrekking hebbende voorstel behoeft dus niet te worden behandeld.

Vredeswacht

Het voorstel tot stichting van een vredeswacht zou de commissie hebben afgewezen, als het niet door de voorstellende afdeling was ingetrokken. Instelling van een studie-commissie naar Rusland achtte de congres-commissie niet wenschelijk, waarom zij voorstelt, een daarop betrekking hebbend voorstel van de agenda af te voeren.

De **VOORZITTER** wil nog een enkel woord zeggen over de Vredeswacht, waaromtrent eenige verwarring heerscht bij de partijgenooten. Men is eerst begonnen met de stichting van een Arbeidersweer, die oorlog zou moeten voorkomen, door vorming van een internationaal leger ter beschikking van den Volkenbond. Daartegen heeft het P.B. zich vierkant uitgesproken.

Nu zijn er weer nieuwe pogingen ondernomen door een organisatie, die propaganda wil voeren voor algemeene dienstweigering bij oorlogsverklaring. Daar kan het P.B. niets tegen hebben. Deze organisatie dient zich herhaaldelijk aan, als door het P.B. erkend. Men moet hier goed onderscheiden. De organisatie is niet verboden. Overigens zitten aan de Vredeswacht-beweging groote gevaren en iedere organisatie van dezen aard leidt tot versterking van den Vrijwilligen Landstorm. Ook doet actie voor een Vredeswacht afbreuk aan het welslagen van het initiatiefvoorstel der Kamerfractie tot afschaffing van de burgerlijke gewapende corpsen. Daarom moet iedere propaganda voor een arbeidersweer of een vredeswacht sterk ontraden worden.

Het koloniaal program

Een orde-voorstel van Amsterdam IV om de besprekingen over het koloniaal program af te voeren van de agenda en een voorstel van Amsterdam III om een huishoudelijke zitting te houden, geven Oudegeest aanleiding te adviseeren, eerst maar eens met den Congresarbeid te beginnen. De kwestie, waarover Amsterdam III wenscht te spreken, zal door het P.B. aan de orde worden gesteld, als er tijd-voor een huishoudelijke zitting mocht blijken te zijn.

DE ROODE (Amsterdam IV) wijst op de groote internationale politieke beteekenis van het koloniale werkprogram. De tijd van voorbereiding is veel te kort geweest. Men heeft er geen studie van kunnen maken. Dat ontwerp leeft niet in de partij. Het is zelfs bij het grootste deel van het kader onbekend.

VLIEGEN, voorzitter der program-commissie, meent dat programs dienen om levend te worden gemaakt in de partij. De Roode's aandrang tot uitstel is in strijd met zijn opvatting, dat de totstandkoming zoo belangrijk is. Het program is samengesteld door uitnemende specialiteiten. Als wij het nu niet behandelen dan komt er op een volgend congres niets van, want dat is een verkiezingscongres. Komt het program nu niet aan de orde, dan weet men niet wanneer daarvoor weer gelegenheid zal zijn. Het program is begin Augustus verschenen. Men heeft dus alle gelegenheid gehad het te bestudeeren.

J. E. STOKVIS sluit zich hierbij aan. De stof van de theoretische en practische koloniale politiek kan slechts geleidelijk in de partij doordringen. Bovendien geldt het hier den uitbouw van het in 1930 aangenomen beginsel-program. De stof is dus niet geheel nieuw.

DE ROODE acht de aangevoerde argumenten bijzonder zwak. Als het P.B. wil, behoeft het uitstel niet van zoo langen duur te zijn. De wijze waarop het program verkrijgbaar is gesteld was zeker niet bevorderlijk aan een snelle verspreiding. Men wil nu, dat wij dit program aannemen op gezag van enkele deskundigen, voor wie spreker veel respect heeft. Het congres echter moet het voor en tegen van het rapport behoorlijk overwegen.

De **VOORZITTER** zegt, dat het geenszins de bedoeling van het P.B. is een discussie af te snijden.

Het ordevoorstel van Amsterdam IV wordt hierop verworpen.

„De Sociaal-Democraat”

WOUDENBERG deelt mede, dat het aantal abonné's op de „Sociaal-Democraat” na de vermindering van de abonnementsprijs slechts tot iets boven de 4000 is gestegen. Aandrang om door propaganda dit aantal te vergrooten heeft geen succes gehad. De vraag is daarom gewettigd, of het blad inderdaad voorziet in een in de Partij sterk gevoelde behoefte. Het betrekkelijk geringe aantal abonné's wettigt niet dat uit de Partijkas jaarlijks het belangrijke bedrag van f 7000.— wordt bijgepast. Het abonnementental moet dan ook minstens tot 8000 worden verhoogd, dan zal het niet meer dan 2 à f 3000 aan de partij kosten. Een grooter offer acht het P.B. voor dit doel niet verantwoord. Het is nu de bedoeling, dat het congres zich met de vraag bezig houdt of de partij kan zorgen, dat het abonnementental zoodanig wordt opgevoerd, dat het per 1 Januari a.s. 8000 zal bedragen. Blijkt dat niet het geval, dan zal een volgend congres er zich over moeten uitspreken of het blad in stand kan worden gehouden. Verschillende mogelijkheden zijn reeds besproken. Om de veertien dagen verschijnen, inkrimping van den omvang, verhooging van den abonnementsprijs. Al deze middelen kunnen echter niet baten, wanneer aan het blad in de partij geen grootere behoefte bestaat.

Mogelijkheid om „De Sociaal-Democraat” in de bladen der „Arbeiderspers” op te nemen, bestaat niet, tenzij ten koste van offers, die nog grooter zijn, dan thans reeds gevergd worden.

Discussie

Een lange reeks van sprekers meldt zich aan.

ROTTERDAM IX betwijfelt of het mogelijk is, dat het abonnementental duurzaam zoodanig kan worden opgevoerd, dat het blad zich zal bedruipen. Spreker vindt vierduizend abonnees voor een wetenschappelijk discussie-orgaan echter niet zoo gering. Wat zal er nu moeten gebeuren? Het moet toch wel mogelijk zijn, deze wetenschappelijke partij-discussies in onze dagbladen te voeren. Desnoods dient daarvoor iets anders te wijken. Bv. door inkrimping van de Sportrubriek. Men behoeft hiervoor niet zoo angstig te zijn. Als het orgaan er niet is, dan zal de schrijflust wel verminderen.

UTRECHT I zegt, dat zijn afdeling geen kans ziet het abonnementental te verdubbelen. Mocht het tot opheffing komen, dan zullen toch de voorwaarden moeten worden geschapen om deze discussie op andere wijze te voeren. Spreker meent overigens, dat de inhoud van „De S.D.” erop wijst, dat vermindering van den omvang van het blad mogelijk is. Er staat menig artikel in, waarvan men zich afvraagt, of het wel in een discussie-orgaan thuisbehoort. Aanmoediging tot wetenschappelijken arbeid in de Partij verdient dan ook aanbeveling.

Kan het P.B. niet wat meer in deze richting ondernemen? Bijvoorbeeld door meer contact met de Soc. Ver. tot Bestudeering van Maatschappelijke Vraagstukken te zoeken?

ROTTERDAM VI ziet het blad niet als een wetenschappelijk, doch als een discussie-orgaan. De redactie wijst echter te veel artikelen af, gelijk spreker persoonlijk ondervonden heeft. De redactie laat het toe dat De Graaf het geheele gemeente-personeel aanvalt en het aangeboden verweer mijnerzijds wordt geweigerd, onder motief dat het polemiseerde tegen de N. R. Ct. en persoonlijk tegen De Graaf is. De kostprijs van het blad is z.i. ook te hoog. Kan hierover niet eens worden gesproken met „De Arbeiderspers”?

EDE meent, dat er wel behoefte bestaat aan een discussie-orgaan. De menschen hebben er echter geen geld voor. Daarom is opneming in de bladen der „Arbeiderspers” de eenige oplossing.

DIEMEN ondersteunt dit betoog en dringt aan op een goedkoopere exploitatie.

De VOORZITTER wijst erop, dat „De Arbeiderspers” door de organisatie niet beneden de vastgestelde tarieven mag gaan.

ROSENDAAL klaagt erover, dat eenige artikelen, ingezonden door een lid van zijn afdeeling, niet in „De Sociaal-Democraat” zijn geplaatst. Hij zond ze toen naar de „Arbeiderspers”, waarop de hoofdredactie den inzender weer naar „De Sociaal-Democraat” verwees. Daarop heeft de betrokkene een manifest uitgevaardigd en de afdeeling heeft terzake een motie aangenomen. Spreker verlangt waarborgen, dat in de toekomst artikelen, die binnen de perken blijven niet meer door „De Sociaal-Democraat” zullen worden geweigerd.

APELDOORN meent, dat bezuiniging ware te bereiken door een beroep te doen op de medewerkers voor vermindering van het honorarium. De kwestie, of het orgaan al dan niet zal voortbestaan, moet niet in de eerste plaats afhangen van de kosten. Spreker beveelt de instelling van een normale redactie aan, terzijde gestaan door een commissie voor geschillen. De gevallen Roosendaal-IJmuiden pleiten daarvoor, en ook te Apeldoorn heeft zich een dergelijk geval voorgedaan, dat ter ledenvergadering ter sprake is gekomen. Het betrokken lid dat een stuk heeft opgezonden ter plaatsing, inzake de Amsterdamsche kwestie, kreeg het terug met de bloote bemerking „ongeschikt”, zonder nadere omschrijving, wat o.i. niet juist is.

DEN HAAG VIII vindt de exploitatiekosten buitengewoon hoog en verlangt nadere bijzonderheden, mede omtrent de vergoedingen, welke aan den hoofdredacteur, de redacteuren en de medewerkers worden uitgekeerd. Wat het drukkerstarief betreft, als men bij tien drukkers komt, krijgt men tien verschillende tarieven. Als dit orgaan wordt opgeheven, waar zal dan de discussie plaats vinden? Er dient zekerheid te worden geschapen, dat bij opheffing van „De S.D.” de discussie in „De Arbeiderspers” behoorlijk tot haar recht zal komen. Spreker sluit zich aan bij Amsterdam IV voor wat betreft den inhoud en de verzorging van het blad.

De afgev. van DEN HAAG V deelt op de vraag van het P.B. om het abonnementental te verdubbelen mee dat, voor het Paaschcongres, het toen zittend bestuur in Den Haag V niet veel heeft gedaan aan abonneewerving voor „De Sociaal-Democraat”, doch dat het thans toegetreden bestuur reeds een aantal abonnees heeft kunnen winnen. Er bestaat in onze afdeeling wel belangstelling voor „De Sociaal-Democraat”, vooral ook bij de jongeren.

De afdeeling adviseert het P.B., om naar middelen te zoeken om het tekort van „De Soc.-Dem.” weg te werken, bijv. door het opnemen van advertenties.

AMSTERDAM III vraagt naar de mogelijkheid van de instelling van een partijweekblad, dat aan alle leden wordt uitgereikt. Opneming in de Arbeiderspers lijkt spreker onmogelijk. Deze toch wordt door tienduizenden gelezen, die geen lid van de Partij zijn.

JISP wil „De Sociaal-Democraat” in de bladen der Arbeiderspers zien opgenomen. Het zou te betreuren zijn als „De Sociaal-Democraat” moest verdwijnen. In het oude „Volk” immers stond meer socialistische lectuur dan in het nieuwe. „Het Volk” lijkt thans meer een linksburgerlijk blad. Als al de lezers van „Het Volk” ook de verschillende meeningen die in onze Partij heerschen, zouden leeren kennen, zou dat hun geestelijke ontwikkeling zeker ten goede komen. Het zou beter zijn inplaats van de vele photo's gezonde lectuur te geven.

De afdeeling is gaarne bereid haar voorstel voor een ander met gelijke strekking terug te trekken.

ROTTERDAM II stelt „De S.-D.” op prijs. In sprekers afdeeling meent men, dat niet voldoende is gedaan om het blad bij de massa ingang te doen vinden. Laat men eens een propagandaplan uitwerken. Na het Paaschcongres heeft het overigens aan gelegenheid ontbroken om voor het discussie-orgaan veel te doen. Alle krachten waren toegespitst op versterking van de Partij.

DRACHTEN is voor handhaving van „De Sociaal-Democraat”. De vrije meeningsuiting in dit blad dient echter gewaarborgd te worden.

NOORDBERGUM bestrijdt de afdelingen, die hebben gesproken van „De Soc.-Dem.” als wetenschappelijk orgaan. Er is beloofd een discussie-orgaan waaruit geen stukken zouden worden geweerd om den inhoud. Niettegenstaande deze stellige belofte werden herhaaldelijk stukken geweerd. Spr. noemde een drietal gevallen, die hemzelf betroffen. Een der geweigerde artikelen was vergezeld van de mededeeling, dat het stuk *niet om den vorm*, doch *om den inhoud* werd geweerd.

In Friesland meent men nog altijd, dat gegeven beloften moeten worden nagekomen. Doet men dat niet, dan verhoogt dat niet het respect voor de schenners van gegeven beloften.

Zaterdagmiddagzitting

In de middagzitting van het Partij-congres werd het debat over „De Sociaal-Democraat” voortgezet.

BOEKMAN verdedigt het beleid der redactie. De redactie prijst zich gelukkig, dat zij het juiste midden heeft gehouden, getuige het feit, dat de één vindt, dat er te veel geplaatst wordt, terwijl de ander juist klaagt over niet-plaatsing van bepaalde stukken. Er wordt, naar sommiger inzicht in „De Sociaal-Democraat” reeds te veel gediscussieerd. Inderdaad is de behoefte aan onderlinge discussie in de Partij geringer geworden, sinds de uittrading van de groep-De Kadet. Daaraan is het toe te schrijven, dat sedert Maart instructieve artikelen worden opgenomen, die niet in de eerste plaats voor een discussie-orgaan in aanmerking komen. Het blad is dan ook, naast discussie-orgaan, een orgaan van informatieven aard en van wetenschappelijke voorlichting geworden. Als zoodanig staan de kolommen open voor jong en oud. Niets is beter dan een zoo ruim mogelijke wetenschappelijke en populaire voorlichting. Echter kunnen niet alle stukken worden geplaatst. De redactie heeft echter heel wat artikelen opgenomen van partijgenooten, die ternauwernood de pen konden voeren, zoodat de redactie deze bijdragen persklaar moest maken. Dit geschiedde dan gaarne, omdat bleek, dat de betrokkenen iets te zeggen hadden. Om den inhoud worden geen stukken geweerd. Zij moeten juist in h o u d hebben.

Van verschil tusschen rechts en links in de redactie-commissie blijkt in de praktijk niet veel. De commissie is door de hoofdredactie over de opnemng van 55 stukken geraadpleegd. Daarvan zijn er 36 niet geplaatst in volledige onderlinge overeenstemming. In 17 gevallen was alleen een meerderheid voor plaatsing. Deze artikelen zijn alle geplaatst. De overige twee waren inmiddels verouderd.

Wat het geval uit Roosendaal betreft, het artikel over het staatspensioen getuigde van een volslagen onwetendheid over het onderwerp. Over de cumulatie was reeds meer dan genoeg gezegd, toen het artikel inkwam, dat geweerd werd omdat het niets nieuws bevatte. Ook het artikel uit Apeldoorn over de wethouderskwestie te Amsterdam is geweerd, omdat reeds ruimschoots aandacht aan deze zaak was gewijd.

Spr. kan niet de toezegging doen, dat artikelen als de even bedoelde voortaan zullen worden geplaatst. Er moeten zekere eischen aan de kwaliteit van de bijdragen worden gesteld. De schrijver uit Noord-Bergum zond een artikel, waarin gepolemiseerd werd tegen een spreker, die daar het woord had gevoerd. Hem is toen de raad gegeven een zelfstandig artikel aan het onderwerp te wijden. Een eervolle opdracht.

„De Sociaal-Democraat” moet een leesbaar blad blijven. De Roode wil het

orgaan levendiger zien. Maar verschijnen de artikelen, die hij bedoelt, niet reeds in „Daad en Gedachte“?

DE ROODE: Neen!

BOEKMAN: Dan is het jammer, dat De Roode niet nauwkeuriger heeft aangegeven wat hij bedoelde. Er is vanmorgen gezegd: er wordt te weinig gestudeerd in de Partij. Inderdaad, dat ervaart de redactie van „De Sociaal-Democraat“ heel duidelijk. Het ontbreekt haar aan medewerkers. Herhaaldelijk zocht de redactie bevoegde partijgenooten aan om over bepaalde onderwerpen te schrijven. Niet zelden luidt dan het antwoord: Ik schrijf niet in „De Sociaal-Democraat“. Dit moet nu ook maar eens gezegd worden. Aan De Roode's persoonlijke aanval zal spr. geen woord wijden. Het ware echter beter geweest, indien De Roode zich niet bepaald had tot enkele algemeenheden, doch met duidelijke aanwijzingen was gekomen.

Spr. heeft naar het hoofdredacteurschap niet gedongen. Meent men, dat een ander het beter kan doen, dan is spr. gaarne genegen het over te dragen. Het belang van een veel gelezen discussie-orgaan gaat hem boven alles.

Waar de duiten blijven?

WOUDENBERG wijst er op, dat de Arbeiderspers een zelfstandig bedrijf is. Het congres kan dus niet beslissen, dat het discussie-orgaan in de Arbeiderspers wordt opgenomen. Dat kan alleen door overleg geschieden en tot dusver is het onmogelijk gebleken. Voor het voeren van een propaganda-campagne wil spreker volle medewerking verlenen. Herhaaldelijk is reeds medgedeeld, dat exemplaren voor propaganda beschikbaar waren. Aan alle aanvragen hiertoe is steeds voldaan.

Wat de exploitatie-kosten betreft, van de f 17.000 worden f 12.9.5 besteed aan drukkosten en expeditie. Men kan niet verlangen, dat de Arbeiderspers beneden het tarief van het drukkerscontract gaat werken. Trouwens van meet af aan heeft het Partijbestuur naar een zoo laag mogelijken prijs gestreefd. De verdere uitgaven bestaan uit f 1560 porti, f 1250 voor den hoofdredacteur en den redactie-secretaris en f 1250 voor de medewerkers. De eenige post hiervan, over een vermindering waarvan te praten valt, is de laatste. Zouden alle artikelen met f 2.50 per kolom betaald worden, dan zou deze post reeds f 3120 bedragen. Men kan echter met een bedrag van f 1250 volstaan, omdat tal van bijdragen niet gehonoreerd worden. Honorarium wordt alleen betaald in de gevallen, die daarvoor in aanmerking komen, gegeven het besluit, dat voor bijdragen honorarium zal kunnen worden toegerekend. Doch zelfs al laat men dezen post van f 1250 geheel of ten deel vervallen, dan nog blijft daartegenover het feit staan, dat de f 10.000 abonnementsgelden nooit geheel binnenkomen. Hoe men ook cijfert, het tekort blijft zich altijd om de f 7000 bewegen.

Intusschen: ook het Partijbestuur wenscht, dat het blad zal kunnen blijven bestaan. Van dit congres wordt daarom geen beslissing gevraagd. Het Partijbestuur heeft echter gemeend aan de Partij opening van den stand van zaken te moeten doen. Een tekort van f 7000 is te veel. Dit moet in elk geval worden verholpen, hetzij door uitbreiding van het abonnementental, hetzij door andere middelen.

Men vergeet niet, dat wij in een tijd leven, die veel actie van de Partij vergt. Van de f 31.000, dit jaar voor propaganda uitgetrokken, was in de eerste helft van dit jaar reeds f 21.000 verbruikt. Het spreekt vanzelf, dat de actie der Partij niet mag lijden onder een tekort aan geld. Maar nu begrijpt men wellicht waarom het Partijbestuur een verliespost van f 7000 ernstig beziet, waar actie en propaganda voortdurend meer uitgaven eischen.

Nogmaals: het Partijbestuur wenscht de opheffing van het blad niet. Dit zou trouwens niet vóór 1 Juli 1933 kunnen plaats hebben. Maar laat men dan propaganda voor het blad voeren en niet verzuimen in iedere leden-

vergadering de aandacht op „*De Sociaal-Democraat*” te vestigen. Ook huisbezoek zij aanbevolen, terwijl spreker gaarne aan een frissche propaganda-actie zal medewerken.

DE ROODE (Amsterdam IV) vindt, dat hij het niet getroffen heeft. Eerst vond men hem te somber en nu heeft hij een korzellig antwoord gekregen. Boekman heeft het geval behandeld als een magistraat, die een opposant afpoeiert. Onder deze omstandigheden is een debat niet wel mogelijk. Gegeven dit feit aanvaardt spreker dan ook niet de uitdaging om nader te verklaren hoe men het nog beter kan doen dan Boekman blijkbaar meent, dat hij gedaan heeft. Hij is echter gaarne bereid met dezen hoofdredacteur „particuliere ruggespraak” te voeren over de vraag hoe men van „*De Sociaal-Democraat*” een levendig en leesbaar orgaan kan maken.

Voorzitter OUDEGEEST deelt mede, dat Boekman bij enkele candidaatsstelling is herkozen als hoofdredacteur van „*De Sociaal-Democraat*”.

STATUTENWIJZIGING

WOUDENBERG neemt aan, dat de voorstellen tot statutenwijziging in de afdelingen bekeken zijn. Spr. brengt in herinnering, welke statutenwijzigingen het P.B. voorstelt. Deze voorstellen komen uit ervaring en practijk voort. Zoo b.v. het invoeren van ballotage, daar in bepaalde gevallen kan voorkomen, dat wij ieder tot de Partij moeten toelaten, die zich aanmeldt. Wordt de voorgestelde wijziging aangenomen, dan blijft bij déballotage beroep op het congres mogelijk.

Een artikel over leden in de overzeesche gebieden kan vervallen. Het stamt nog uit den tijd toen de Indische partij nog niet bestond.

Spr. verdedigt vervolgens de wijzigingen, die het onmogelijk maakt, dat een geroyeerde weer tot de partij toetreedt, zonder toestemming van het P.B. Ook dat is in de practijk wenschelijk gebleken. Bestaat er meeningsverschil over weigering, dan kan de zaak altijd nog op het congres ter sprake komen.

Enkele wijzigingen ten aanzien van de „verspreide leden” vloeien voort uit de veranderingen, die op de afdelingsleden betrekking hebben. Zoo moet b.v. in deze gevallen het P.B. het recht van ballotage hebben en van afvoering bij wanbetaling.

Beroep van ballotage mogelijk te maken eerst bij de Partijraad en daarna bij het congres, zooals een amendement uit Den Haag wil, schept een dubbele procedure. Daartegen heeft spr. bezwaar. Men kieze in ieder geval of de eene mogelijkheid of de andere. Beroep op twee instanties is overbodig.

Belangrijk acht spr. de toevoeging van artikel 13, luidende;

„Leden van geschorste of geroyeerde afdelingen, die schriftelijk verklaren het niet eens te zijn met de handelingen en besluiten, die tot schorsing of royement hebben geleid, kunnen door het P.B. in hun rechten worden gehandhaafd.” Men moet voorts aan het P.B. de mogelijkheid laten om leden van afdelingen, wier gedrag de partij benadeelt, te royeeren. Zoo'n lid heeft dan beroep op den Partijraad. Eventueel kan men ook het congres als beroepsinstantie beschouwen. Spr. laat dat nu nog even daar. Hoofdzaak is — dit in antwoord op ingediende amendementen — dat men ook hier geen dubbele procedure kiest.

Spr. behandelt vervolgens de wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement. Zij correspondeeren geheel met de statutenwijzigingen.

Het voorstel-Bussum om den afdelingen meer invloed te verschaffen in den Partijraad kan worden verwezen naar een commissie, die deze en dergelijke zaken voor het volgende congres zal voorbereiden.

De voorstellen worden bij acclamatie aanvaard, zoowel wat

de statutenwijziging als de verandering in het Huishoudelijk Reglement betreft.

Cumulatie

Nadat de besprekingen over de Statutenwijziging waren geëindigd, hield het congres zich bezig met het voorstel-IJmuiden en andere voorstellen betreffende cumulatie van salarissen en pensioenen, enz.

ALBARDA opent de bespreking met een verklaring. De regeling van de bezoldigingen en de pensionneering van hen, die een vertegenwoordigende functie vervullen, hebben, aldus spr., een goede reden van bestaan. Zij maken het mogelijk, dat ook personen zonder groote eigen inkomsten het lidmaatschap van openbare lichamen kunnen aannemen. De pensionneering van deze functionarissen is bovendien daarom van groot belang, omdat daarmee bereikt wordt, dat een functionaris niet om materiele redenen zijn functie moet blijven vervullen, als politieke of andere overwegingen het gewenscht maken dat hij daarvan afstand doet.

Intusschen hebben zich op het gebied van de cumulatie van salarissen, pensioenen en wachtgeldten misstanden voorgedaan, die sterk de aandacht hebben getrokken. Als de heer Braat niet op zoo onbehouwen, onbekwame en demagogische manier deze zaak besproken had, zou zij zeker reeds lang van onze en andere zijde aan de orde zijn gesteld.

Men moet wel in het oog houden, dat het hier misstanden van verschillende aard betreft. Zij komen ook in de arbeidersklasse voor. Spr. herinnert aan de dikwijls voorkomende klacht, ook neergelegd in het congresvoorstel van de afdeling Haarlem III, dat ambtenaren en gemeentewerklieden ook nog particulier werk verrichten, dat daardoor voor werklozen onverkrijgbaar wordt. Spr. herinnert ook aan het verschijnsel, dat bij den verkorten arbeidstijd in de particuliere bedrijven, arbeiders in hun vrijen tijd ander betaald werk verrichten. Hij wijst voorts op de benoeming van gepensioneerden in vacatures. In Oostenrijk heeft men onlangs tegen deze misbruiken een wet gemaakt, „Doppelverdienergesetz” genaamd.

Wat de vertegenwoordigende functies betreft, moet niet worden vergeten, dat reeds meer dan eens regelingen zijn gemaakt om de misstanden te beperken. Zoo is een tiental jaren geleden al een nieuwe regeling betreffende de non-activiteitstractementen gemaakt. De weinig opzienbarende gevallen, die nu zoo dikwijls besproken worden, zijn de uitstervende gevolgen van de oude, niet meer geldende regeling. Ook hebben in de laatste jaren een aantal gemeenteraden in hun verordeningen betreffende de wethouderspensioenen tegen ongewenschte cumulatie maatregelen getroffen.

De Kamerfractie, die deze dingen reeds herhaaldelijk in haar vergaderingen heeft besproken, is eenparig van gevoelen, dat een wettelijke regeling ter beteugeling van misstanden noodig is! Zij heeft besloten, deze zaak in de Kamer aan de orde te stellen, en te bevorderen, dat zulk een regeling nog vóór de verkiezingen van 1933 tot stand komt. Onze Kamerleden en andere hierbij betrokken partijgenooten zullen zich gaarne aan een algemeene regeling onderwerpen. De fractie is echter met de grootst mogelijke meerderheid van het P.B. van meening, dat een speciale regeling, door de Partij enkel ten aanzien van sociaal-democratische functionarissen te maken, niet kan worden aanvaard.

IJMUIDEN meent, dat deze discussie in een kameraadschappelijke toon kan worden gehouden. Men heeft altijd de fout gemaakt niet zoozeer den nadruk te leggen op de cumulatie van inkomsten van functies, dan op de cumulatie van de functies zelf. Meer en meer blijkt echter, dat het gevaar in het eerste en niet in het laatste ligt. Het geval-Idenburg is daar, om het te demonstreeren. Hij heeft, behalve zijn f 10.000 als staatsraad, f 21.000 inkomen uit pensioenen. Dat is nu 'n voorbeeld niet uit onzen kring, maar

daarmede is niet gezegd, dat de zaak voor ons van de baan is. Spreker's oordeel is, dat aan de cumulatie-geschiedenis, die een cumulatie-schandaal is geworden, radicaal een einde komen. Reeds te lang belemmert ons dit verschijnsel in onze propaganda.

Spr. citeert uit „*De Standaard*” een stukje, waaruit blijkt, dat men ook in anti-revolutionairen kring dezelfde bezwaren gevoelt tegen den bestaanden toestand. Maar aan den kop van dit blad prijkt als hoofdredacteur de naam van den heer Colijn. Deze heer heeft zelf uit de openbare kas een inkomen van f 18.000, waarvan f 13.000 uit pensioenen. Het schandaal is nu, dat deze redactie onder het geciteerde ingezonden stukje durft schrijven: Nederlandsche pensioenen kunnen niet meer bedragen dan ... f 4.000!

Spr. meent, dat met de plannen van de Kamerfractie niet kan worden volstaan. Aan deze cumulatie-geschiedenis blijven wij mede schuldig, zolang er nog sociaal-democraten zijn, die uit de openbare kas meer ontvangen, dan wat vrij algemeen als een behoorlijk inkomen wordt beschouwd. Alles wat daarboven gaat is onbehoorlijk. De volksmond zegt niet heelemaal ten onrechte, dat de heler even slecht is als de steler. Zeker, de burgerlijken leggen dit geld voor ons om te grijpen, maar als wij onze hand daarnaar uitstrekken, dan wordt dit door de massa niet begrepen.

Terwijl juist door onze socialistische beginselen en onze vroegere propaganda, waarin sterk op de burgerlijke staatsruif-knabbelaars werd afgegeven, onze partij van dit alles veel meer te lijden zal hebben dan de burgerlijke partijen met hun „beginselen” van „ieder voor zich en God voor ons allen!”

Thans iets over de plannen der Kamerfractie, waarvan Albarda gewaagde. Deze voorstellen zullen ons geen stap verder brengen. Wij brengen de afgrenzing tusschen ons en de burgerlijke wereld in handen van onze politieke tegenstanders. Wij hebben echter die afgrenzing binnen ons bereik, wij kunnen zelf onmiddellijk ingrijpen. Daartoe geeft de motie-IJmuiden den weg aan.

Deze motie luidt als volgt:

Het congres, van oordeel, dat de cumulatie van salarissen, pensioenen enz. uit openbare bestuursfuncties in ons land een zoodanigen omvang heeft gekregen, dat het vertrouwen van de arbeidersklasse in het parlement en de democratie er ernstig door geschaad worden;

draagt de sociaal-democratische fracties in de wetgevende lichamen op, in deze colleges voorstellen aan de orde te stellen, die ten doel hebben aan die cumulatie een einde te maken

voorzende de mogelijkheid, dat niet onmiddellijk dergelijke voorstellen worden aangenomen en uitgevoerd;

noodigt de partijgenooten, die Tweede Kamerlid, Wethouder, Burgemeester of Gedeputeerde zijn of worden, eventueel een ander openbaar bestuursambt vervullen of gaan vervullen, — en als zoodanig reeds een volledig inkomen uit de openbare kas ontvangen — uit, nu reeds afstand te doen van alle andere inkomsten, vroeger, thans of in de toekomst verkregen of te verkrijgen uit openbare functies, vanwege de Partij bekleed of te bekleeden en deze bedragen te storten in de Partijkas.

Spr. herinnert aan het geval-Duijs, dat z.i. veel ontstemming heeft gewekt. Men meent nu, dat dit geval niet onder deze motie zou vallen. Zulks is een misverstand, want Duijs kreeg zijn non-activiteitstractement door zijn verkiezing tot Kamerlid en dit laatste is wel degelijk een door de Partij verworven functie. Wat dat denkbeeld betreft om de bij uitvoering der motie beschikbaar komenden gelden in de Partijkas te storten, dit zal ongetwijfeld veel ontstemming wekken bij de tegenstanders. Des te beter. Want des te eerder zullen zij medehelpen aan maatregelen ten einde het schandaal der cumulatie van inkomsten te beëindigen.

ROTTERDAM IV staat sympathiek tegenover de gedachte van het voorstel-IJmuiden, doch acht het practisch onuitvoerbaar, daar dan ook voor de parti-

culiere inkomsten een regeling zou moeten worden getroffen. Beter ware het voor die openbare niet-ambtelijke functies aan te sturen op maatregelen in den geest als reeds voor de ambtelijke functies bestaan, n.l. zich in de motie te beperken tot de kwestie van de cumulatie van pensioenen.

Waar men uit ambtelijke functies slechts één pensioen (van max. f 4000.—) kan verkrijgen, zou dit ook moeten gelden voor het verwerven van pensioen uit openbare niet-ambtelijke functies, eventueel met vaststelling van een bepaald bedrag waaronder nog wel cumulatie is geoorloofd.

DEN HAAG VI vraagt of de Kamer-fractie bereid is vóór de indiening van het initiatief-voorstel het A.C.O.P. te raadplegen. Overigens heeft ook de cumulatie van functies, afgezien van salarissen en pensioenen, haar bedenkings. Ook daarvan gaat een remmenden invloed uit op de propaganda. Als bijzonder geval noemt spr. de cumulatie, die zit in de combinatie van het directeur- en redacteurschap van „De Arbeiderspers”. Vele bezwaren, die zich voordoen, moeten z.i. hieraan worden toegeschreven.

De afgevaardigde van AKKRUM zou willen wijzen op het feit, dat verschillende partijgenooten, in overheids- en particulieren dienst, ook vaak nog er nevenbetrekkingen op na houden, wat volgens zijn meening ook cumulatie van functies is. De afd. Akkrum staat echter niet zoo sterk op het financieele der functies, doch wel, dat verschillende partijgenooten dubbel werk hebben en er in het land nog veel jongere partijgenooten zijn, die ook veel van dat werk, ook zeer goed kunnen verrichten. Men moet ook de jongeren meer in de gelegenheid stellen zich in het organisatie-werk te bekwamen en wij meenen daarom dat er nu eindelijk eens een begin zal moeten worden gemaakt met het cumulatie-besluit van 1930 en wij vragen dan ook een reële uitvoering van dit besluit.

VAN ECK (P.B.) spreekt namens een minderheid van twee leden van het Partijbestuur. Er is een zeer groote groep in de Partij, die er bezwaar tegen heeft, dat er partijgenooten zijn, die uit publieke functies zeer groote baten trekken. Zij achten dit in strijd met de kameraadschap.

Daartegenover staat een andere opvatting en wel deze, dat aan hard werkende, verdienstelijke partijgenooten het genot van een zekere welvaart niet mag worden ontzegd. Handelt men anders, dan vreest men dat het de toestrooming van goede krachten naar de beweging zal belemmeren.

Zoo zijn de twee standpunten. Daartusschen moet een keuze worden gedaan. Dat is, naar spr.'s meening, een verlangen van het grootste deel der partij.

Spr.'s sympathie is aan den kant van hen, die wenschen, dat de Partij in deze zaak zelf maatregelen neemt tegenover partijgenooten naast die, welke Albarda namens de Kamerfractie voor ons algemeen optreden heeft aangekondigd en waar spr. natuurlijk niet tegen is.

Het Partijbelang eischt, dat wij in die opzicht ingrijpen in de particuliere omstandigheden van sommige partijgenooten. Het is een eisch van kameraadschap, dat buitengewone verschillen in inkomsten door onze eigen maatregelen verdwijnen of zich althans niet vergrooten. Draagt de partij iemand een functie op in dienst van het socialisme, dan is dit niet te vergelijken met een functie in dienst van het kapitalisme. De bezoldigingen in beide functies ontvangen mag men dan ook niet met elkander vergelijken! (*Applaus.*)

Wij hebben het recht en wij moeten den moed hebben van sommige partijgenooten een offer te vragen. Wel leven wij in een kapitalistische maatschappij en moeten wij ons dus in het algemeen onderwerpen aan de kapitalistische opvattingen in zake belooning van den arbeid, maar dat wil voor spr. niet zeggen, dat wij geen aanvang zouden mogen maken in de richting van nivelleering van de bezoldiging van den arbeid in de gevallen waarin wij zeggenschap hebben. (*Applaus.*) Er is geen excuus om niets te doen. Ook niet, omdat er consequenties aan zouden vastzitten ten aanzien van particulier en arbeidsloos inkomen.

Het belang van het socialisme eischt, dat wij een voorbeeld moeten geven. Tot spr.'s leedwezen heeft Albarda gezegd, dat onze Kamerleden dat niet zouden kunnen aanvaarden. Dat vindt spr. een ongelukkige uitdrukking in een democratische organisatie. (*Luid applaus.*)

LONNEKER IV. Dat is een tergende opmerking en in strijd met alle democratie. (*Protesten uit den hoek der Kamerfractie.*)

APELDOORN is van oordeel dat de de aangelegenheid van de cumulatie van functies al op een vorig congres is afgedaan en dus hier verder buiten bespreking kan blijven. Ten opzichte van cumulatie van inkomsten is spreker van meening, dat de critici het gevaar loopen de kwestie te simplistisch te zien. Zij generaliseeren te veel. Zou men de zaak rechtvaardig willen behandelen, dan zou men allerlei omstandigheden in ieder geval moeten beoordeelen. Dat is een beoordeeling, die spr. niemand zou benijden. Het levert onoverkomelijke moeilijkheden en men mag dat niet over het hoofd zien en alleen maar, zooals Van Eck, speculeeren op het gevoel van het congres.

De practijk van Van Eck's redeneering zou het partijbelang wel eens meer kunnen schaden dan bevoordeelen. (*Beweging.*) Want een partij als de onze heeft meer dan andere behoefte aan intellect. Daarbij hebben wij te rekenen niet met wat wij in de toekomst wel gaarne willen, maar met de menschen zooals zij nu zijn! Dat is meer in het belang van de partij. Menschen die redeneeren als pg. Van Eck c.s. loopen zeer groot gevaar, de laagste instincten van wangunst en wantrouwen, in het geveel te komen, wat natuurlijk ook door hen niet gewild wordt, maar wat hen toch dubbel tot voorzichtigheid moet manen.

Men lette daarbij goed op het feit, dat men hierbij bekende klanken beluisterd uit de vlegeljaren der Nederlandsche arbeidersbeweging. Wil men letten op verschillen, dan kijke men liever omlaag dan omhoog. Want het is onze natuurlijke taak deze laagsten mede omhoog te trekken.

's GRAVELAND sluit zich voor een groot gedeelte bij Albarda aan, die toch ook *de kwestie zelf* heeft afgekeurd. Maar het is hem onbegrijpelijk, dat de fractie niet bereid zou zijn om b.v. na verwerping van een voorstel uit de Kamerfractie, *persoonlijk* de consequentie te trekken uit de eigen voorstellen.

EDE heeft 's ochtends geluisterd naar de urenlange discussie over het luttel bedrag van f 7000.—. Nu wordt er gesproken over inkomsten van f 18.000.— en f 15.000.—. Als Sociaal-Democraat zou sprekers meening zijn, dat die partijgenooten dan maar moesten bijdragen in het tekort van de Sociaal-Democraat, om zodoende toch de propaganda te kunnen voeren.

GÖRSSEL gaat, behalve wat betreft de wijze van storting, met het voorstel-IJmuiden mee.

In de afdeeling Gorssel is erop aangedrongen deze vrijkomende gelden te gebruiken voor het stichten van sociale instellingen. De cumulatie is in de burgerlijke partijen altijd zeer sterk geweest, maar begint ook in onzen kring door te vreten. Wij moeten nu het mes maar eens in eigen boezem steken. (*uitbundige vroolijkheid*) Ter wille van de groote massa landbouwproletariërs moet front worden gemaakt tegen de zwaar bezoldigde cumulatie van functies. Anders worden deze gedreven naar „het groene front” of naar het fascisme.

De afdeeling beveelt het voorstel-IJmuiden warm aan.

ALBARDA noemt de beantwoording der sprekers een onaangename taak. Hij staat hier min of meer als een verdediger van geldwolven tegenover de reine socialistische ethiek, die hier op het podium is verschenen.

Rumoer. Ontkennend geroep.

ALBARDA: Gij zult mij moeten toestaan dat te zeggen. Verschillende der hier gemaakte opmerkingen zijn kwetsend geweest. Van Eck vertegenwoordigde hier als gewoonlijk de ethiek. (*Rumoer*). Men zegt, dat de propa-

ganda wordt belemmerd door de kletspraatjes, die over de cumulatie van inkomens de ronde doen. Zulke kletspraatjes ontmoette spr. bij de propaganda reeds sedert hij in 1899 tot de partij toetrad. De Kamerleden kregen toen niet meer dan f 2000.—, en toch werden zij ook toen als baantjesjagers voorgesteld, wien het om het geld te doen was. Wij zijn voor zulke praatjes nooit uit den weg gegaan. We hebben altijd, als er tegen onze mannen wantrouwen werd gezaaid, geantwoord: zie naar hun werk!

Het is begrijpelijk, dat in dezen tijd, nu fascistien en communisten stelselmatig probeeren wantrouwen en scheiding te brengen in onze beweging, weer druk met zulke praatjes gewerkt wordt. Uw vertrouwensmannen hebben er echter recht op, dat gij, waar gij die praatjes ontmoet, hen tegen dien achterklap in bescherming neemt. (*Applaus*).

Geroep: Zeer juist!

ALBARDA constateert, dat IJmuiden schromelijk overdreven heeft. Onze partij zou door de cumulatie van inkomens bij enkelen het vertrouwen van het volk hebben verspeeld! Dat is toch met alle feiten in strijd. Zie de toeneming van het ledental, den groei van de Arbeiderspers, den bloei onzer instellingen!

Terecht werd reeds opgemerkt, dat het voorstel-IJmuiden onuitvoerbaar is. Er zou naar leders particuliere omstandigheden een nauwgezet onderzoek ingesteld moeten worden. Wie zou dat onderzoek willen doen en wie zou er zich aan willen onderwerpen? Van Eck zeide, dat het meest weerszinwekkende in het kapitalisme voor ons de ongelijkheid der inkomens is, en dat wij dus in eigen kring daaraan een einde moeten maken. Spr. heeft altijd gemeend dat wij als socialistien in het kapitalisme nog meer het bestaan van het arbeidsloos inkomen der kapitaalbezitters afkeurden. Waarom wil Van Eck dat dan niet binnen den kring der Partij opheffen? Als wij den weg van Van Eck opgaan, zullen we consequent moeten zijn, arbeidsloos inkomen verbeurd moeten verklaren en voor andere inkomens een algemeen maximum moeten bepalen. Dit ware echter een onduldbare partij-voogdij. Als men die voogdij niet wenschte voor de partij-leden, wier belangstelling voor de Partij zich grootendeels bepaalt tot het lezen van de krant en het critiseeren, en die daarnevens dagelijks hun eigen belangen behartigen, mag men dan wel aan die voogdij onderwerpen de partijgenooten, die al hun krachten en al hun tijd uitsluitend aan de Partij wijden?

Ter voorkoming van misverstand deelt spr. uitdrukkelijk mede, dat de Kamerfractie niet voornemens is een initiatief-wetsvoorstel te dezer zake in te dienen. Zij wil bij de a.s. begrooting een toezegging van de regeering of een uitspraak van de Kamer uitlokken, ten einde zoo spoedig mogelijk een wettelijke regeling te verkrijgen. Spr. herhaalt, dat de Kamerfractie voor een algemeene regeling, toepasselijk op de functionarissen uit alle politieke partijen, dringende redenen aanwezig acht, maar dat haar leden zich ertegen verzetten, dat de sociaal-democratische functionarissen door de Partij onder een uitzonderingsrecht zouden worden gebracht. Spr. hoopt dus, dat het congres het onverstandige voorstel van IJmuiden of soortgelijke voorstellen niet zal aannemen.

Voorzitter OUDEGEEST meent, dat wij als partij zooveel mogelijk moeten blijven buiten het persoonlijk leven van onze medeleden, de functionarissen inbegrepen. Handelen wij anders, dan gaan wij een verkeerden weg op.

Intusschen is spr. het met Van Eck eens, dat wij in deze zaak zelf moeten optreden. Dat optreden kan daarin liggen, dat de afdelingen de functionarissen corrigeren, indien zij excessen bespeuren of vreezen. Dat is in onze partij in elk geval altijd mogelijk.

Spr. adviseert tot verwerping van de op deze zaak betrekking hebbende voorstellen. Men kan met de toezegging van de Kamerfractie genoegen nemen.

De **VOORZITTER** brengt de resolutie-IJmuiden in stemming.

Bij de stemming bij handopsteken ontstaat meeningsverschil over de vraag of de motie is aangenomen of verworpen. Er wordt nu per afdeling gestemd.

Uitgebracht worden 1892 stemmen, waarvan 603 stemmen vóór de motie-IJmuiden, 1214 er tegen en 75 blanco, zoodat het voorstel is *verworpen*.

Voorzitter **OUDEGEEST** heet nog welkom de partijgenooten uit Indië: de vrouw van prof. Van Gelderen, Middendorp en Hakken.

Hierna wordt het congres geschorst.

Avondzitting

In de avondzitting van het partijcongres is allereerst het woord aan **SUZE GROENEWEG** tot het houden van haar inleiding over het Nijverheidsonderwijs. Zij herinnert aan de circulaire, waarin de leertijd op de ambachtsscholen van drie tot twee jaren dreigde te worden verkort. Onze arbeidersbeweging besefte aanstonds het gevaar en het N.V.V. wendde zich tot den minister met een adres, waarin op behoud van den cursusduur en op uitbreiding van de onderwijsgelegenheid werd aangedrongen.

Bovendien installeerde het N.V.V. ter bestudeering van de vraagstukken van het vakonderwijs en het leerlingwezen een commissie, die weldra met vertegenwoordigers van Partij, A.J.C. en Instituut werd uitgebreid.

Deze commissie heeft in 1931 gerapporteerd, waarna haar conclusies in het N.V.V.-congres na een inleiding van Van der Lende zijn aangenomen. De commissie heeft zich strikt tot haar opdracht beperkt, is niet op zijwegen gegaan en heeft niet voor alle vakken de grootst mogelijke detaillering gezocht. Zij heeft meer naar *grondslagen* gezocht.

De commissie ontving tal van inlichtingen uit binnen- en buitenland en delegatiën bezochten enkele Duitsche scholen en meisjesvakscholen. Voor het binnenland kon verder uit regeeringsrapporten worden geput.

Een belangrijke achterstand

In Nederland bleek een belangrijke achterstand te bestaan. Van de 720.000 14- tot 18-jarigen bleken 57.000 voortgezet of middelbaar onderwijs te ontvangen en 133.000 vakonderwijs in eenigerlei vorm. Daaruit blijkt, dat ruim een half milloen dezer jongens en meisjes totaal van eenig verder onderwijs verstoken is. Dat ligt volstrekt niet uitsluitend aan gebrek aan belangstelling bij de ouders, maar in de eerste plaats aan..... gebrek aan plaatsruimte. Honderden moeten ieder jaar aan de onderwijsinstellingen worden afgewezen. Het is duidelijk, hoezeer de geestelijke kracht van ons geheele volk verzwakt wordt door het tekort aan ontwikkeling bij zooveelen.

Hieruit blijkt wat ons te doen staat: ijveren voor voldoende onderwijsgelegenheid in elk vak en regeling van de wettelijke verplichting om dit onderwijs te volgen. De eerste eisch van de commissie is dan ook, dat de leerplicht dient te gelden tot en met het achttiende levensjaar. Dat beteekent niet, dat onze jongens en meisjes al dien tijd den geheelen dag op school zouden moeten zitten. De bedoeling is slechts te zorgen, dat ieder tot dien tijd in eenigerlei vorm eenigerlei onderwijs krijgt.

Dat onderwijs mag niet uitsluitend technisch zijn. Het moet ook algemeen vormend zijn en den jongen arbeider tot een goed staatsburger opvoeden. Juist in een tijd, waarin de rationalisatie den arbeid monotoon, ja afstompend en geestdoodend maakt, is dit geestelijke tegenwicht zeer noodig. Zoo verstaat het trouwens ook onze wet op het nijverheidsonderwijs. Het voortgezet onderwijs wordt daarin uitdrukkelijk als element genoemd.

Bij de organisatie van dit onderwijs dienen wij onze aandacht te schenken aan drie onderwerpen: de leerstof, de leerlingen en de leerkrachten. Over de laatsten staat niets in spr.'s stellingen, maar de commissie heeft aan hen

wel aandacht geschonken. Het vreemde is, dat men, althans van de *manne-lijke* leerkrachten, niet weet waar zij vandaan komen. Zij moeten wel voldoen aan bepaalde exameneischen, maar aan hun opleiding wordt *niets* gedaan van overheidswege. De regeering heeft wel toezeggingen gedaan, maar die zijn niet ingelost.

De commissie was eenparig van meening, dat dit nu ten spoedigste moet geschieden. Even goed als voor het lager onderwijs, dient ook hier voor een wettelijk geregelde opleiding te worden gezorgd. Daarnaast is noodig, dat deze leerkrachten medezeggenschap bij het onderwijs krijgen, door aanwijzing van afgevaardigden in het bestuur. In dezen zin wil spr. haar stellingen aangevuld zien.

Wat nu de andere groep betreft, de leerlingen, deze moeten onderscheiden worden in toekomstig geschoolden en ongeschoolden. De scheiding is natuurlijk niet scherp. Tusschen beide groepen ligt eene, die men geoefenden zou kunnen noemen. Voor alle groepen dient, hetzij in de school, hetzij in de werkplaats, onderwijs te worden gegeven.

De opleiding tot geschoold vakman kan het beste geschieden in ambachtscholen of vakscholen. Deze scholen dienen opgericht en beheerd te worden door de overheid. Thans worden deze scholen meestal door particulieren opgericht en met overheidsgeld geëxploiteerd. Deze vorm van organisatie heeft een stelsellooze verspreiding van deze scholen over ons land tot gevolg gehad. Het platteland is er nu slecht afgekomen; aan goed-geoutilleerde streekscholen is groote behoefte.

Wil men deze scholen zoo goed mogelijk maken, dan dient splitsing naar confessie voorkomen te worden. Splitsing zou veel geld kosten en alleen voor groote steden zonder schade voor onderwijs en outilleering uitvoerbaar zijn. Daarom kunnen wij het beste het standpunt innemen: geen splitsing naar confessie bij het nijverheidsonderwijs.

Hoewel deze scholen naar ons oordeel door de overheid moeten worden beheerd, bestaat er, aansluitend bij de practijk van het oogeblik, geen bezwaar tegen, die inrichtingen te handhaven, die reeds met veel moeite mede door vakorganisaties zijn ingericht en waarin geen directe particuliere belangen een rol spelen.

Duur der opleiding

De duur van de opleiding zij in het algemeen vier jaar. Het zal niet altijd mogelijk zijn. Al is de atmosfeer in de werkplaats voor den jongen arbeider onder invloed van de beschavende werking der arbeidersbeweging reeds veel veranderd, de school blijft het beste milieu. Velen echter moeten voor hun achttiende jaar gaan verdienen en voor diegenen kan men dus de werkplaats niet uitsluiten. Men zal het zoo moeten regelen, dat een deel van den dag in de school en een deel in de werkplaats wordt doorgebracht, of een deel van de week in de school en een ander deel in de werkplaats.

Het is de meening der commissie, dat het onderwijs *dag* onderwijs moet zijn, behoorende tot de gewone werkuren. Opleiding en arbeid mogen te zamen niet langer dan 48 uur duren; de avonden dienen voor maatschappelijk leven bestemd te blijven.

Het is noodig duidelijk te onderstrepen, dat ook het huishoudonderwijs tot het vakonderwijs behoort. Het besturen van een huishouding is wel degelijk een vak en wij moeten ons ten krachtigste verzetten tegen het streven om dit onderwijs van drie tot één jaar te beperken. Huishouden is een vak, dat naast liefde en toewijding ook kennis en vaardigheid vraagt en van groote maatschappelijke beteekenis is.

De waarde van het arbeidsloon is mede afhankelijk van de bekwaamheid van de huisvrouw! (*Applaus.*) Dat kan iedere arbeider ervaren. Een goed

gevoerd huishouden spaart in het gezin en bespaart ook de kosten van de gemeenschap.

Huishoud-onderwijs in scholen

Goede opleiding tot dit vak is in den regel niet mogelijk in de huishouding van de moeder. Onze tegenwoordige arbeidervrouwen zijn — hoewel dat niet haar schuld is— ongeschoold. Daarom moet het huishoudonderwijs in scholen geschieden, die cultuurcentra in arbeiderswijken behooren te zijn! Even goed als de man, dient de vrouw haar vormend en technisch onderwijs te ontvangen! (*Applaus.*)

Zooals gezegd, willen wij den duur van het onderwijs op vier jaren zien gesteld. Dat dient de algemeene regeling te zijn al zijn er uitzonderingen denkbaar in groepen waar speciale moeilijkheden rijzen, zooals b.v. voor de schipperskinderen.

De werkgevers in vele groote bedrijven wenschen een opleiding van twee jaren. Dan heeft echter een *speciale* opleiding voor een *onderdeel* van een vak plaats en dat is in het nadeel van den leerling, die een veelzijdiger ontwikkeling noodig heeft.

De leerling-opleiding

Nu de leerling-opleiding buiten de scholen. Daarvoor thans reeds van overheidswege beschikbaar gestelde credieten, worden gewoonlijk niet eens opgebruikt! Aan de organisatie van deze opleiding ontbreekt nog veel. Het is de taak der vakorganisaties, dat te verbeteren en in te richten zooals b.v. in de typografie. Dat is eigenlijk het eenige vak, dat op het oogenblik een behoorlijke leerlingopleiding heeft.

Spr. betoogt, dat ook bij deze leerlingopleiding de school niet geheel kan worden gemist en dat het bezoek aan deze scholen niet tot loonderving zal mogen leiden.

Een enkel woord over het onderwijs aan de ongeschoolden. Dat is de grootste groep der jonge arbeiders. In Nederland zijn er ongeveer 200.000. Speciaal voor deze jonge menschen is ook algemeen vormend onderwijs en lichamelijke opvoeding noodzakelijk. Voor het eerste acht uur per week; voor het tweede twee uur.

De moeilijkheid zal zijn de geschikte leerstof te vinden. Het belangrijkste zou spr. het aankweken van den leerslust vinden. Dat biedt de mogelijkheid tot eenige verdere geestelijke ontwikkeling voor hen, die deze in den arbeid in het geheel niet vinden. Men moet zorgen dat deze menschen niet verwillderen en verworpen tot een gevaar voor een democratische volksgemeenschap!

Voor de meisjes zal de keuze der leerstof de minste moeilijkheden bieden. Scholen voor vrouwenarbeid kunnen hier hulp verleen. De ambitie zal licht gewekt zijn, omdat de meisjes toch altijd hopen het geleerde in een eigen huishouden te kunnen gebruiken. Men zal dit onderwijs echter *verplichtend* moeten stellen om te zorgen, dat er iets van terecht komt.

Ontwikkeling en gemeenschapsgevoel

Voor een democratische volksgemeenschap is het van het grootste belang, dat dit onderwijs ook gericht wordt op ontwikkeling van het gemeenschapsgevoel. Aan de ontwikkeling van dit onderwijs moeten wij *blijven* werken, juist in dezen tijd. Tegenover het afbraak-plan van Welter stellen wij een plan van den opbouw.

Inwilliging van onze eischen zal niet reeds na een paar jaar geschieden. Wij moeten pogen deze eischen ingang te doen vinden in de geheele arbeidersklasse. Dat is mooi werk voor dezen winter, waarbij jong en oud zich kunnen vinden in een gemeenschappelijken strijd voor de belangen van het Nijverheids-onderwijs. Het gaat om het belang van onze klasse; om het belang van de geheele volksgemeenschap! (Luid applaus.)

ROTTERDAM IX zegt, dat het groote belang van het rapport hierin schuilt, dat finaal gebroken is met het onderwijssysteem van aanstaande vakarbeiders. Tot dusver kwam het zoozeer wenschelijke algemeen vormend onderwijs al te veel in het gedrang. Het is verheugend, dat het rapport hieraan een einde wil maken. Doch, naarmate het algemeen vormend onderwijs een grootere plaats gaat innemen, zal de aandrang der kerkelijken, om zich ook op dit gebied te laten gelden, grooter worden. Men kan zich ten deze op ernstigen strijd voorbereiden.

Overigens is het tot op zekere hoogte een leemte, dat aan medezeggenschap der leerlingen niet is gedacht. Ook de jeugd eischt erkenning in de school op. Spr. bepleit vervolgens een goede aansluiting van het onderwijs op de praktijk in het bedrijfsleven. Daaraan ontbreekt thans nog wel wat. De echte vak-opleiding in de fabriek en in de werkplaats, mits goed georganiseerd, komt hem het beste voor. Ten slotte wijst spr. nog op het groote belang van goed vakonderwijs voor meisjes.

AMSTERDAM V heeft met veel instemming naar de inleidster geluisterd. Vooral haar pleidooi voor dag-vakonderwijs en bestrijding avond-onderwijs had sprekers sympathie. Als leeraar aan een avond-nijverheidsschool weet hij uit een 20-jarige praktijk hoe bezwaarlijk dit onderwijs voor jonge arbeiders is, die dan reeds een dagtaak achter den rug hebben. Overigens geeft spr. er de voorkeur aan, dat niet de gelegenheid wordt opengelaten voor de stichting van particuliere scholen. Dit zet de deur maar open voor confessioneel onderwijs. Hij is daarom tegen het laatste gedeelte van stelling I.

SCHIEDAM heeft zich wel eens afgevraagd of de te geringe belangstelling der arbeiders voor het vakonderwijs niet haar verklaring vindt in het feit, dat het rijk in deze scholen alles, de gemeente niets te zeggen heeft. De gemeente moet 30 pct. bijdragen, doch heeft over het beheer der school niets te zeggen, zelfs geen contrôle op de betalingsstukken. De gemeente-vertegenwoordigers in de schoolbesturen hebben in de praktijk weinig in te brengen. Zij worden soms als minderwaardige bestuursleden behandeld. Aan de gemeenten moet dan ook een grooter aandeel in de zeggenschap over de scholen worden toegekend. Deze gedachte zou spr. alsnog in de stellingen willen zien opgenomen.

SUZE GROENEWEG dankt voor de betoonde instemming. Tegen opleiding in de werkplaats, ten deze aangevuld met algemeen vormend onderwijs, heeft spr. geen bezwaar. Zooals Sandifort het wenscht, wordt deze werkplaats dan toch een school, zij het van een geheel ander aanzien dan de bestaande. Rotterdam was blijkbaar bang voor verstarring. Maar spreeksters ondervinding leerde haar, dat de school zich wel degelijk aanpast aan de praktijk. Er is overigens niet het minste bezwaar tegen, dat de leeraar zich op gezette tijden weer eens in het bedrijfsleven begeeft.

Oudegeest vraagt wat

Wat de medezeggenschap betreft, spr. zou er als leerares geen bezwaar tegen hebben, dat de leerlingen hun meeningen kenbaar maakten, zoolang zij het goed vond. (*Vroolijkheid*). Nu, zóó bedoelt Sandifort het ook! (*Daverend gelach*). Er moet ook aandacht worden geschonken aan de liefhebberijen, de neigingen van de leerlingen. Dit is van veel belang voor een vrucht-dragend onderwijs. Als spr. en Sandifort samen leeraren waren aan één school, zouden zij zeker geen ruzie over de medezeggenschap krijgen.

Voorzitter **OUDEGEEST**: Zou Sandifort veel zeggenschap krijgen? (*Vroolijkheid*).

SUZE GROENEWEG: Dat zou best meevallen. Het neerschrijven van de medezeggenschap voor de leerlingen in de stellingen acht spr. echter minder gewenscht. Ook met het denkbeeld om particuliere inrichtingen geheel uit

te sluiten kan zij niet medegaan. Van het gemeentelijk toezicht heeft de inleidster andere ervaringen dan De Bruin (Schiedam). De invloed van de gemeentelijke gedelegeerden hangt van hun eigen optreden af. Het woord „overheid” kan men beter laten staan. Streven wij niet in die richting dan komen de streekscholen er niet. En dat is juist een groot belang! Als we eenmaal aan de practijk toe zijn, dan lossen we de moeilijkheden met dat overheidstoezicht wel op. Onze vertegenwoordigers in de gemeenteraden zullen mans genoeg zijn om te zorgen, dat dit onderwijs goed wordt! (*Applaus*).

De stellingen en de conclusies worden zonder hoofdelijke stemming aangevaard.

Koloniaal werkprogram

Het tweede onderwerp van de avondzitting van den eersten dag van het congres der S.D.A.P. vormt de behandeling van het rapport van de commissie voor het Koloniaal Werkprogram.

Het ontwerp-program wordt ingeleid door J. E. STOKVIS. Deze herinnerde er aan, dat het koloniaal werkprogram, dat thans aan het congres wordt voorgelegd, aansluit bij het in 1930 vastgesteld beginselprogram. De lijn wordt vanuit het beginsel doorgetrokken naar de practijk.

Militaire paragraaf

Er is echter ook, in opdracht van het P.B., een militaire paragraaf aan toegevoegd, ter aanvulling van het ontwapeningsrapport der Partij. Daarover allereerst een enkel woord. Men heeft gevraagd, waarom in deze paragraaf gerept wordt van bescherming van persoon en goed te water en te land. Dit „te water” is er in opgenomen, omdat Indonesië een eilandenrijk is, waar o.a. wegens zeerooverij en smokkelarij, ook te water tegen onveiligheid moet worden gewaakt.

Wat de kostenverdeeling voor de vloot betreft, het moederland betaalt thans de helft van den nieuwen aanbouw.

Dit klinkt gemoedelijk, maar het is een groot schandaal, want de kosten van onderhoud, enz. ten bedrage van f 14 à f 15 millioen per jaar komen geheel ten laste van de kolonie, terwijl de handhaving van een oorlogsvloot toch v.n.l. een Nederlandsch belang is.

Reeds in 1924 is Van Kol tegen de bestaande verdeeling in de Eerste Kamer opgekomen. Hij kwam toen met een motie in den geest van hetgeen thans wordt voorgesteld. Die motie werd echter verworpen. Dit jaar nog heeft Cramer een betere verdeeling bepleit.

Gelukkig begint thans ook in Indonesië krachtige oppositie tegen deze onbillijke kostenverdeeling te rijzen. Het is onze plicht, dit verzet krachtig te steunen. In het program is, ter aanpassing bij den eigen zorgelijken financiëlen toestand, de oplossing gekozen, dat binnen een wettelijk vast te stellen termijn de kosten der niet uitsluitend in en ten behoeve van Indonesië dienende zeemacht naar de Nederlandsche rijksbegrooting moeten worden overgebracht, met dien verstande echter, dat al dadelijk de helft van die kosten door het moederland zal worden gedragen.

Thans iets over het werkprogram. Daarin zijn geen crisisaangelegenheden behandeld. Dus ook niet de kwestie van de contingentering van den invoer. Dit toch is een crisismaatregel bij uitstek en zij kan op het verkiezingscongres aan de orde komen. Bedoeld is thans een algemeen werkprogram voor een tijdvak, waarvan de duur door de ontwikkeling der verhoudingen zal worden bepaald.

De crisis is ook oorzaak, dat onze Indische zusterpartij zich nog niet over dit werkprogram uitsprak.

Geen klasse-zaak

Men moet zich bij de beoordeeling van het program op het standpunt plaatsen, dat het hier gaat niet om een klasse-zaak, maar om een *nationale volksbevrijding*. Wij moeten ons richten op de ontplooiing van de nationale kracht van heel een volk. Houdt men dit in het oog, dan zal men ook eenige programpunten, die strijdig *schijnen* met onze hier gebruikelijke socialistische opvattingen, beter begrijpen. Wij moeten als soc.-democraten *koloniaal* leeren denken.

Zoo bijv. den eisch, dat wij inheemsche kapitaalvorming moeten bevorderen. Dit geschiedt echter om een tegenwicht te verkrijgen tegen het uitbuitende uitheemsche kapitaal, tegen het eigenlijke motief dus van de koloniale heerschappij.

In dit verbond moet ook de bereidheid worden gezien tot bevordering van erfelijk individueel grondbezit. Er is wel is waar ook communaal grondbezit in Indonesië. Maar zij, die hierin deelhebbers zijn, zijn zwakke, arme, weerlooze lieden en het hoofd van zulk een dorpsgemeenschap is wellicht de machtigste heerscher in Indonesië. De uitheemsche kapitalist trekt hiervan profijt. Hij kneedt het dorpshef naar zijn wil en doet dit ook wel met hooger geplaatste overheden. Daarom moet de uitheemsche kapitalist maar heel weinig hebben van het individueele grondbezit. Dit toch is voor hem veel lastiger, omdat bijden individueelen grondbezitter de weerbaarheid grooter en voor hem thans ook de economische mogelijkheden grooter zijn.

Gegeven deze echt *koloniale* verhoudingen verwerpen wij het erfelijk individueel grondbezit niet, daarnaast streven wij naar beteren exploitatie-vorm van het communaal grondbezit door coöperatie, aaneensluiting, zelfstandige zeggenschap van de deelhebbers.

Overigens houde men in het oog, dat waar het kapitalisme zich ontwikkelt, zich óók de socialistische tegenkracht oenbaart. Eerste voorwaarde hiertoe is echter wegneming van den thans *allen* omvattenden nationalen druk.

Het kiesrecht

Een andere *schijnbare* tegenstrijdigheid betreft het kiesrechtvraagstuk. Het program vraagt sterke uitbreiding van het actief en passief kiesrecht voor mannen en vrouwen, doch verlangt geen algemeen kiesrecht. Dat klinkt velen onzer wonderlijk. Men vergete echter niet, dat de Indonesische volksmassa nog zoo duf, zoo onderworpen is, dat algemeen kiesrecht niet een heerschappij van de massa, doch een heerschappij *over* de massa zou beteekenen. Bovendien zou dan de strijdbare voorhoede, de betrekkelijk kleine groep intellectueelen, die eigenlijk nog de eenige weerklink geven op hetgeen er in de massa leeft, thans geheel overstemd worden. Ook leeft het verlangen naar algemeen kiesrecht niet in de volksmassa en onze eigen strijd heeft toch geleerd, dat algemeen kiesrecht geen geschenk moet zijn, maar een verovering.

Intusschen heeft spr. er geen bezwaar tegen om ter tegemoetkoming aan velen het betrekkelijk programpunt aldus te wijzigen: „zoolang de invoering van algemeen kiesrecht door de tegenwoordige verhoudingen nog ongeraden moet worden geacht, sterke uitbreiding van het recht voor mannen en vrouwen om te kiezen en gekozen te worden”.

Naar de onafhankelijkheid

Het program sluit aan bij de in het beginselprogram opgenomen „voorwaardelijke erkenning van het recht op nationale onafhankelijkheid”. Wij wijzen dus elken blijvenden band met het moederland af; geen „zelfstandig deel” binnen het Nederlandsch imperium, geen „Rijkseenheid”, of dergelijke

vormen van voorwaardelijke vrijheid. Wel kent ons program een tijdperk van zelfbestuur als overgang naar de onafhankelijkheid; maar dan een zelfbestuur onder *Indonesische* leiding, dus niet zooals men wel in de kringen der koloniale exploitanten wenscht, onder Nederlandsche leiding. Dit toch ware slechts in de kaart spelen dier koloniale exploitanten.

Het ware een zelfbestuur onder leiding van de machtige rechtstreeks belanghebbenden. Gesteld, het zou eenige staatkundige bevreemding kunnen geven, in waarheid zou de koloniale verhouding drukkender worden dan tevoren, omdat de economische exploitatie onverzwakt zou blijven; de rem van den controleerenden invloed van het moederland zou worden prijsgegeven.

Daarom eischen wij zelfbestuur onder Indonesische leiding. Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat alle blanke krachten al dadelijk zullen verdwijnen. Men zie maar naar het gebruik, dat China en Japan van blanke krachten hebben weten te maken. Maar de staatsdienst moet *genationaliseerd* worden onder gebruikmaking van *goed opgeleide* inheemsche krachten. Spr. staat niet agressief tegenover de „non-coöperation”, acht die strooming onder de bestaande verhoudingen begrijpelijk en deels ook gerechtvaardigd; maar hij heeft tegen de non-coöperatoren dit bezwaar, dat zij uit het oog verliezen van hoe groote beteekenis het is iederen post, die daarvoor in aanmerking komt met Indonesiërs te bezetten: het overheids-apparaat moet als het ware met nationale krachten worden doorregen.

Twee wegen

De *verwezenlijking* van de onafhankelijkheid moet langs twee wegen geschieden: van boven af, langs den weg der wetgeving; en van onder op door de stuwkracht der volksbeweging.

Eerst iets over de verwezenlijking van boven af. De minister is thans feitelijk de alleenheerscher, ook al omdat hij over een willige parlementsmeerderheid beschikt, die aan allerlei parlementair ongeoorloofde transacties haar medewerking verleent.

De zeggenschap moet echter meer en meer aan Indonesië komen en dat is te verkrijgen door aan den gouverneur-generaal meer zelfstandigheid te geven tegenover den minister. Dat klinkt voor wie met de koloniale verhouding geen rekening houden, weer vreemd: meer zeggenschap aan het uitvoerend gezag! Maar er is ook een Volksraad en zal deze zich op den duur kunnen doen gelden, dan moet de gouverneur-generaal, met wien de Volksraad de wetgevende macht moet uitoefenen, vrijer staan jegens den minister. De grondwet van 1922 laat inderdaad de mogelijkheid voor een dergelijke grootere zelfstandigheid, maar de Indische Staatsregeling heeft dwars tegen den geest van de grondwet in, den gouverneur-generaal ondergeschikt gemaakt aan de „aanwijzingen” van den minister.

Onze dierbare minister De Graaff vat dit op als het recht om *bevelen* te geven. Het zoo bezadigde Volksraadslid Van Mook uitte b.v. onlangs het vermoeden, dat de verslechting, spr. meent wel te mogen gewagen van den moord, van het onderwijs geschied is op „aanwijzing” van den minister van Koloniën. Wij willen nu de positie van den gouverneur-generaal versterken, ten einde de oppositionele kracht van den volksraad te vergrooten. Immers: als de gouverneur-generaal geen macht heeft, dan heeft de volksraad ook geen macht. Minister De Graaff heeft zelfs verklaard, dat geen ontwerpordonnantie aanhangig wordt gemaakt of deze meneer moet er eerst zijn toestemming voor hebben gegeven.

De ministeriele verantwoordelijkheid tegenover het parlement behoeft door onzen eisch geenszins in het bedrang te komen. De Kamer toch behoudt de bevoegdheid tot het oefenen van toezicht op den algemeenen gang van zaken. De minister behoeft zich derhalve door dezen gang van zaken niet bezwaard

te gevoelen. Bij het sluiten van verdragen met het buitenland is toch ook een tweede partij in het geding, met eigen zeggenschap. Voorts zij in dit verband herinnerd aan de eigenaardig, onafhankelijke positie van den burgemeester t.o.v. den minister van Binnenlandsche Zaken, waarop in het verleden zoo vaak een beroep werd gedaan.

Nu iets over den Volksraad. Dit lichaam wordt door de reactionnaircn gehaat en daarom bedreigd; want hoe gering ook nog de bevoegdheden van dat lichaam zijn, hoe slecht ook nog de wijze van samenstelling is, die Volksraad werkt in de openbaarheid en is een begin van machtsvorming.

Daarom wil men dien Volksraad op lager plan brengen. Met name is dit het talentvol en daarom zoo gevaarlijk streven van den heer Colijn. Deze wenscht de centrale autonomie te vervangen door regionale autonomie. Tegelijkertijd wil hij den Volksraad ten zeerste verzwakken. Daartegen moeten wij ons verzetten, ook ter wille van de mede door ons erkende Indonesische eenheid. Colijn echter wil juist de eene nationaliteit tegen de andere uitspelen. Tegen grootere territoriale zelfstandigheid van bepaalde eenheden behoeft overigens geen bezwaar te bestaan, *met het behoud van een onverzwakte Volksraad.*

De volksbeweging

Het bevorderen van de verwezenlijking der onafhankelijkheid van onder af, d.w.z. door het steunen van de volksbeweging, heeft natuurlijk onze groote belangstelling. Het beginselprogram spreekt van het streven naar onvermoede samenwerking voor dien steun. Er moeten hiervoor natuurlijk praktische en bruikbare mogelijkheden aanwezig zijn en dan is onder de bestaande omstandigheden de zaak echter niet zoo eenvoudig, daar een eenheidsfront ontbreekt. Bij een bepaalde groep kunnen wij ons niet aansluiten. Dit ware niet gewenscht, want wij moeten de nationale beweging zien als één complex. Wij moeten een centrum zoeken, doch dit ontbreekt juist. Er is nog veel verdeeldheid in de nationalistische beweging. Coöperatoren staan tegenover non-coöperatoren en deze beide groepen vertoonen elk weder schakeeringen. Er werkt een vrij sterk provincialisme. Ook is er verschil van inzicht omtrent den invloed van den godsdienst op staatkundig terrein, terwijl t.a.v. het geweld eveneens uiteenlopend inzicht bestaat.

Hiermede wil spr. geen blaam leggen op de inheemsche volksbeweging. Deze verhoudingen zijn in het raam der omstandigheden volkomen begrijpelijk. Zij zijn zelfs een vooruitgang in zooverre, dat er thans principieele verscheidenheid in de beweging is, terwijl ze vroeger slechts het tehoop loopen van een onbewuste massa was. Maar niettemin is het daardoor niet gemakkelijk een aanknoopingspunt te vinden. Toch is contact zeer gewenscht; dat staat trouwens uitdrukkelijk in de toelichting verklaard. Onze pg. Palar heeft hierop met een verdienstelijke hardnekkigheid gewezen. *Het Volk* merkte echter reeds terecht op, dat dit verlangen in een werkprogram met eischen omtrent wetgeving en bestuur technisch minder thuis behoort. Toch mag de zaak niet worden verwaarloosd. Daarom dient spr. een motie in van den volgenden inhoud:

„Het congres, gelezen hebbende hetgeen stelling XI, lid 2 van het Koloniaal beginselprogram inhoudt omtrent samenwerking met de nationale volksbeweging, draagt het P.B. op om langs organisatorischen weg een wederzijdsche in- en voorlichting te bevorderen.

Deze motie zal dan echter als een deel van het werkprogram moeten worden beschouwd.

Ten slotte hoopt spr., dat dit werkprogram zal worden aangenomen en dat het onder meer tot resultaat zal hebben meer toenadering tusschen de nationale volksbeweging en de onze. Tot beider heil! (*Krachtig applaus*).

PALAR, met applaus ontvangen, dankt het P.B. voor de hem geboden gelegenheid om zijn meening te zeggen over dit koloniale werkprogram. Hij huldigt voorts het meesterschap waarmede Stokvis dit program heeft toegelicht en zegt groote waardeering te hebben voor het werk der commissie.

Vervolgens betoogt spr., dat meer contact moet worden tot stand gebracht tusschen de S.D.A.P. en de Indische volksbeweging, de motie der commissie ten zeerste bij het congres aanbevelend. Vrienschappelijk contact zal aan het werkprogram die waarde geven, die het voor de nationalistten kan en dus moet hebben. Moge de zin der motie spoedig uit practische maatregelen kunnen blijken.

Als Indonesiër heeft spr. de overtuiging, dat de commissie uitstekend werk heeft verricht met groote deskundigheid. Het is schitterend werk, waaraan weinig meer behoefte te worden veranderd. Het niet opnemen van den eisch voor algemeen kiesrecht bijvoorbeeld is zeer goed gezien. De S.D.A.P. heeft zich op het juiste standpunt gesteld, dat de Indonesische nationalistten hun strijdmethode zelf hebben te bepalen, en dat de S.D.A.P. haar strijdwijze niet aan de Indonesiërs mag opdringen. Over algemeen kiesrecht hebben de Indonesiërs zich in het algemeen nog niet uitgesproken. Waar dit recht van directen invloed is op de onmiddellijke strijdkracht der vrijheidsbeweging, moet deze zaak door de nationalistten zelf geregeld worden en niet door de S.D.A.P. Eerst als zij zich daarvoor hebben uitgesproken, mag deze eisch in ons koloniaal werkprogram opgenomen worden. Als nationalist heeft het spr. moeite gekost lid te worden van een partij van het overheerschende land. In die moeilijke beslissing gaf het koloniaal beginselprogram den doorslag. Van dit beginselprogram is het werkprogram in de gegeven omstandigheden de beste uitwerking.

Spr. geeft ten slotte in overweging in punt 3 van het werkprogram niet te spreken van het „eenheidsbeginsel”, maar van het „Indonesisch eenheidsbeginsel”. Eerst uit de toelichting op het werkprogram blijkt, dat punt 3 een stellingname is tegen het drijven van Colijn c.s. om Indonesië in eilands-gouvernementen te verdeelen. Zonder de toelichting kunnen kwaadwilligen er een eenheid tusschen Nederland en Indonesië uit construeeren. Dit geeft maar moeijlichkeiten, die voorkomen kunnen worden.

VOORBURG had verwacht, dat in het werkprogram zou blijken, dat we *zoo gauw mogelijk* van de koloniale overheersching af willen.

De „Indonesische eenheid” acht spr. niet meer dan een dogma. De tegenstellingen in beschaving zijn zeer groot. Bali b.v. zou reeds morgen volledige vrijheid kunnen ontvangen!

CRAMER: Colijnsche opvatting!

VOORBURG: Omdat Colijn er vóór is, behoef ik er nog niet tegen te zijn!

De **VOORZITTER**: Het hoort overigens meer bij het beginselprogram.

VOORBURG wil in het program tot uitdrukking brengen, dat wij de spoedige zelfstandigheid van daarvoor reeds geschikte gebieden willen bevorderen.

AMERSFOORT verklaart, dat zijn afdeeling zich niet over het program kon uitspreken, omdat het niet beschikbaar was gesteld. Spr. kreeg dan ook *bindend* mandaat om blanco te stemmen. Dit neemt niet weg, dat Stokvis' inleiding voor hem zeer verhelderend heeft gewerkt.

De **VOORZITTER**: Het werkprogram is veertien dagen geleden toegezonden!

AMERSFOORT zegt, het rapport van de commissie te bedoelen. Bovendien, ook het program kwam zeer laat. Spr. kreeg het pas een paar dagen geleden.

AMSTERDAM XIII licht de amendementen van zijn afdeeling toe. De gouverneur-generaal behoort wel is waar door de Kroon, maar op voordracht van den Volksraad te worden benoemd. Hij krijgt dan vanzelf zijn grootere zelfstandigheid. Verder wil spr. aan den Volksraad recht van begroting toekennen. Ook moeten wij onmiddellijke afschaffing van de penale sanctie

eischen. Spr. trekt zijn amendementen op de punten 14 en 15 in. Maar gehandhaafd blijven de amendementen, die vragen de uitbreiding van het credietwezen geheel door den Staat te doen geschieden en Staatsexploïtatïe van alle op Westersche leest geschoeide bedrijven en van de groote cultures.

Repliek van Stokvis

STOKVIS repliceert en keert zich tegen het advies van Palar. Met de „eenheid”, in punt 3 genoemd, is juist de eenheid in het *Nederlandsch* bestuur bedoeld. Het zou hier verwarving stichten om te gaan spreken over het „Indonesische eenheidsbeginsel”.

Wat de afdeeling Voorburg aanvoerde behoorde in de eerste plaats thuis bij de discussie over het beginselprogram en was ten tweede een zuivere verdediging van het stelsel-Colijn. Alleen op andere motieven. Maar dat doet er minder toe: want een afzonderlijke losscheuring van Bali en Menangkabau is zóó onwaarschijnlijk, dat Colijn er terecht geen rekening mee wenscht te houden. Daarom steunt Voorburg inderdaad Colijn. Bovendien is een formuleering van onwaarschijnlijkheden op zichzelf al onvruchtbaar. Als Voorburg het werkprogramma in zijn geest wil amendeeren dan moet hij maar eens concreet aanwijzen wat hij wil.

Ten slotte bestrijdt spr. de amendementen van Amsterdam XIII, hoewel daaruit spreekt de ernstige wil om deze zaak hoewel op korten termijn voorbereid, grondig te behandelen.

Spr. acht zekere beginsel-eenheid tusschen gouverneur en kroon noodzakelijk, althans voor het oogenblik. Daarin verandering te willen brengen, ware wellicht in de toekomst mogelijk, maar nu niet gewenscht.

Het recht van begrooting heeft de Volksraad reeds voor het overgrootte gedeelte. Alleen in geval van conflict tusschen Volksraad en gouverneur-generaal zijn de Staten-Generaal de hoogste rechters.

De door Amsterdam XIII gewenschte Staatsexploïtatïe van Westersche ondernemingen en groote cultures is reeds gedeeltelijk tot stand gebracht. Op dezen weg willen wij voortgaan. Een beroep op stelling IX van het beginselprogram is hier onjuist, omdat daar sprake is van socialistische mogelijkheden in de toekomst.

Uitbreiding van het credietwezen *geheel door den Staat* ware ongewenscht. De nationale beweging streeft juist naar een eigen credietwezen en dat moeten wij niet tegenwerken. Men poogt daarmede een grootere economische zelfstandigheid te verkrijgen. T.o.v. de poenale sanctie is er den laatsten tijd iets veranderd: er is reeds een stap, ook wettelijk, in de richting van afschaffing gedaan. Daarom spreekt het program van „*snellere afschaffing*”. Mocht dat misverstand wekken, dan wil de Commissie daarvan wel maken „*afschaffing binnen den kortst mogelijken termijn*”. De klacht over een tekort aan tijd van voorbereiding voor het Congres wordt ook door spr. gedeeld.

Waar echter ook Amersfoort erkende dat de toelichting verhelderend heeft gewerkt, durft spr. wel met een gerust geweten op aanneming van dit program aandringen.

AMSTERDAM XIII trekt zijn amendementen op één na in: dat betreffende de staatsexploïtatïe van Westersche bedrijven. *Het amendement wordt verworpen.*

Het werkprogram en de motie worden met algemeene stemmen aangenomen. (Amersfoort stemt in zaké het program blanco).

De VOORZITTER wijst er op, dat hiermede een werk van groote politieke beteekenis is tot stand gebracht, waarvoor de commissie en speciaal Stokvis en Van der Zee dank verdienen.

Het congres wordt te kwart voor twaalf verdaagd.

Zondagochtendzitting

Voor het belangrijkste onderwerp van de congres-agenda — de crisis-resolutie van het P.B. — had de Partij-leiding den Zondag gereserveerd. Als voorzitter OUDEGEEST in de ochtendzitting, aanstonds na de opening, het woord geeft aan Albarda, ten einde de resolutie in te leiden, vindt deze een tot gespannen luistering bereid congres voor zich. Er is verwachting in de harten en uit de gelaten spreekt besef van den ernst der te nemen beslissingen.

Een merkwaardige uitspraak

ALBARDA herinnert aan de uitspraak van een grooten bankier kort na de instorting van de Oostenrijksche Credietbank, waarin deze zeide, dat, alvorens herstel mogelijk zou zijn, vier dingen zouden moeten plaats vinden. Dat waren: reorganisatie van het Italiaansche bankwezen, instorting en hervorming der groote Duitsche banken, het opgeven van den gouden standaard in Engeland en de val van het Kreuger-concern.

Deze merkwaardige voorspellingen zijn in volgorde vervuld. Beteekent dat nu, dat er onfeilbare teekenen van den beginnenden opbloei zijn waar te nemen? Het zou onvoorzichtig zijn, dat te meenen. Er is sedert het midden des jaars wel een opgefleurde effectenhandel, maar deze heeft geen economischen ondergrond en is kunstmatig verwekt. Wellicht kan het succes van deze methode zijn, dat ook in de industrie eenig optimisme waarneembaar wordt. Dat zou dan een gunstig psychologisch effect zijn. Men kan echter niet op dit gevolg rekenen.

De staten belemmeren nog steeds het herstel van het economische leven. Zij beletten met tolmuren en contingenteringen elkanders uitvoer. Zij voeren de politiek van het slechte geweten, dat het herstel van de wereld in den weg staat.

Maar aangenomen, dat er werkelijk eenig herstel zou komen, ook dan staan ons nog moeilijke jaren te wachten. Het herstel zou slechts geleidelijk zijn en de inzinking zou nog langen tijd nawerken in den financieelen toestand van het rijk en van de gemeenten. Speciaal de directe belastingen registreeren in haar opbrengst eerst later de gevolgen van de inzinking. Men kan ook nog niet zeggen, met hoeveel het nationaal vermogen en het nationaal inkomen zijn afgenomen. De slechte toestand van 1932 zal grootendeels eerst in 1934 in de belastingopbrengst te voorschijn komen.

Van beteekenis is echter, dat het nationaal vermogen van 1929 op 1930 is gedaald van 15.666 millioen tot 15.623 millioen; des te opmerkelijker, omdat het jaar daarvoor nog een stijging van 800 millioen had opgeleverd.

Men kent de cijfers van den tegenwoordigen toestand nog niet. Maar wel zijn er andere symptomen, die wijzen op den zeer slechten toestand van nijverheid, handel en verkeer. Spr. denkt daarbij aan handelsstatistiek en aan werkloosheidscijfers. Als wij zien, dat de in- en uitvoer tezamen sedert 1929 aanhoudend en sterk zijn afgenomen, dat zij in het tweede kwartaal van 1932 521 millioen gulden (wat minder is dan de helft van hetzelfde cijfer voor het tweede kwartaal van 1929!) bedragen, dan kunnen wij daaruit reeds den zeer slechten toestand aflezen.

Ontstellend is ook de indruk van den toestand in land- en tuinbouw. De uitvoercijfers van zuivelproducten en tuinbouwproducten zijn ontzaglijk gedaald. In het boerenbedrijf wordt veelal met verlies gewerkt, zelfs als de pacht- en hypotheekrente buiten beschouwing blijven.

Over de werkloosheidscijfers behoeft spr. weinig te zeggen. Het aantal werkloozen bedraagt stellig 300.000; in Amsterdam is het de laatste weken tot 50.000 gestegen. Welke schatten gaan verloren, die anders door den arbeid

dezer menschen aan het inkomen en aan het vermogen des volks zouden worden toegevoegd!

Dit alles zal ook de eerstvolgende jaren zijn terugslag doen gevoelen in de staatsfinanciën. Daarom zijn stellig buitengewoon krachtige maatregelen noodig! Wij erkennen dat gaarne. Wij erkennen ook tijdens de vorige crisis de noodzakelijkheid, om het financieel evenwicht te herstellen, ten einde inflatie en staatsbankroet te voorkomen. Maar zijn niet bereid elk middel tot het behouden van het ook door ons noodzakelijk geachte evenwicht goed te keuren. Het gaat niet slechts om het doel, maar ook — en vooral — om de methode.

De methode, door de regeering gekozen, aanvaardden wij niet. Toen door de regeering de commissie-Welter werd ingesteld verlangde zij van deze maatregelen tot blijvende verlaging van de staatsuitgaven, alsof wij met een duurzame inzinking te doen hebben. Maar tevoren bleek uit niets het pessimisme van onze ministers. Zij gaven integendeel steeds den indruk van optimisme. Zij rekenden steeds op terugkeer van betere tijden en in dien gedachtengang toch ook met een herstel van de Staatsfinanciën; maar voor de bestrijding van een voorbijgaande inzinking zijn tijdelijke maatregelen tot herstel van financiën voldoende. De regeering gaf aan de commissie-Welter echter een opdracht, waaruit bleek, dat zij onder den indruk was gekomen van een reactionaire strooming, die een blijvendenden teruggang van de overheidsbemoeling en inkrimping van de staatstaak wenschte.

Zulk een opdracht viel bij de commissie in goede aarde. Haar samenstelling bepaalde reeds haar reactionaire karakter. Zelfs een fascist werd een plaats waardig gekeurd, maar geen enkele vertegenwoordiger der arbeidersklasse, zelfs geen katholieke democraat, werd er in opgenomen. Deze samenstelling gaf de waarborgen voor een reactionair advies!

Het streven naar blijvendenden teruggang van de staatsuitgaven beoogt niet een herstel van het evenwicht, maar afbraak van de taak van den Staat, naar oud-liberale opvatting zonder rekening te houden met het veranderde karakter van de staatstaak! De staatsuitgaven zijn ongetwijfeld in verhouding tot het volksinkomen toegenomen. Maar die uitgaven keeren voor een groot deel naar het volksinkomen terug. Staatsuitgaven zijn, bij de tegenwoordige opvatting van de staatstaak, geen voor de volkswelvaart verloren geld. Dit wil niet zeggen, dat bij de staatsuitgaven geen economie zou worden betracht!

Wij mogen de commissie-Welter niet verwijten, dat zij uitsluitend bezuinigingen heeft voorgesteld, want dat was haar opdracht. Maar wél mogen wij haar kwalijk nemen, dat zij uitsluitend met bezuinigingen het geheele tekort der staatsbegrooting heeft willen overbruggen. Dit had de regeering in haar opdracht niet verlangd. Er was ruimte gelaten om te constateeren, dat niet met bezuiniging alléén het financieel evenwicht zou kunnen worden hersteld, maar dat ook vermeerdering van staatsinkomsten hiertoe onmisbaar zou zijn.

Politiek fortuin

Thans heeft de commissie de regeering in een politiek gunstige positie gebracht. Als zij de voorstellen niet voor honderd procent overneemt, zal zij, zonder eenigen twijfel, door de katholieke democraten worden gehuldigd voor elk voorstel, dat zij niet overneemt en door vermeerdering van lasten vervangt. Onder het gejubel van die lof kan zij dan de andere bezuinigingen doorzetten. Zij mag de commissie dankbaar zijn voor dit politieke fortuintje!

Ook wij zijn bereid objecten van bezuiniging aan te geven. Het voornaamste object is het militarisme. De uitgaven daarvoor, rond 90 millioen per jaar, zijn naar onze overtuiging grootendeels nutteloos. Zij worden een gevaarlijken waan en het zijn uitgaven, waaraan een groot deel van ons volk met moreelen weerzin denkt en waarop wij mogelijke bezuinigingen hebben aangewezen.

Daarin moet diep het mes worden gezet! (*Applaus*). Wij zijn daarin niet zachtmoedig. Onze ontwapeningseisch verdient thans meer dan ooit aandacht van volk en regeering. Voor de regeering, omdat daarin de mogelijkheid ligt van een blijvende financiële bezuiniging. Greep zij dit middel aan, dan zou zij het vertrouwen herwinnen van een groot volk en niet meer vergeefs een beroep doen op het volk om medewerking tot de bevordering van de financiële belangen van den staat!

Minister Ruys heeft voor de radio roerende woorden gesproken over offervaardigheid. Hij zal daarbij toch niet uitsluitend hebben gedacht aan de werklozen, wier uitkeeringen de commissie-Welter wil verlagen, en ook niet aan de arbeiders, wier loonen men steeds verder wil verminderen. Zeer goed zou men offervaardigheid kunnen vragen b.v. van de obligatiehouders, die hooge renten ontvangen voor staatsleeningen. Tot omzetting van deze leeningen in een met lager rentetype, zooals in Engeland is gebeurd en in Frankrijk is geschied, doet de commissie-Welter echter geen voorstellen. Maar hoe denkt de regeering over offervaardigheid der obligatiehouders? Is zij bereid van hen offers te vragen? Is zij eventueel bereid tot een gedwongen leening of een leening „met den stok achter de deur” met behulp waarvan deze leeningen kunnen worden geconverteerd?

Er is nog een ander middel om in dezen zin offervaardigheid toe te passen: een couponbelasting, die zich ook zou kunnen uitstrekken over de obligaties van gemeenten en particuliere instellingen. Waarbij dan een zegelbelasting op hypotheekrente zou moeten aansluiten.

Daarnaast acht spr. het mogelijk verplichte aflossing op de dure staatsleeningen met goedkoopere leeningsgeld te doen geschieden. Ook kan hierbij worden gedacht aan den wensch van prof. Verrijn Stuart om onze zilveren munt door nikkelen te vervangen. Dat zou, zonder gevaar voor inflatie, 70 miljoen opleveren. Met dit geld zou men dure staatsleeningen kunnen aflossen!

Spr. komt dan tot het advies der commissie-Welter om de werkloosheidsuitkeering met 15 percent te verminderen. Niets heeft zulk een verontwaardiging gaande gemaakt als dit lichtvaardig advies, berustend op foutieve gegevens! (*Applaus*).

Dit advies miskent den nood der werklozen en ziet de politieke gevolgen over het hoofd, die dat kan hebben. De regeering geeft blijk onder den indruk van het slechte advies te verkeerden, door het opperen van het denkbeeld, om over te gaan tot uitkeeringen in natura, en door het voorstel, aan de besturen der groote gemeenten gedaan, om in de steunregelingen veranderingen te brengen, die den nood der werklozen zouden verhoogen. De gemeentebesturen moeten de regeering op dit punt tot andere gedachten brengen en onze geheele beweging heeft daartoe haar invloed aan te wenden. (*Applaus*).

Wij verheffen ook onze stem tegen de stopzetting van groote werken. De stopzetting van de Zuiderzeewerken zou een ramp beteekenen. Wij achten het beter om 200 miljoen voor werk uit te geven dan 100 miljoen voor werklozenondersteuning! (*Applaus*.) En onverantwoordelijk achten wij het dat de regeering de bouwarbeiders moedwillig werkloos laat rondloopen en ze op de knieën wil dwingen, alvorens hen honderden krotten te laten afbreken en duizenden volkswoningen te laten bouwen! (*Luid applaus*.)

Wij zeggen niet, dat op velerlei rompslomp in den staatsdienst niet zou kunnen worden bezuinigd. Dat had al veel eerder moeten geschieden. Maar in een tijd als dezen moet het voorzichtig gebeuren. De uitgestooten ambtenaren vinden geen werk. Beter is het gebruik te maken van de natuurlijke afvloeiing. (*Applaus*.)

Wij zeggen ook niet, dat de commissie-Welter geen enkel goed voorstel doet. Het is b.v. onduidelijk, dat ondanks het tegenwoordige systeem van

bezoldiging naar gezinsbehoeften groote sommen naar de kerken en kloosters vloeien wegens de in dat systeem te hooge bezoldigingen der kloosterlingen-onderwijzers! (*Applaus.*)

Belastingverhooging noodig!

Behalve bezuinigingen op militarisme en staatsschuld achten wij verhooging van inkomsten mogelijk. Nog niet zoo lang geleden heeft minister De Geer de directe belastingen verlaagd met een totaal bedrag van 70 millioen par jaar. Men zal er nu echter toe moeten overgaan de inkomstenbelasting te verhoogen, daarbij rekening houdende met de veranderingen in deze inkomsten in dien zin, dat verhoogde inkomens zwaarder moeten worden belast en verminderde inkomens naar verhouding gespaard.

Bij dit systeem van progressie zouden ook de rijksambtenaren het hunne bijdragen. Spr. berekent, dat het overheidsperoneel een vijftiende deel van het nationaal inkomen geniet, maar voor een vierde deel in het tekort moet bijdragen, wat schromelijk onbillijk is! (*Applaus.*)

Behalve de inkomstenbelasting, kunnen ook de successiebelasting en de dividend- en tantiëmebelasting onder handen genomen worden, terwijl voorts een belasting van weeldeuitgaven noodig is.

Spr. verdedigt vervolgens een heffing van het nationaal vermogen, die in bijzondere omstandigheden als een daad van nationale solidariteit kan worden toegepast. Reeds bij de interpellatie-Kupers hebben wij den eisch gesteld van een heffing van één procent op de vermogens. Dat zou, rekenende met een vermindering van een derde van de vermogens, ongeveer honderd millioen gulden opbrengen die voor het crisisfonds zouden zijn te bestemmen. De daartegen aangevoerde bezwaren zijn miniem. Men zou zeer goed een stelsel kunnen bedenken, waarbij, door den betalingstermijn op twee of drie jaar te stellen, deze heffing voor het grootste deel uit de inkomens zou kunnen worden betaald.

Daarnaast is noodzakelijk belasting van de goederen in de doode hand.

Niet bereid tot afbraak

Zoolang de regeering deze eerste eischen afwijst, zoo lang zijn wij niet bereid toe te staan dat aan de sociale en ideëele belangen van het volk de hand wordt geslagen! Zoolang niet alles is gedaan om de aangegeven middelen uit te putten, zullen wij ons met kracht verzetten tegen deze aantasting van sociale en geestelijke goederen, die evenzeer — en onherstelbaar! — ons nationaal vermogen zou verminderen. De crisis eischt niet *inkrimping* van deze staatstaak, maar *uitbreiding* om de verwoestende werking van de werkloosheid tegen te gaan. Het is ons eigen gebouw, nog onvoltooid, dat wordt aangetast! Wij zullen het voor afbraak behoeden, zoolang de grond het nog kan dragen! (*Donderend applaus.*)

De economische crisis bevestigt onze socialistische critiek op het kapitalistische stelsel. Moch straks de conjunctuur omslaan, dan zal men juichen over het vermogen van het kapitalisme om zich snel op te richten. Onder dit gejuich gaan we dan een nieuwe crisis tegemoet. Zeer velen zien dat met ons in, en achten planmatigheid in de productie noodzakelijk. Het is onze taak te zorgen, dat de socialisatie in het politieke leven op den voorgrond wordt gesteld.

Wij stellen ook den eisch, dat tot de oprichting van staatsmonopolies moet worden overgegaan: staatsmonopolies voor tabak, in het verzekeringsbedrijf en stichting van een staatshypotheekbank. Dat is geen hulp voor deze crisis, maar bij goede voorbereiding kan de instelling dezer monopolies ertoe bijdragen, dat de staat een volgenden stoot veel beter zal kunnen opvangen.

Zeër tendentius is het beeld, dat de commissie-Welter geeft van de finan-

cieele politiek der gemeenten. Zij meet de toeneming der gemeentelijke uitgaven breed uit, zonder in aanmerking te nemen het nut, dat met die uitgaven gesticht is. Zij jammert over de vermeerde gemeenteschulden, zonder te waardeeren welke eigendommen en bedrijven daartegenover staan. Zij wil het volk met wantrouwen en gramschap tegenover de gemeenten vervullen. Nieuwe aanslagen op de autonomie der gemeenten in zake vaststelling van salarissen en belastingheffing, schijnen te worden voorbereid.

Slechte verwachtingen

Over enkele dagen zal de onzekerheid over de plannen der regeering worden opgeheven. De verwachtingen zijn gespannen, maar wij kunnen niet zeggen, dat zij hoopvol zijn. De geruchten voorspellen niet veel goeds en wij moeten ons voorbereiden op een strijd, die bij de verkiezingen een voorloopige bekroning moet vinden en daarna moet worden voortgezet met toegenomen kracht. Reeds heeft onze critiek instemming van honderdduizenden gevonden. Voor het laatst verheffen wij onze stem tegen de plannen der commissie-Welter; over enkele dagen hebben we met de plannen van de regeering te doen.

De arbeidersbeweging zal al haar krachten moeten aanwenden, in de eerste plaats om voor de werklozen de dreigende onheilen af te wenden. Partij en Vakverbond besloten reeds eenigen tijd geleden een groote betooging te organiseeren, niet op een Zondag, niet op een Zaterdag, maar op een dag in de week. (*Daverend applaus.*) Datum en plaats zullen eerstdaags worden vastgesteld en bekend gemaakt! (*Geroep: Den Haag!*) Reeds nu wekken wij de arbeiders op om aan deze demonstratie met tienduizenden deel te nemen!

Het is de taak van onze arbeidersbeweging om leiding te geven aan het verweer. Maar onze taak is méér dan verweer! Als wij worstelen met de stormen, die ons schip hebben aangegrepen, mogen wij niet het doel vergeten van de reis, waarvoor het bemand is. Het is niet genoeg, als wij het schip onzer beweging bewaren voor den ondergang; wij moeten ook koers houden naar de haven, die het eindpunt is van onze vaart en wij moeten vorderen naar ons doel.

Niet alleen om de arbeidersklasse te beschermen tegen de felle slagen der reactie en om te voorkomen, dat zij terugvalt in het pauperisme voeren wij den strijd! Wij willen de arbeidersklasse door den nood en de zorgen van dezen zwaren tijd heenvoeren, zóó, dat haar kracht vermeerdert, haar bekwaamheid toeneemt, haar organisatie groeit, om het groote wereldverlossende werk te volbrengen, waartoe zij geroepen is.

Het diepe besef van de groote plichten, die onze beweging te vervullen heeft en het sterke geloof in de verhevenheid en de bereikbaarheid van ons socialistisch doel, zullen ons de kracht geven om den strijd tegen de reactie te voeren en tot ons te brengen de duizenden, wier medewerking wij behoeven om ons ideaal te verwezenlijken! (*Het congres verrijst van zijn zetels, applaudisseert, roept „Vrijheid” en brengt Albarda een ovatie, die met den Socialistischen marsch besloten wordt.*)

Aanvankelijk lijkt het alsof het congres de P.B.-resolutie zonder discussie wil aannemen, doch eenige sprekers melden zich aan. Hierop wordt namens Rotterdam IX en Den Haag I voorgesteld geen discussie te voeren. (*Luid applaus.*)

Voorzitter OUDEGEEST adviseert een onaangename orde-discussie te vermijden.

GEROEP: De mooie rede van Albarda wordt er door bedorven!

De VOORZITTER: Laten wij maar liever luisteren naar de enkele opmerkingen, die men wil maken.

ALBARDA brengt nu allereerst nog even verslag uit over de ingediende

amendementen. Overgenomen zijn de amendementen van Enschede en Heerlen betreffende het verstrekken van steun in natura. Van het amendement Purmerend is de passage betreffende het kapitaal in de doode hand overgenomen. Leiden wil uit paragraaf 7 den tusschenzin schrappen, waarin gezegd wordt, dat zoolang aan bepaalde, nader omschreven voorwaarden niet is voldaan, maatregelen als door het rapport-Welter aanbevolen, moeten worden afgewezen. Ook het bestuur van het N.V.V. is vóór schrapping van dezen tusschenzin, doch het P.B. hecht er aan, dat hij gehandhaafd blijft. De denkbelden van Amsterdam VI en Enschede betreffende den woningbouw en de Zuiderzeewerken zijn in de resolutie verwerkt. Tegen de overige amendementen bestaan overwegende bezwaren.

VAN DER WAERDEN wil niet discussieeren over de schitterende rede van Albarda, die ons allen heeft ontroerd. Hij wenscht slechts iets te zeggen over één woord in de zevende alinea der resolutie. Wij lezen daar welke voorwaarden in het Rijk in vervulling moeten gaan vóór er ooit zou kunnen worden gerept over aantasting van de salarissen en de loonen van het overheidspersoneel. Tegen dat woord „overheids-personeel” heeft spreker bezwaar, waar men alleen het „rijks-personeel” op het oog heeft, dat reeds zoozeer door Colijn is geknauwd, terwijl later zoo weinig plooiën zijn glad gestreken. Het provinciaal personeel, het gemeentepersoneel, dat der waterschappen, enz. staat geheel buiten deze resolutie. Over hun loonen en salarissen moet de weg voor reëel overleg open blijven: Reëel overleg in het Georganiseerde Overleg; ik denk daarbij natuurlijk niet aan een orgaan dat alleen in staat is verbeteringen na te streven en te registreeren. Men moet alle omstandigheden in het oog vatten en de voor- en nadeelen van verschillende maatregelen tegen elkaar durven afwegen. Aan de sociaal-democratische vertegenwoordigers dient daarna te dezer zake vrijheid van overwegen te worden gelaten om een beslissing te nemen in het duurzaam belang der geheele arbeidersklasse.

SWATERS (Gorinchem) heeft niet het woord gevraagd om de rede van Albarda te bederven, want daaraan is niets te bederven. (*Uitbundige vroolijkheid*). Hij is het voor volle honderd procent met Albarda eens. De tegenstanders moeten maar eens beproeven op die rede iets af te dingen. Spr. heeft het woord gevraagd om de aandacht te vestigen op de groote groep distribuanten, kleine neringdoenden, die het zeer zwaar hebben en meer en meer afdrijven naar het fascisme. Die groep moet tot beter begripen worden gebracht, opdat zij leere, dat de socialistische arbeidersbeweging ook voor haar uitkomst beoogt te brengen.

VAN BEVEREN (Zandvoort) verdedigt het afgewezen amendement betreffende uitstel van de aflossing van bepaalde gemeente-leeningen gedurende enkele jaren. Spr. wijst op den zorgelijken geldelijken toestand van vele gemeenten. Daarom is een voorziening in zake de aflossing der leeningen bij rijkswet gewenscht. Anders loopen gemeenten, die tot uitstel van aflossing besluiten, gevaar, dat gedeputeerden tusschenbeiden treden. Het beginsel, dat men op tijd terug betaalt is een burgerlijk principe. (*Vroolijkheid*). Spr. begint thans zijn denkbelden nader uit te werken.

De VOORZITTER herinnert er aan, dat de volgende week over dit onderwerp een bespreking zal worden gehouden.

VAN BEVEREN ziet verder van het woord af.

VAN DEN BERGH (Purmerend) deelt mede dat door zijn afdeeling drie amendementen zijn ingediend, waarvan er door het P.B. twee zijn overgenomen. Dat betreffende de cumulatie is door Albarda echter bestreden. Nu de Kamerfractie deze kwestie toch in de Kamer aanhangig zal maken is spr. van meening dat ook dit amendement aan de resolutie dient toegevoegd te worden.

Wat het amendement Zandvoort betreft, moeten wij er voor oppassen dat

de gemeenten niet nog meer dan thans reeds het geval is, onder den druk der regeering komen te zitten.

VAN DE KIEFT (Bussum) zegt, dat bij conversie van de staatsleeningen er op gelet dient te worden, dat dit verlies ook werkelijk zal worden geleden door de kapitaalbezitters. Anders is spr. doodsbenuwd, dat de arbeiders toch het loodje leggen. In dit verband wijst hij op het bezit van staatsfondsen van de rijkspostspaarbank, het burgerlijk pensioenfonds en het fonds voor de invaliditeitsverzekering. Dat laatste fonds is f 500 à f 600 millioen groot, zuiver arbeiderskapitaal. Het heeft een belangrijk bezit aan staatsfondsen. De conversie der 5 pCt. leening slaagde zoo goed, omdat het invaliditeitsfonds zooveel nam. Over het beheer van dit fonds hebben de arbeiders niets te zeggen. Gewaakt dient te worden, dat de conversie niet in de eerste plaats dit arbeiderskapitaal zal treffen.

VAN LEERSUM (Rotterdam IV) verdedigt met een enkel woord het standpunt van Albarda in zake de salarissen der onderwijzers-kloosterlingen tegenover *De Maasbode*, die zich op Troelstra beriep. Dat beroep van *De Maasbode* is echter misplaatst, ook al, omdat dit blad in anderen zin het behoefte criterium wel degelijk als maatstaf neemt bij de loonbepaling en een soortgelijk standpunt terzake daarvan door anderen ingenomen steunt.

In dit opzicht mag worden verwezen naar de quasi voorkeur die dit blad heeft voor steun aan groote gezinnen, maar ook mag worden herinnerd aan het feit, dat *De Maasbode*, zacht gezegd, het standpunt van de vorige regeering niet bestreed, toen zij de salariering van de ongehuwde onderwijzers(essen) vaststelde en toen de omstandigheid of men wel of niet bij ouders inwoonde als een motief wilde aangrijpen om in dat salaris nog differentiatie aan te brengen.

Dat het bij deze kwestie zoo absoluut afwijzend staat tegenover een maatregel die „het helpend vermogen van de regeering t.a.v. onderscheiden sociale zaken” zou kunnen steunen, is voor dat blad en voor het geval zelf wel frappant.

Spr. wijst er voorts op dat *De Maasbode*, die de P.B.-resolutie overnam, uit de zeste alinea de woorden „en vermindering” liet wegvallen, waardoor een lezing wordt verkregen die wat vreemd aandoet. Dit zal echter een slip van den typograaf zijn (*gelach*) en niet aan opzet mogen worden toegeschreven.

Ten slotte acht hij het ongewenscht en overbodig om het woord overheids-personeel in stelling zeven van de P.B.-resolutie te doen vervangen door rijkspersoneel, zooals door pg. v. d. Waerden tot spr.'s leedwezen wordt voorgesteld. In verband met de geheele resolutie is dat woord duidelijk.

VAN WOUDEBERG (Leiden) licht de amendementen zijner afdeeling toe; allereerst wil Leiden de tusschenzin schrappen uit de resolutie, omdat deze overigens overbodige toevoeging de mogelijkheid van salarisverlaging openlaat, als aan bepaalde voorwaarden is voldaan.

Verder sprak Albarda er van, dat de regeering lof zou oogsten, ook indien ze 't rapport-Welter niet voor de volle 100 pCt. zou volgen.

Spr. vraagt zich af, hoe dankbaar de reactie dan wel zal zijn, als de regeering verder gaat dan Welter en maatregelen neemt, die de commissie Welter als al te drastisch afwees.

Spr. noemt hiervan eenige voorbeelden, nl. de reeds getroffen of in voorbereiding zijnde maatregelen bij het R.O.-wezen en bij het Academisch Ziekenhuis te Leiden.

Laten wij bedenken, dat wij aanstonds de Kamerverkiezingen voor de deur hebben. Daarom dient de anti-Welter actie de inzet te zijn van den verkiezingsstrijd.

Spr. beveelt met warmte het amendement-Leiden aan, om door forsche tegenmaatregelen, b.v. een frissche obstructie, in de Kamer de aandacht van het Nederlandsche volk op dit arbeiders-vijandige stuk te vestigen.

VLIEGEN geeft het congres den raad om aan deze resolutie niet te peuteren. Zij is een goed stuk werk, zooals zij daar ligt. Wij hebben er toch ook niet alle kleinigheden in gezet. Bijvoorbeeld: het salaris der kloosterlingen. In dit verband herinnert spr. er aan, dat kloosterlingen-onderwijzers in België, waar de katholieken groote macht hebben, eveneens een lagere bezoldiging genieten. Dat Albarda thans een ander standpunt inneemt dan Troelstra destijds kan hieruit worden verklaard, dat deze laatste destijds de zeer ernstige gevolgen niet kon overzien. Spr. beveelt nogmaals de ongewijzigde aanneming der resolutie aan.

DRACHTEN wil de inzake de cumulatie van salarissen en pensioenen gedane toezegging in de resolutie verwerkt zien.

ALBARDA deelt het gevoelen van Vliegen, dat het geen aanbeveling verdient veel verandering in de resolutie te brengen. Slechts wil hij in paragraaf 7 een enkel woordje invoegen, ter verbetering van den tekst. Wat het betoog van Van der Waerden betreft, spr. gelooft, dat het woord overheidspersoneel kan worden gehandhaafd, omdat het rapport-Welter zich tegen het geheele overheidspersoneel richt. Als wij alleen van rijkspersoneel spraken, zou het den schijn hebben alsof wij een sanctie hechtten aan hetgeen Welter met betrekking tot het andere overheidspersoneel wil, waar hij voorstelt gemeenten en provinciën tot verlaging der salarissen door de regeering of door de wet te dwingen. Daar binnenkort over het vraagstuk der gemeenten een afzonderlijke bespreking zal worden gevoerd, is het beter daarover geen amendementen in deze resolutie te verwerken. Ook verdient het geen aanbeveling bij amendement een kleine bezuiniging, als die van de wegneming der cumulatie, afzonderlijk te noemen naast groote maatregelen als de bezuiniging op defensie en op den dienst der staatsschuld. Met betrekking tot hetgeen v. d. Kleef zeide merkt spr. op, dat hij diens vrees niet geheel deelt. Mocht het tegendeel echter het geval blijken, dan zullen maatregelen natuurlijk niet mogen uitblijven. De aantasting van de salarissen der onderwijzers-kloosterlingen is door de grootst mogelijke meerderheid der commissie-Welter aanbevolen. Er zit hieraan tevens een sociale kant. Ook de katholieke onderwijzers zijn op dit punt gevoelig, aangezien zij het gevaar beseffen door de kloosterlingen uit het onderwijs te worden verdrongen.

Durf verlangd

Spreker ontraadt ten sterkste de weglating van den tusschenzin uit de 7de paragraaf. Die tusschenzin bevat een waarschuwing.

Men moet de feiten onder de oogen durven zien. Ook voor de arbeiders-klasse is het goed te weten, welk een ernstigen tijd wij tegemoet gaan. Het kan zijn, dat zich toestanden ontwikkelen, die een volledige handhaving van de huidige sociale voorzieningen en van het onderwijs niet toelaten. Wij hopen, dat dit niet over ons zal komen. En in geen geval kunnen dergelijke maatregelen worden aanvaard voor en aler alle middelen zijn uitgeput, die daarvóór door ons in de resolutie worden aangewezen. Dit is een gedachte van grooten ernst en van groote beteekenis.

De aansporing van Leiden tot de Kamerfractie om krachtig op te treden was waarlijk niet noodig. Wat denkt Leiden toch van de Kamerfractie? (*Applaus.*)

De VOORZITTER: Mag ik vragen wie er tegen de resolutie is?

EEN STEM: Welter! (*Daverend gelach.*)

De resolutie wordt onder luid applaus met algemeene stemmen aangenomen.

Zondagmiddagzitting

Voorzitter OUDEGEEST deelt mede, dat naar aanleiding van het verzoek om een huishoudelijke vergadering te wijden aan de geruchten in de bladen over de Arbeiderspers, commissarissen en directie dier onderneming hebben medegedeeld prijs te stellen op een openbare bespreking. Spr. stelt voor deze in den a.s. Partijraad te doen plaats hebben.

Geroep: Neen! Nu!

Hierop wordt besloten aanstonds tot deze bespreking over te gaan, en niet te pauzeeren.

DOBBER (Amsterdam III) betoogt, dat in zijn afdeeling een motie werd ingediend tegen de ingevoerde loonsverlagingen bij de Arbeiderspers, die men bij de huidige politieke situatie ongewenscht achtte en ongedaan gemaakt wilde zien. De voorsteller van de motie meende, dat het noodzakelijk was een uitspraak van het congres over deze zaak te vragen, hoewel daartegen formeele bezwaren bestonden. De afdeelvingsvergadering was blij, dat de zaak aan de orde was gesteld. Men stapte heen over den formeelen kant van de zaak en gaf de congresdelegatie opdracht de zaak op eenigerlei wijze aan de orde te stellen. Zij had dat huishoudelijk willen doen, maar nu de leiding der Arbeiderspers daarop geen prijs stelt, vindt spr. dit nog beter.

Spr.'s eerste vraag is of het P.B. de loonsverlagingen bij de Arbeiderspers in de huidige politieke situatie niet ongewenscht acht. Men doet het effect van een rede als die van Albarda te niet, als onze daden tegenover het eigen personeel niet overeenkomstig zijn. Zoo zal de groote massa dat gevoelen.

Als wij tegenover Welter de vraag opwerpen of loonsverlaging voor het overheidspersoneel wel noodig is, dan kan men ons thans deze zelfde vraag ten aanzien van ons eigen personeel stellen. Daarom herstelle men de fout dezer loonsverlaging.

Tweede vraag is of het P.B. den bedrijfstoestand van de Arbeiderspers zoo slecht acht, dat loonsverlaging gerechtvaardigd is. Spr. is het er mee eens, dat de Arbeiderspers niet op een eiland staat, maar als loonsverlaging politiek ongewenscht is, dan moet worden overwogen of niettemin met het oog op den bedrijfstoestand deze toch onvermijdelijk moet worden doorgevoerd.

Als deze vraag bevestigend wordt beantwoord dan stelle men de vraag aan de orde of het personeel niet in de gelegenheid dient te worden gesteld vrijwillig een progressieve loonsverlaging aan te nemen. Men vergist zich als men denkt, dat dit personeel niet vrijwillig tot een offer bereid zou zijn als de bedrijfstoestand dit vordert.

Het effect van zulk een maatregel zou bovendien veel grooter zijn, dan nu bij de loonsverlaging voor chemigrafen en typografen. Politiek zou het effect ook geheel anders zijn. Het zou worden een bewijs van offervaardigheid en de overeenkomst met Welter zou geheel verdwijnen.

WIBAUT, met applaus begroet, verheugt zich over de gelegenheid om deze zaak te bespreken nu de burgerlijke pers het beschouwt als „gefundenes Fressen“, een heerlijk kluijfe!

Behandeling van deze aangelegenheid behoort in een openbare zitting te geschieden. Er is niets „besloten“ aan. Zij kan de openbaarheid zeer goed verdragen.

De houding van commissarissen ten opzichte van de loonen is als volgt. Toen eerst door de chemigrafen en later door de typografen verandering van collectieve contracten in overleg werd verkregen rees de vraag, of de Arbeiderspers deze loonsverlaging zou invoeren. In de typografie — dat dient men te weten — was de beslissing genomen door een „onpartijdigen voorzitter“, daar de organisaties het er niet over eens konden worden. Voor de typografen was het bovendien de tweede loonsverlaging.

Als president-commissaris heeft spr. de opvatting verdedigd, dat wij ook

in onze bedrijven ons moeten houden aan de collectieve contracten. Anders gaat de juiste verhouding tusschen werknemer en werkgever verloren. Als wethouder van Amsterdam heeft spr. altijd verdedigd, dat de loonen geen sluitpost van de begroeting mochten vormen; dat het loonbedrag, vastgesteld op den grondslag van de uitkomsten van het georganiseerd overleg, een vaste en onaantastbare post behoorde te zijn: Voor de Arbeiderspers is de toestand ongeveer gelijk. Wij dienen ons dus daarbij te houden aan de collectieve contracten. Anders geven wij het personeel geschenken, waartoe commissarissen niet gerechtigd zouden zijn. Inderdaad bepaalt het „collectieve contract” het minimumloon. Ook aan *De Arbeiderspers* bestaan een aantal toeslagen daarboven.

Met de grootst mogelijke meerderheid besloot de raad van commissarissen deze gedragslijn te volgen, ook toen geruchten de ronde deden, dat enkele andere dagbladen deze loonsverlaging niet zouden toepassen.

Wat nu de vrijwillige, progressieve loonsverlaging betreft, ook deze zaak is door commissarissen besproken. De directeur bracht dat ter sprake en hij meende, dat dat goed door het personeel zou worden ontvangen. Daartegenover meende de raad van commissarissen, dat het loon principieel onaantastbaar behoort te blijven. Wel kunnen er tekorten ontstaan, maar zij meenen, dat daarin op andere wijze en door de aandeelhouders moet worden voorzien. Progressieve loonsverlaging zou groote moeilijkheden leveren ook al omdat de omstandigheden der personeelleden van geval tot geval anders zijn en toepassing van een „progressie” zeer moeilijk zouden maken.

De Raad van Commissarissen was bereid met de organisatie der typografen te spreken over afwijking van het collectief contract in dien zij dat wenschte, maar dit overleg is niet gevraagd en spr. begrijpt best waarom. De houding van den bond zou niet heel sterk geweest zijn.

Geen politieke fout

Spr. komt dan tot Dobber's vragen. Hij ontkent, dat hier een politieke fout is gemaakt. De maatregelen, voorgesteld in het rapport-Welter hebben daarmede niets te maken. Wij spreken over loonsvermindering, die door de organisaties zelf zijn aanvaard. Zou de regeering zich op een gelijk standpunt stellen en slechts de loonsverlaging invoeren, die in vrij overleg met het personeel is tot stand gekomen, dan zou daartegen weinig bezwaar bestaan. Maar zoo ligt de zaak niet. Deze dingen hebben niets met elkaar te maken. Wij moeten den moed hebben de werkelijkheid te aanvaarden en er oog voor hebben, dat men zich overal in overleg bij loonsverlaging heeft neergelegd. Dat is ook onder leiding van het N.V.V. herhaaldelijk voorgekomen. Dat moet men niet verwarren met wat Welter wil zonder overleg.

Voor onze eigen bedrijven moeten wij de collectieve contracten volgen. Dat is onder alle omstandigheden de eenige weg voor een zakelijke bedrijfsvoering.

Wat nu den bedrijfstoestand van de Arbeiderspers betreft; men herinnere zich wat daarover in de huishoudelijke zitting op het Haarlemsche congres is gezegd. Er is toen mededeeling gedaan van belangrijke overschotten over het jaar 1931. Het blijkt nu heelemaal niet moeilijk in dezen crisistijd deze overschotten op te krijgen. Er zijn natuurlijk moeilijkheden. De bedrijfstoestand is niet voordeelig. Spr. heeft er geen bezwaar tegen dat in het openbaar te zeggen. Men beschouwe het dan als een aansporing om voor elken abonné die als gevolg van den economischen toestand, werkloosheid enz. verloren gaat een nieuwen aan te brengen!

Voor 1932 voorziet spr. een belangrijk tekort. Daardoor zijn bezuinigingen noodzakelijk, maar commissarissen meenen, dat wij ons niettemin aan de collectieve contracten moeten houden. Over loonsverlaging daarbuiten willen wij met het personeel niet gaan spreken. Er zijn ook loonovereenkomsten met den Handels- en Kantoorbediendenbond. Noch in goede noch in slechte tijden

mogen de loonen in onze bedrijven een sluitpost van de begrooting vormen. Zeker leeft het personeel van de Arbeiderspers geheel bij het bedrijf. Dat is een verheugend feit. Maar er zijn andere middelen om dat tot uitdrukking te brengen dan in een aantasting der collectieve overeenkomsten! Wij moeten onze tegenstanders wel nauwkeurig volgen, maar ze niet volgen als ze tastbaar ongelijk hebben. We trekken er ons niet veel van aan!

Spr. vraagt aan het congres zich tot den laatsten man in te spannen om voor de Arbeiderspers goed te maken, wat de crisis haar kwaad gedaan heeft.

DOBBER (Amsterdam III) meent, dat Wibaut den politieken kant van de zaak in het gedrang heeft gebracht. Zeker mogen wij ons niet laten leiden door wat de tegenstanders zeggen, maar wel hebben wij te rekenen met wat de massa denkt en voelt. En spr. heeft het gevoel, dat de massa deze loonsverlaging niet begrijpt. Men zegt: Gij strijdt tegen loonsverlaging, maar voert haar zelf in! Zoo beschouwen ook velen onzer partijgenooten deze zaak.

Spr. bestrijdt, dat de collectieve contracten voor typografen en chemigrafen naar beneden moesten worden gevolgd. Deze contracten geven een minimum aan. De dagbladrukkerijen gaan er in het algemeen belangrijk bovenuit. Daarom is deze verlaging geen noodwendig gevolg van de verlaging der contractminima.

De stelling dat de verlagingen der landelijke contracten door de Arbeiderspers gevolgd dienen te worden, plaatst een deel van het personeel in ongunstige verhouding ten opzichte van de personeelsgroepen, die geen landelijk contract hebben.

De loonsverlaging in de typografie is door een reactionnaire werkgeversvereniging afgedwongen tegen den wil van den Typografenbond en met behulp van een ongelukkige bepaling in het contract. Deze verlaging behoefde niet te worden ingevoerd. De toestand was zoo, dat de Arbeiderspers de gangmaakster der loonsverlaging was en de groote burgerlijke bladen eerst later dit voorbeeld volgden.

Spr. verdedigt nader de mogelijkheid van een vrijwillige, progressieve loonsverlaging, indien de bedrijfstoestand dit vordert en dient een motie in, luidende:

„Het congres der S.D.A.P.,
van oordeel, dat de ingevoerde loonsverlagingen bij „De Arbeiderspers” in de huidige politieke situatie ongewenscht zijn;
draagt het Partijbestuur op, het daarheen te leiden, dat deze loonsverlagingen ongedaan worden gemaakt, en indien noodig overleg worde pleegd met het personeel van „De Arbeiderspers” om tot verlaging der productiekosten te geraken;
en gaat over tot de orde van den dag.”

DONKER (Coevorden) merkt op, dat de leiding onzer beweging steeds het standpunt heeft ingenomen, dat iedere loonsverlaging moet worden afgevoerd. Deze loonsverlaging in eigen bedrijf verzwakt ons standpunt. Ook bij de verbruikscoöperaties worden hogere loonen betaald dan in het vrije bedrijf. De loonen der typografen zijn niet zoo hoog, dat zij voor verlaging in aanmerking komen. Deze loonsverlaging is tot stand gekomen door de beslissing van een reactionair arbiter. Onze pers had aan die verlaging niet moeten meedoen. Het terugloopen van ons abonnementental is nog niet onrustbarend. Maar het is gewenscht dat onze socialistische dagbladen in de huizen der werkloozen blijven. Zou door verlaging van abonnementsprijs het terugloopen van het aantal abonnés te stuiten zijn? Spreker vraagt een abonnementsprijsverlaging eens ernstig te overwegen.

SANDERS (Gouda) zegt, dat de typografen pijnlijk zijn getroffen door de loonsverlaging, die tot stand is gekomen in strijd met alle goede opvattingen

van een collectief contract. In verschillende groote plaatsen worden pogingen voorbereid om in het algemeen de tweede loonsverlaging voor de typografen teniet te doen. Deze verlaging was een echte Welter-daad, al moet erkend worden, dat het collectief contract de mogelijkheid hiertoe openliet. Het is fout, dat ook de Arbeiderspers hieraan heeft meegedaan. Wel is waar betaalt zij meer dan het minimum, doch dit doen andere ook. Inderdaad heeft de Arbeiderspers de voorlaatste loonsverlaging niet ingevoerd. Men zal vragen: wat wil je nog meer?

Geroep: Ja.

SANDERS: De tegenpartij heeft voor een deel de eerste loonsverlaging en ook de tweede niet toegepast. De Arbeiderspers werkt bovendien volgens tarief en is dus beter in staat de loonsverlaging niet in te voeren dan de vele patroons, die met de tarieven marchandeeren. De Arbeiderspers moet een voorbeeld blijven. Zij moet de rekstok zijn waaraan andere arbeiders zich kunnen optrekken.

WASLANDER (Utrecht I) is van oordeel, dat de raad van commissarissen zich had kunnen stellen op het standpunt, dat boven de minimum-loonen van het collectief contract kan worden gegaan. Veel te veel heeft Wibaut het voorgesteld alsof de raad van commissarissen zijn goed-socialistische plicht heeft vervuld juist door strikt vast te houden aan het collectieve contract. Dat collectieve contract houdt echter slechts minimum-loonen in, en de raad van commissarissen had niet minder goed zijn socialistische plicht vervuld wanneer hij boven die minimum-loonen was uitgegaan. Ten onrechte ook heeft Wibaut het georganiseerd overleg, zooals we dat bij de rijksambtenaren kennen, op één lijn gesteld met het overleg, dat voorafgaat aan de vaststelling van een collectief contract. De economische afhankelijkheid speelt bij het laatste een veel grootere rol. Wanneer arbeiders, gedwongen door die economische afhankelijkheid, zich neerleggen bij een verslechting in de arbeidsvoorwaarden, dan beteekent dat niet, dat wij die verslechting dan aanvaarden, in den zin van goedkeuren.

Oprechtheid en moed

WIBAUT beantwoordt allereerst het door Dobber gesprokene. Deze ge- waagde van den indruk op de massa. Daartegenover stelt spr. de vraag of het niet juist op onzen weg ligt deelen van de massa, die verkeerd denken, beter in te lichten. Indien wij van „de massa” spreken, bedoelen wij slechts een grooter of kleiner aantal personen die wij hebben ontmoet. Wij moeten den moed hebben een goeden uitleg te durven geven. Als één keer niet voldoende is, dan desnoods tien of twintig keer. Hetgeen spreekt tot de massa of tot hetgeen wij voor de massa houden, behoeft niet altijd richtsnoer te zijn. Geen politiek gaat hooger dan die van de oprechtheid en moed.

Nu de loonsverlaging. Spr. heeft niet gemerkt, dat toen „De Arbeiderspers” de eerste loonsverlaging in de typografie, niet aanstonds doorvoerde, en andere groote dagbladen dat wel deden, hierover groote ontstemming bij de perso- neelen is aan den dag getreden. Wij hebben overigens, behalve met de typo- grafen, ook overeenkomsten met de kantoorbedienden en met de transport- arbeiders, enz.

GEROEP: Maar niet landelijk.

WIBAUT: Maar even bindend! De leiding van de Arbeiderspers staat op het standpunt, dat ook onder veel slechtere omstandigheden dan de huidige, van het personeel geen nood-offer mag worden gevraagd. Veeleer zou er in zulk een geval aanleiding zijn om zich tot partij en vakbeweging te wenden, dan dezen last op een kleine groep af te wentelen. Men zij echter gerust. Zoo ver zijn wij nog lang niet!

Coevorden heeft gezegd, dat de arbiter een Welterman was. Maar dat

verandert toch niets aan het feit, dat de verlaging berust op het collectieve contract.

Heeft de arbiter zich partijdig gedragen, hetgeen spr. niet beweert, want hij weet het niet, dan zal de bond een anderen arbiter moeten zien te krijgen. Het belang, dat de werklozen de Arbeiderspers blijven lezen is een partijbelang en offers daarvoor moeten door de partij worden gebracht. Men kan die niet op de Arbeiderspers afwentelen. Wat de loonen bij de coöperaties betreft, ook daar zijn herzieningen niet uitgebleven, wanneer de zoogenaamde „rekstok” te hoog bleek gesteld. Het bedrijf van de Arbeiderspers moet in den goeden zin des woords commercieel worden geleid.

Het betoog, dat de prijstarieven door vele drukkers worden ontdoken en dat de Arbeiderspers dat niet doet, zoodat er bij ons wel wat af kan, kan spr. niet aanvaarden.

VAN DER VEEN: Diè tarieven zijn verlaagd.

WIBAUT: Dan condoleer ik je!

Doeltreffend een zaak leiden wil zeggen, iedere groep uitgaven toe te staan, die noodig zijn. Er zijn vele belangen en aan alles moet worden gedacht. Spr. vraagt het congres de motie te verwerpen.

De VOORZITTER brengt de motie in stemming. Zij wordt bij handopsteken met groote meerderheid verworpen.

OUDEGEEST'S SLOTWOORD

Nadat hij tegen het einde van het congres nog mededeeling gedaan had van eenige ingekomen telegrammen, dankte voorzitter Oudegeest de Utrechtsche congrescommissie voor het vele werk, dat is verricht. (*Applaus*).

Dit congres heeft ons, voor het eerst na eenige jaren, weer geleerd, hoe wij zaken kunnen doen soms bij scherp meeningsverschil maar dan toch zonder warme hoofden en koele harten. Spr. doet een beroep op de partijgenooten om juist in crisistijd voor de partij te werken. Ons ledental moet blijven groeien.

De toestand van de Arbeiderspers is niet zoodanig dat, zooals geschreven is, onze berekeningen falikant zouden uitkomen. Wij kunnen optimistisch blijven. Maar dan moet ook hard gewerkt worden voor de uitbreiding van het abonnementental.

Spr. wenschte den partijgenooten strijdvaardigheid en sluit het congres.

CONGRESBESLUITEN.

Koloniaal Werkprogramma.

Het Congres nam het volgende Koloniaal Werkprogram aan:

I. *Algemeene Staatkunde.*

1. Grootere zelfstandigheid van den gouverneur-generaal ten opzichte van den minister van Koloniën als voorwaarde tot een democratische ontwikkeling van den Volksraad. Onverkort behoud van het algemeen toezicht van de Staten-Generaal; inperking tot het uiterste van de bemoeiing van de wetgevende macht in Nederland en van het opperbestuur.

2. Ontwikkeling tot zelfbestuur onder Indonesische leiding als overgang naar de onafhankelijkheid.

3. Handhaving van het eenheidsbeginsel in het Nederlandsche bestuur over Indonesië.

4. Eenheid van wetgeving voor alle rassen, mits zonder schade aan de ontwikkeling en de belangen van de Indonesische gemeenschap.

5. Nationaliseering van het bestuur en de verdere overheids-administratie door een toenemende bezetting met personeel uit de eigen bevolking des lands, onder voorbehoud, dat aan de opleiding van dit personeel deugdelijke eischen zullen blijven gesteld. In rechtstreeks verband hiermede, invoering van een op tropischen levensstandaard berekend algemeen geldend bezoldigingsstelsel, behoudens toelagen wanneer wegens bijzondere vereischten aanstelling van uitheemsche krachten nog noodzakelijk blijkt. Overgangsmaatregelen voor de afwikkeling van te voren verkregen aanspraken.

6. Bevordering van den parlementairen regeeringsvorm; handhaving van den Volksraad als centrale vertegenwoordiging. Democratiseering van dit lichaam. Recht van enquête. Afschaffing van het college van gedelegeerden. Nonactiviteit voor ambtenaren, leden van den Volksraad.

7. Zoolang wegens de tegenwoordige verhoudingen invoering van algemeen kiesrecht ongeraden moet worden geacht, sterke uitbreiding van het recht, voor mannen en vrouwen, om te kiezen en gekozen te worden. Herstel van een ongedeelde kiezerscorps; in aansluiting hierbij afschaffing van het benoemingsrecht van het uitvoerend gezag. Een meerderheid van Indonesiërs in alle vertegenwoordigende lichamen.

8. Scheiding van Kerk en Staat.

II. *Volksbeweging*

9. Vrijheid van vereeniging, vergadering en drukpers, onbelemmerde ontwikkeling van de vakbeweging en herstel van het stakingsrecht (intrekking van art. 161 bis Ind. Strafwetboek). Afschaffing van de exorbitante rechten zonder hun omzetting in strafrechtelijke bepalingen. Intrekking van de artt. 153 bis en ter, 154—157 en wijziging van art. 169 van het Indische Strafwetboek. Afzonderlijke berechting van politieke misdrijven en speciale gevangenis-verpleging voor politieke veroordeelden.

III. *Arbeid en volksgezondheid.*

10. instelling van een departement van Arbeid en Volksgezondheid.

11. Algemeene enquête naar de arbeidstoestanden met onderzoek tevens naar de mogelijkheden met betrekking tot vaststelling van minimumloon.

12. Snelle uitbreiding van de sociale wetgeving, onder meer door:

a. wettelijke beperking van den arbeidsduur voor volwassenen en verdere beperking van dien voor vrouwen en kinderen;

- b. wettelijke voorziening in zake geldelijke uitkeering bij bedrijfsongevallen en bij ziekte van arbeiders op ondernemingen van landbouw, nijverheid en verkeer;
- c. afschaffing van de poenale sanctie binnen den kortst mogelijken termijn, met invoering van vrijen arbeid onder wettelijke waarborgen van behoorlijke arbeidsvoorwaarden. Verbod van arbeiderskolonisatie op ondernemingsgronden;
- d. wettelijke regeling van de arbeidsovereenkomst voor alle bevolkingsgroepen;
- e. maatregelen ter voorkoming van werkloosheid en leniging van haar gevolgen;

13. Krachtige bevordering van de hygiëne zonder verwaarloozing van de individueele ziekenzorg van overheidswege en met overheidssteun. Ingrijpende en snelle verbetering van de volkshuisvesting.

14. Beperking van aanmaak en verkoop van opium, om te komen tot een algemeen opium-verbod. Wettelijke verbodsbepalingen in zake verkoop en gebruik van sterke dranken.

IV. *Welvaartspolitiek.*

15. Onverkorte handhaving en versterking van het beschreven of aanwijsbare volksgrondenrecht. Uitbreiding van het Indonesische grondbezit. Vaststelling van grondreserves voor de landbouwende bevolking. Periodieke herziening van huurprijs of canon, als voorwaarde bij de uitgifte van woestegronden; bij inhuur van gronden vaststelling van de grondhuur mede in verhouding tot de marktwaarde van het te telen product.

16. Versterking van den Indonesischen boerenstand door aanmoediging van den teelt van handelsgewassen voor de wereldmarkt, door algemeene landbouw- en handelsvoorlichting en door uitbreiding van het landbouwonderwijs in alle geledingen. Verbeterde exploitatie-vorm van het communaal grondbezit door coöperatieve aaneensluiting, zelfstandiger zeggenschap van de deelhebbers en erfelijkheid van hun rechten. Een en ander zonder een natuurlijke ontwikkeling van het z.g. erfelijk individueel grondbezit tegen te gaan.

17. Afschaffing van de heerendiensten; beperking van dorpsdiensten en -lasten tot die, welke rechtstreeks de dorpsgemeenschap ten goede komen. Snellere terugkoop van particuliere landerijen.

18. Uitbreiding van het credietwezen en betere aanpassing aan de plaatselijke economische gesteldheid.

19. Bevordering van de industriele ontwikkeling van Indonesië, inzonderheid die der Indonesische klein- en groot-industrie en van het ambachtswezen. Krachtige overheidssteun aan handel, veeteelt en visscherij.

20. Verbetering van het irrigatie-wezen onder meer door afschaffing van de z.g. dag- en nachtregeling. Uitbreiding van spoorwegen en van wegenaanleg, in het bijzonder ter ontsluiting van bouwgronden voor de Indonesische bevolking.

V. *Onderwijs en andere cultureele belangen.*

21. Snelle uitbreiding van het algemeen-vormend- en vakonderwijs.

22. Verheffing van het peil der volksschool. Leerplicht, aanvankelijk plaatselijk in te voeren. Uitbreiding van het aantal lagere scholen voor Indonesiërs met Nederlandsch als voertaal en herziening van het leerplan ter verbetering van het onderwijspeil. Meer algemeene middelbare scholen en uitbreiding van het hooger onderwijs.

23. Openbaar onderwijs te verzekering van voldoende onderwijsgelegenheid. Subsidieering van bijzondere scholen op nationalen of anderen grondslag, voor zoover de ouders deze scholen verlangen.

24. Versterking van het Indonesische karakter in het openbaar Inlandsch onderwijs. Bevordering van het onderwijs in Indonesische kunstnijverheid, van de Indonesische volkskunst en van het museum- en bibliotheekwezen.

VI. Bestuur.

25. Grootere zelfstandigheid van het Inlandsche Binnenlandsche Bestuur en geleidelijke inkrimping van het Europeesche. Zelfstandigheid van Indonesische vorstenbesturen naar de mate van ontwikkeling der bestuurders en onder voorwaarde, dat voor hunne gebieden vertegenwoordigende lichamen worden ingesteld.

26. Instelling van Indonesische vertegenwoordigende lichamen op den grondslag van ethnografische saamhoorigheid, met gebruikmaking van het van ouds bestaande. Daarboven afdeelingraden van gemengde samenstelling voor grooter gebied. Provinciale autonomie zonder inbreuk op het karakter van den Volksraad als centrale landsvertegenwoordiging. Versterking van de autonomie der gemeenten, regentschappen en andere dergelijke zelfstandige rechtsgemeenschappen. Overdracht op ruime schaal van de uitvoering van landsregelingen en van nog aan het centraal gezag op plaatselijk gebied voorbehouden bevoegdheden.

VII. Financiën.

27. Vermindering van den belastingdruk op de Indonesische bevolking in het bijzonder van de indirecte heffingen. Afschaffing van het uitvoerrecht op bevolkingsrubber.

28. Sterk progressieve winstbelasting; extra belasting van buitengewone winsten. Uitvoerrecht op aardolie en aardolieproducten en op de z.g. Deli-tabak.

29. Ruimere leeningspolitiek.

30. Meer gouvernementen-ondernemingen; ruime bedrijfszelfstandigheid onder repressief toezicht van den begrootingswetgever. Krachtige ontginning van waterkrachten en delfstoffen door het Land en bij voorkeur ook gouvernementen-exploitatie. Herziening van de naastings-clausule in de concessievoorwaarden voor de exploitatie van spoor- en tramwegen.

VIII. Justitie.

31. Afschaffing van doodstraf en lijfstraffen. Verbetering van de rechtspleging. Sterke uitbreiding van kosteloze rechtsbijstand.

32. Scheiding tusschen bestuur en rechtspraak.

33. Beperking van de preventieve hechtenis en het huisonderzoek. Schadeloosstelling van preventief gevangenen bij vrijspraak of ontslag van rechtsvervolgving.

34. Verscherpt toezicht op de gedragingen der politie en op de rechterlijke macht.

Voorts werd de volgende motie aangenomen met de bedoeling haar als bijvoegsel van het werkprogram te zien beschouwd:

„Het Congres,

gelezen hetgeen Stelling XI, lid 2 van het koloniaal beginselprogram inhoudt omtrent samenwerking met nationale volksbewegingen,

draagt het P.B. op om langs organisatorischen weg een wederzijdsche in- en voorlichting te bevorderen.”

De volgende militaire paragraaf werd goedgekeurd:

„Inkrimping en reorganisatie van leger en vloot tot hetgeen onontbeerlijk is voor de vervulling van neutraliteitsplichten, de nakoming van volkenbondsverplichtingen, de bescherming van persoon en goed te water en te land.

Overbrenging binnen wettelijk vast te stellen termijn van de kosten der niet uitsluitend in en ten behoeve van Indonesië dienende zeemacht naar de Nederlandsche staatsbegrooting, met dien verstande, dat al dadelijk de helft van die kosten door het moederland zal worden gedragen."

Stellingen van pge. Suze Groeneweg betreffende het vakonderwijs.

De algemeene grondslagen, waarop het vakonderwijs naar de meening van de Commissie ter Bestudeering van het Vraagstuk der Leerlingopleiding en het Vakonderwijs dient te berusten, zijn neergelegd in de volgende stellingen:

1. De wettelijke leerplicht dient te gelden tot en met het 18e levensjaar. Alle jeugdige personen, die in een vak willen worden opgeleid, dienen — voorzover zij niet aan voortgezet onderwijs deelnemen — na het voltooiën van het 14e levensjaar vakopleiding in eenigerlei vorm te ontvangen, hetzij op vakscholen, hetzij in den vorm van werkplaatsopleiding gecombineerd met vakschoolonderwijs.

Vakscholen behooren door de Overheid te worden opgericht en beheerd. Zij kan echter in bepaalde gevallen aan de stichting van vakscholen door particuliere instellingen haar medewerking verleenen. Ook dan echter behoort het onderwijs onder toezicht van de Overheid te staan.

2. De lessen moeten overdag en in de arbeidsuren worden gegeven. Arbeid en opleiding mogen tezamen niet meer dan 48 uur per week in beslag nemen.

3. Bij de opleiding dient, behalve aan het speciale vakonderricht, een voldoende aantal uren aan de algemeene ontwikkeling, waaronder begrepen de lichamelijke opvoeding, te worden besteed.

4. Bij het schoolonderricht dient zooveel mogelijk rekening te worden gehouden met de eischen en de gewoonten van de practijk.

5. De duur van de opleiding, als in de vorige punten bedoeld, zij in het algemeen vier jaar. Voor den duur van de opleiding kan voor de beroepen, voor welke dit wenschelijk of noodzakelijk is, in overleg met de vakorganisaties, een kortere of langere termijn worden bepaald.

6. Aan de vakorganisaties van werkgevers en werknemers moet het recht worden gegeven, stemgerechtigde vertegenwoordigers aan te wijzen in de besturen der vakscholen.

De arbeidersorganisaties dienen medezeggenschap te hebben bij het toepassen van de andere systemen van vakonderwijs, in het tweede lid van stelling I genoemd.

Conclusies inzake vervolg- en vakonderwijs aan ongeschoolden.

De beraadslagingen der Commissie ter Bestudeering van het Vraagstuk der Leerlingopleiding en het Vakonderwijs inzake het vervolg- en vakonderwijs aan geschoolden hebben geleid tot de volgende conclusies:

1. Het aantal uren, dat onderricht aan ongeschoolde jeugdige arbeiders zal worden gegeven, te stellen op een minimum van acht uur per week, met daarnaast twee uren voor lichamelijke oefening.

2. Het onderricht aan meisjes hoofdzakelijk te doen bestaan uit huishoudonderwijs (met inbegrip der naaldvakken en der kinderverzorging) en algemeen vormend onderwijs.

3. Het onderwijs aan jongens uit de ongeschoolde beroepen te doen bestaan uit algemeen vormend onderwijs en onderricht in handvaardigheid.

4. Het onderwijs op den dag en in de arbeidsuren te doen geven.

Aangenomen werden voorts de volgende wijzigingen in Statuten en Huishoudelijk Reglement:

Statuten.

Art. 4 wordt als volgt gelezen: „Lid van de Partij kan ieder worden, die den wensch tot toetreding kenbaar maakt en den leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.”

Art. 5. „Hij of zij, die den wensch tot toetreding heeft kenbaar gemaakt, wordt alleen na ballotage toegelaten, zooals nader is omschreven in art. 7 der Statuten.”

Het tegenwoordige art. 5 wordt veranderd in art. 7.

Het tegenwoordige art. 6 vervalt. Er wordt een nieuw art. 6 ingelascht, als volgt luidende: „Degene, die door een afdeling is geroyeerd, kan niet dan na toestemming van het P.B. opnieuw tot de Partij worden toegelaten. Het P.B. vermeldt in zijn jaarlijksch verslag aan het Congres wien het de toetreding tot de Partij heeft geweigerd.”

Het tegenwoordige art. 7 wordt art. 8. Aan dit artikel worden de volgende alinea's toegevoegd: „Het P.B. heeft de bevoegdheid verspreide leden in een afdeling in te deelen. Over degene, die als verspreid lid tot de Partij wensch toe te treden, vindt ballotage door het P.B. plaats.”

Het tegenwoordige art. 8 wordt art. 15. Aan de tweede alinea van art. 9 wordt de volgende zin toegevoegd: „De door het P.B. gehandhaafde royementen worden vermeld in het verslag van het P.B., dat aan het congres ter behandeling wordt overgelegd.”

Art. 11 wordt als volgt gelezen: „De afdelingen zijn verplicht bij huishoudelijk reglement een ballotage in te stellen. Degene, die door een afdeling gedeballoteerd is, kan hiertegen bij het P.B. in beroep gaan.

Het P.B. kan een persoon, die tot een afdeling is toegelaten en wiens lidmaatschap het niet in het belang der Partij acht, van het lidmaatschap schorsen, totdat de eerstvolgende vergadering van den Partijraad zal hebben beslist of die persoon al of niet tot het lidmaatschap zal worden toegelaten.

Personen, die door den Partijraad niet zijn toegelaten, kunnen door een afdeling niet als lid worden aangenomen.”

Art. 12 wordt als volgt gelezen: „Verspreide leden, wier gedrag de Partij benadeelt, kunnen door het P.B. worden geroyeerd.

Verspreide leden, die hun financieele verplichtingen ten aanzien van de Partij niet nakomen, kunnen worden afgevoerd.

Het P.B. kan leden van afdelingen, wier gedrag de Partij benadeelt royeeren. Degene, die door het Partijbestuur wordt geroyeerd, heeft beroep op den Partijraad.

Aan art. 13 wordt een tweede alinea toegevoegd, als volgt luidende: „Leden van geschorste of geroyeerde afdelingen, die schriftelijk verklaren het niet eens te zijn met de handelingen of besluiten, die tot schorsing of royement hebben geleid, kunnen door het P.B. in hun rechten worden gehandhaafd.”

Huishoudelijk Reglement.

Aan art. 2 wordt het volgende toegevoegd: „Het reglement is alleen van kracht na goedkeuring door het P.B. Bij wijzigingen van het reglement vindt het in het voorafgaande lid bepaalde dienovereenkomstig toepassing.

Bepalingen, voorkomende in een afdelingsreglement, in strijd met de Statuten of het Huishoudelijk Reglement der Partij, zijn niet van kracht.”

De 3e alinea van art. 3 begint men als volgt: „De afdelingsbesturen brengen”, enz. in plaats van: „zij brengen”.

De 7e alinea leze men: „Het eerste, derde en vierde lid van dit artikel” etc.

Aan dit artikel wordt de volgende alinea toegevoegd: „Eenmaal per vijf

jaren zendt het bestuur het archief der afdeling naar het P.B., dat een Partij-archivaris opdracht geeft te onderzoeken, of het voor de geschiedenis der Partij belangrijke stukken bevat. Deze stukken worden uit de afdelingsarchieven gelicht en in het Partij-archief bewaard.

De afdelingen kunnen stukken uit haar archief aan den Partij-archivaris opvragen."

Art. 4 leze men als volgt: „Ten aanzien van ballotage, bedoeld in art. 5 der Statuten, gelden de volgende bepalingen: Op iedere huishoudelijke vergadering wordt medegedeeld wie zich als lid hebben aangemeld. Mocht een der aanwezige leden bezwaar hebben tegen toelating van een dergenen, die zich hebben aangemeld, dan heeft de beslissing over de toelating in de volgende huishoudelijke vergadering plaats.

Op den oproep voor deze vergadering wordt vermeld, dat er ballotage zal plaats hebben, terwijl dengene over wien ballotage zal plaats hebben, daarvan bericht wordt gezonden."

Ten aanzien van het royement bedoeld in art. 6 der Statuten, gelden de volgende bepalingen: „Een voorstel tot royement moet op de agenda aangekondigd staan. Het betreffende lid moet door het bestuur van dit voorstel en van den datum der behandeling, tijdig schriftelijk in kennis worden gesteld.

De huishoudelijke vergadering kan bij ieder voorstel tot royement besluiten een commissie van onderzoek in te stellen. Zij moet daartoe overgaan, indien dit door het tot royement voorgedragen lid, wordt verlangd.

Over een voorstel wordt schriftelijk gestemd.

Overigens gelden de bepalingen van art. 64 van dit reglement.

Degene, die geroyeerd is, heeft beroep op het P.B., welks uitspraak beslissend is. Het beroep moet binnen een maand, na den datum waarop het royement uitgesproken is, bij het P.B. zijn ingezonden.

Het afdelingsbestuur heeft tot taak onder de aandacht van dengene, die geroyeerd is, te brengen, dat hij of zij beroep op het P.B. heeft en aan welken termijn dit beroep gehouden is."

Crisis-Resolutie.

Het congres der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, gehouden te Utrecht op 17 en 18 September 1932;

protesteert met verontwaardiging tegen het voornemen van de regeering, blijkende uit de opdracht aan de commissie-Welter, om over te gaan tot een blijvende verlaging van de staatsuitgaven, welk voornemen de bedoeling verraadt om de staatszorg voor het geestelijk en stoffelijk welzijn des volks duurzaam in te krimpen;

protesteert niet minder ernstig tegen de opvatting van de commissie-Welter, volgens welke de financieele moeilijkheden van den staat uitsluitend moeten worden overwonnen met bezuinigingen, waarbij geen enkel volksbelang wordt ontzien;

verwerpt de gedachte, dat zou mogen worden overgegaan tot vermindering van den steun aan de werkloozen, of tot vervanging, geheel of gedeeltelijk, van uitkeering, die thans in geld geschiedt, door verstrekkingen in natura;

eischt, dat allereerst zal worden overgegaan tot een zoover mogelijke vermindering van de militaire uitgaven, door nationale ontwapening;

acht het vervolgens dringend noodzakelijk, dat de rente der staatsschuld belangrijk wordt verlaagd, hetzij door conversie van staatsleeningen, hetzij door invoering van een z.g. coupon-belasting, welke ook andere obligaties dan die van den staat kan treffen, en dat de gewone rijksbegrooting gedurende eenige jaren wordt ontlast van den druk van de aflossingen van de staatsschuld;

eischt, dat ter versterking van de staatsinkomsten, zal worden besloten tot de heffing van een progressieve crisisbelasting op de inkomens, met inachtneming van de vermeerderingen en verminderingen, die deze ondergingen; tot verhooging van de dividend- en tantième-belasting; tot verhooging van de successiebelasting; tot belasting van goederen in de doode hand; tot belasting van weelde-uitgaven, en, in het bijzonder ter bestrijding van crisis-uitgaven, tot een heffing ineens van 1 percent der vermogens;

wijst af, — dat zoolang op het militarisme niet tot het uiterste is bezuinigd en zoolang niet door toepassing van de sub. 5 en 6 aangegeven middelen, met inachtneming van draagkracht, de crisislasten op het kapitaalbezit en groote inkomens zijn afgewenteld en de rijksfinanciën zooveel mogelijk zijn versterkt — zal worden overgegaan tot maatregelen, gelijk in het rapport-Welter worden aanbevolen met betrekking tot de salarissen en loonen van het Overheidspersoneel, het volksonderwijs, de sociale verzekeringen, de sociale wetgeving en de zorg voor de volksgezondheid;

komt met kracht op tegen de staking van de Zuiderzeewerken en beperking van andere groote werken en volkswoningbouw en verlangt vermeerdering van duurzame werkgelegenheid;

veroordeelt de in het rapport der commissie-Welter aanbevolen gedachte, om de autonomie der gemeenten aan nieuwe banden te leggen;

acht het noodig, opdat de staat in de toekomst zijn groote gemeenschaps-taak zal kunnen vervullen, dat zoo spoedig mogelijk zal worden besloten om een aantal bedrijfstakken in overheidshanden te nemen, waarbij inzonderheid wordt gedacht aan een tabaksmonopolie, een staatsverzekeringsbedrijf en een staatshypotheekbank;

eischt dat een begin zal worden gemaakt met socialisatie van die bedrijfstakken, welke daarvoor in de economische structuur van het land geschikt zijn;

stelt vast, dat S.D.A.P. en N.V.V. reeds onverwijld een krachtige actie tegen het plan-Welter hebben ingezet en roept de arbeidersklasse van Nederland op, om met al haar kracht de verwezenlijking van de hierboven genoemde doeleinden te bevorderen, opdat de crisis niet in nog grooter mate dan nu reeds het geval is, ellende brengt over het proletariaat en de macht wordt versterkt, die uit deze chaotische maatschappij een socialistisch geordende samenleving zal opbouwen.

Verkiezing Redactie „Sociaal-Democraat”.

Bij de verkiezing van de leden der redactiecommissie van „De Sociaal-Democraat” werden uitgebracht 1755 stemmen.

Daarvan verkreeg J. Oudegeest 1516 stemmen, W. Romijn 1374, J. v. d. Wijk 1329, K. Vorrink 1039, J. v. d. Kleef 1001 en P. Kiës 387 stemmen.

Gekozen werden dus J. Oudegeest, W. Romijn, J. v. d. Wijk en K. Vorrink. E. Boekman werd bij enkele candidaatstelling tot hoofdredacteur gekozen.

CORRESPONDENTIEBLAD

VOOR DE FEDERATIES EN AFDEELINGEN
DER SOCIAALDEMOCRATISCHE ARBEIDERSPARTIJ
UITGEGEVEN DOOR HET PARTIJSECRETARIAAT

TESSELSCHADESTR. 31
TE AMSTERDAM
VERSCHIJNT EENMAAL
PER MAAND

Verslag Huishoudelijke Congresszitting

Op het Congres is door den partij-voorzitter toegezegd te overwegen of het mogelijk is, alle afdelingen een samenvatting van de huishoudelijke zitting van het Congres toe te zenden.

We meenden hieraan niet beter te kunnen voldoen, dan te dezer plaatse de notulen van de twee huishoudelijke zittingen te publiceren.

NOTULEN van de huishoudelijke zitting van het Partijcongres, gehouden op Maandag 28 Maart 1932 in de zaal van het Gemeentelijk Concertgebouw te Haarlem.

OUDEGEEST opent om half tien het Congres. Hij deelt mede, dat de volgende brief namens de redactie van *De Fakkel* is ingekomen:

„Haarlem, 28 Maart 1932.
Aan den Voorzitter van het
37ste Congres der S.D.A.P.

Ik verzoek U aan het Congres het volgende mede te deelen:

Naar aanleiding van de aanvaarding der Partijbestuursresolutie, waaraan wij ons mogen noch kunnen onderwerpen en waardoor dus ons roeyement uit de Partij zou volgen, moet ik namens de Redactie, Administratie en Orgaan-commissie mededeelen, dat wij unaniem hebben besloten uit de Partij te treden.

(w.g.) P. J. SCHMIDT.”

Spr. zegt, dat het leed doet dezen brief te ontvangen, maar daaraan valt thans niets meer te veranderen.

Spr. vestigt de aandacht er op, dat door het terugtrekken van Schmidt het Dagelijksch Bestuur bij acclamatie is herkozen. (*Applaus.*)

Spr. deelt verder mede, welke stemmingen moeten plaats vinden en stelt aan de orde de voorstellen, welke betrekking hebben op de Arbeiderspers.

VAN BEVERS (Zandvoort) zegt, dat het op dit Congres de eerste

keer is, dat over het beleid van de Arbeiderspers kan worden gesproken.

Spr. brengt hulde aan de leiding der Arbeiderspers en een woord van dank voor hetgeen zij de beweging geboden heeft.

Dat wil niet zeggen, dat er geen critiek is. Na de verschijning van het groote *Volk* is er in Zandvoort teleurstelling gekomen, omdat de krant niet voldeed aan hetgeen men beloofd heeft. De groote steden zijn goed af, doch de kleine plaatsen, die met het *Volksblad* tevreden moeten zijn, ontvangen geen volledig orgaan. Dit is een afgietsel van *Het Volk*. Het kan misschien komen, doordat de zaak nog niet door de leiding technisch beheerscht wordt, doch het zal anders moeten. Men krijgt anders eerste en tweede klasse partijgenooten. De eerste klassers, die *Het Volk* lezen, de tweede klassers, die met het *Volksblad* genoegen moeten nemen.

Spr. deelt mede, dat men in Haarlem een ochtend- en avondblad ontvangt. Hetzelfde heeft Zandvoort gevraagd. Hierover is geconfeerd en overleg gepleegd, doch de directie acht uitvoering hiervan onmogelijk. Zelfs heeft men aangeboden de bladen uit Haarlem te halen, om voor de verspreiding in Zandvoort verder zorg te dragen. De directie wil dit echter niet. Het gevolg hiervan is, dat men in Zandvoort een blad krijgt met het nieuws van den vorigen dag.

Indien het onmogelijk is *Het Volk* in de gemeenten, gelegen om de groote steden, te verstrekken, parasiteeren de groote plaatsen op het platteland.

In *Het Volk* staat veel meer dan in de Volksbladen.

Volgens spr. moet de inhoud van de krant voor alle lezers gelijk zijn.

Spr. is van meening, dat de mogelijkheid moet worden geopend, dat ook provinciaal de inhoud van de bladen kan worden besproken.

GARDENIER (Den Haag) acht het uiterst moeilijk om in vijf minuten alle grieven, welke men in Den Haag tegen *De Vooruit* heeft, op te sommen. Toch is het noodig, omdat het noodzakelijk is, dat aan de klachten tegemoet gekomen wordt.

In de eerste plaats wenscht men in Den Haag, dat de verslagen van de Eerste en Tweede Kamer weer zullen worden samengesteld als in het oude *Volk*. (*Applaus.*)

Een tweede bezwaar in Den Haag is, dat men buiten het buitenlandisch overzicht van De Roode, geen buitenlandsche berichten krijgt. Het is naar spr.'s meening mogelijk hier meer van te geven, indien minder feuilletons worden opgenomen.

Een derde bezwaar in Den Haag bestaat onder de vrouwen tegen de bijdragen van Sijtje Snavel. In het algemeen leeft in Den Haag het gevoel, dat hoe eerder zij haar snavel dicht houdt, hoe beter.

Ten vierde mist men in Den Haag noode de politieke berichtgeving van Amsterdam en Rotterdam. Hierover wordt veel te bescheiden het een en ander medegedeeld, waardoor de Hagenaars niet op de hoogte zijn met wat er in de andere groote steden plaats vindt.

Spr. heeft ten vijfde klachten over de opmaak van de krant, vooral van het „Week-einde” en omtrent ingezonden stukken, waaraan meer aandacht geschonken moet worden.

Spr. hoopt, dat aan de verlangens van Den Haag zal kunnen worden voldaan.

Mevr. WIBAUT (met applaus begroet) brengt de bezwaren van de vrouwen, op de Jaarvergadering van den Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs geuit, over.

In de eerste plaats had men bezwaar tegen het cadeau-stelsel bij het winnen van abonné's. Dit werd gehoord in het blad der Roomsche Katholieke Vrouwen.

Men had hier bezwaren tegen, vooral ook omdat de Bond de actie voor *De Proletarische Vrouw* had uitgesteld en alle krachten op het winnen van abonné's op de Arbeiderspers had gezet.

Voorts had men bezwaar tegen Sijtje Snavel.

Spr. heeft als voorzitter van den Bond medegedeeld, dat critiek op *Het Volk* op de Jaarvergadering van den Bond niet thuis hoort.

Sijtje heeft nu beterschap beloofd, doch naar spr.'s meening komt het verzet van de vrouwen, doordat zij voelen, dat het een man is die schrijft en geen vrouw.

Men verwijt ons wel, dat wij geen gevoel voor humor hebben, doch dit is onjuist.

Spr. ware het liever, dat naast de vele feuilletonnistische artikelen meer artikelen over opvoedkunde in de bladen van de Arbeiderspers verschenen.

Het voornaamste bezwaar, dat spr. tegen de redactie van de Arbeiderspers heeft, is, dat zij niet opkomt voor de belangen der vrouw. Het nageslacht zal van de hetze, die in dezen tijd tegen den vrouwenarbeid gevoerd wordt en de weinige verdediging door onze Arbeiderspers daarvan, niets begrijpen.

Men vergete niet, dat vele gezinnen in den tegenwoordigen tijd afhankelijk zijn van de inkomsten der dochters. Tegen deze campagne meent spr. dan ook, dat de redactie scherper moet optreden. (*Applaus.*)

DE LANGE (Amsterdam III) zegt, dat er in zijn afdeeling klachten zijn geuit over het feit, dat er van de medezeggenschap van het personeel bij de Arbeiderspers niets blijkt. Spr. verwijst hiervoor naar eenige artikelen die voorkwamen in het blad van den Algemeenen Nederlandschen Typografenbond. Hieruit blijkt, dat het personeel nergens in gekend wordt.

Spr. kan niet beoordeelen, of de beschuldigingen, door den Nederlandschen Typografenbond geuit, juist zijn, maar des te meer is daarom tegenspraak noodig om een eind hieraan te maken.

Afdeeling Amsterdam III beoogt met voorstel 118 het instellen van een commissie uit Partij en Vakbeweging, die deze zaak onderzoekt.

Het is spr. ter oore gekomen, dat een chauffeur, welke in dienst is geweest bij de Arbeiderspers, op zeer ploertige wijze zou zijn behandeld. Hierover is een bericht opgenomen in *De Arbeid*.

Spr. kan niet beoordeelen, of ook deze zaak juist is, doch ten einde haar uit de wereld te helpen is een onderzoek noodzakelijk.

DE LEEUW (Roosendaal) dringt aan op het plaatsen van alle, door afdeelingen aangenomen moties in de bladen van de Arbeiders-

pers. Dit is naar zijn meening een uiting van hetgeen er in de afdelingen leeft, die niet door de redactie moet worden onderdrukt. Is de redactie het er niet mee eens, dan kan zij er een onderschrift onder plaatsen.

Spr. vestigt er de aandacht op, dat in de brochure, die ten behoeve van de propaganda voor de Arbeiderspers is uitgegeven, stond, dat pg. P. F. Sanders als muziek-recensent zou optreden voor de Arbeiderspers.

Hier is niets van gekomen en z.i. moet hierin verandering worden gebracht.

Spr. deelt voorts mede, dat het voorstel, door zijn afdeling op den Beschrijvingsbrief gebracht, in het algemeen gericht was tegen het cadeau-stelsel.

Spr. dringt vervolgens aan op betere berichtgeving van Brabant, daar deze envoldoende is.

Er moeten betere raadsverslagen komen en er moet gelegenheid zijn om de pers onzer tegenstanders te bestrijden.

Spr. vraagt ten slotte, of de bezorgers van de bladen der Arbeiderspers niet onder de Ongevallen- en Ziektewet kunnen worden gebracht.

DEN BROEDER (Amsterdam XIII) dringt namens alle Amsterdamsche afdelingen aan op herstel van de Kamerverslagen, zooals deze vroeger in *Het Volk* verschenen.

Spr. geeft de redactie voorts in overweging pg. H. Polak te verzoeken geen vragen van tactiek en personen in zijn kronieken te behandelen.

In Amsterdam was men zeer verwonderd over de plaatsing van het artikel betreffende de firma Gerzon en men begrijpt niet, waarom men den Algemeenen Nederlandschen Bond van Handels- en Kantoorbedienden geen voldoende gelegenheid gegeven heeft, deze zaak volkomen recht te zetten.

Spr. vestigt voorts de aandacht op de slechte correctie van *Het Volk* en deelt mede, dat de bezwaren tegen de vele kopjes onverzwakt blijven bestaan.

Men heeft in Amsterdam verder bezwaar tegen de vele personalia, terwijl men bovendien de redactie verzoekt niet aanhoudend het portret van Hitler op te nemen. Als men dat eenmaal gezien heeft, heeft men er meer dan genoeg van.

In Amsterdam is men daarenboven van meening, dat P. F. Sanders niet over beeldende kunst moet schrijven. Dat is zijn terrein niet. Vorig jaar heeft Ankersmit toegezegd, dat hij dit zelf zou doen, doch daarvan heeft men niets gemerkt.

Een belangrijker aangelegenheid is de kwestie van het Belgische tractaat. Waarom geeft de redactie hierover geen oordeel?

Ook acht men in Amsterdam discussies tusschen de redacteuren onderling ongewenscht, terwijl er bij de redactie op aangedrongen wordt zich voor onjuistheden te behoeden, zooals geschreven zijn over het Raadslid Bruinsma te Amsterdam.

Er hebben zich, zegt spr., in Amsterdam enkele partijgenooten-kruideniers beklaagd over het feit, dat de hoofdredactie haar artikel over het optreden van de I.A.H. besloot met een sneer over het

schooien bij „krentenwegers.” Deze partijgenooten vonden dit minder vleierend.

Ten slotte verzoekt spr. de voorpagina van de krant niet te sensationeel te maken, en merkt op, dat de lezers in Amsterdam er geen bezwaar tegen zouden hebben, wanneer er nog wat meer artikelen van socialistisch voorlichtenden aard zouden opgenomen worden.

HAMELINK (AXEL) brengt de redactie en directie hulde voor den gepresteerden arbeid.

Naar spr.'s meening heeft elke partijgenoot, zoo goed als de directie en de redactie recht op arbeidsvreugde, wanneer zij voor onze beweging werken. Zoo ook de correspondenten. Men heeft deze eerst per circulaire uitvoerig verzocht zooveel mogelijk berichten te verzamelen, doch uit Axel is geen enkele daarvan geplaatst. Spr. hoopt, dat hierin spoedig verandering zal komen.

FURSTER (Schiebroek) zegt, dat de *Voorwaarts* beter is dan voor eenige jaren, maar in vergelijking tot al het geld, dat beschikbaar gesteld is, voldoet de krant toch niet aan de eischen die men stellen mag.

Naar spr.'s meening moeten de Kamerverslagen verbeterd worden en moet de krant de lezers meer opvoeden tot klassebewuste arbeiders.

Spr. dringt er op aan in „*Voorwaarts*” het „Week-einde” te vervangen door „Daad en Gedachte.”

Spr. pleit voor betere raadsverslagen van Schiebroek.

VAN LEERSUM (Rotterdam IV) sluit zich aan bij de hulde, aan directie en redactie gebracht, maar ook bij de opmerking over de noodzakelijkheid van arbeidsvreugde voor het personeel. Door ons wordt rechtszekerheid geëischt voor het overheidsperoneel, maar daar blijkt voor het personeel van de Arbeiderspers niet veel van te bestaan. Veel personeel wordt overgeplaatst en ontslagen.

Volgens spr. is de verhouding met den Personeelraad niet goed en wordt door het personeel aan het overleg geen waarde toegekend.

Spr. heeft reeds voor eenige jaren aangedrongen op verbetering van de Raads- en Kamerverslagen voor *Voorwaarts* doch daarin is z.i. niet veel verbeterd.

PARIS (Maastricht) pleit eveneens voor een meer socialistischen inhoud van de krant en dringt op betere raadsverslagen en berichtgeving uit Limburg aan.

Een artikel, b.v. door pg. Van der Goes van Naters uit Heerlen over Pater Vrijmoed geschreven, werd zelfs in de Zuidelijke editie niet geplaatst.

Volgens spr. doet de Algemeene Raad uitstekend werk met zooveel aandacht aan Zuid-Limburg te besteden, doch naar spr.'s overtuiging is een eigen dagblad voor het Zuiden noodzakelijk, op welks stichting hij met spoed aandringt.

BONSEMA (Alkmaar) maakt de redactie er een verwijt van, dat er in de Volksbladen te veel wordt opgenomen. Men heeft n.l. uit Alkmaar een stuk geplaatst over een conflict tusschen den Minister en

den Raad van Alkmaar in zake de werkverschaffing. Hierbij viel de redactie van *Het Volk* de Raadsfractie in den rug aan, door gebrek aan kennis der feiten, terwijl een verweer van de Raadsfractie eerst veel later werd opgenomen.

Spr. is voorts van meening, dat verschillende klachten over de krant op de gewestelijke jaarvergaderingen moeten worden besproken.

GOETTSCH (Rotterdam VI) beveelt alle voorstellen, waarin aangedrongen wordt op betere Kamerverslagen, in de aandacht van redactie en directie aan.

Spr. is voorts van oordeel, dat de directie te veel beloften gedaan heeft bij het invoeren van de nieuwe bladen van de Arbeiderspers, welke zij niet nagekomen is.

Ook spr. heeft bezwaren tegen het premiestelsel, dat de Arbeiderspers heeft toegepast.

Spr. deelt namens Rotterdam mede, dat men Sijtje Snavel niet missen wil.

Laat de directie overwegen *De Proletarische Vrouw* uit te breiden.

VAN HELDEN (Beverwijk) klaagt eveneens over te weinig plaatselijk nieuws en te weinig berichten over de beweging ter plaatse.

Spr. verdedigt het voorstel omtrent aanstelling en ontslag van agenten en correspondenten in overleg met het afdeeliningsbestuur, omdat men plaatselijk beter met de verhoudingen en personen bekend is.

Verder verdedigt hij de vorming van een fonds, waaruit de abonnementsgelden voor werkloozen kunnen bestreden worden.

VAN ECK Sr. (Amsterdam XII) stelt de vraag, of het niet beter is *De Notenkraker* te laten vervallen, nu er elken Zaterdagavond reeds bij *Het Volk* zooveel feulletonnistische bijdragen verschijnen.

Spr. is voorts van meening, dat men in Amsterdam van oordeel is, dat de redactie te veel van het oude karakter van *Het Volk* heeft opgegeven. Daarenboven, dat de propaganda voor de krant met haar premiestelsel te platvloers gevoerd is.

Spr. brengt voorts ter kennis van het Congres een brief, welke Masereeuw aan een aantal partijgenooten heeft rondgestuurd en waaruit weinig piëteit van de zijde van de tegenwoordige directie tegenover Masereeuw zou blijken.

Spr. dringt er op aan, dat herhaling van soortgelijke zaken door Van der Veen voorkomen wordt.

TUIN (Oude Pekela) deelt mede, dat men in zijn afdeeling niet terug verlangt naar het oude *Volk*.

Z. i. kan de krant echter technisch beter samengesteld worden, zonder dat het meer geld behoeft te kosten.

Spr. pleit o. a. voor betere Kamerverslagen.

Hij deelt verder mede, dat de voorpagina van het Week-einde beter vervangen kan worden door goede copie.

Spr. heeft eveneens bezwaar tegen de vele kopjes, die boven plaatselijke nieuwtjes worden geplaatst.

Spr. verzoekt ten slotte de krant zoo te willen opmaken, dat de

artikelen meer bijeengehouden worden en dat men niet op andere pagina's het slot van bepaalde artikelen moet zoeken.

VAN GEUNS (Tiel) brengt de leiding van de Arbeiderspers hulde en een speciaal woord van dank aan de redactie van het *Volksblad* te Arnhem voor het werk, dat zij in de Betuwe doet. Het gevolg hiervan is, dat het aantal abonné's belangrijk groeit.

Spr. dringt, evenals zooveel vorigen, aan op herstel van de vroegere Kamerverslagen.

Spr. verzoekt de redactie voorts den inhoud van het landbouwblad niet tot technische aangelegenheden te beperken, doch vooral hierin een positief landbouw-program te ontwikkelen.

Spr. klaagt er over, dat de raadsverslagen te laat worden opgenomen.

Hij dringt er bij de directie op aan, bij het aanstellen van correspondenten, partijgenooten aan te stellen, die met de verhoudingen in de Partij bekend zijn.

MARTENS (Wieringerwaard) dringt aan op het voeren van een stevige propaganda onder de land- en tuinbouwers, opdat aan hun lange werktijden een einde zal komen.

VOORTHUYZEN (Barneveld) beklagt zich er over, dat de directie als eisch stelt voor het verkrijgen van meer plaatselijk nieuws. meer abonné's. Wanneer echter het aantal abonné's belangrijk gestegen is, blijft het plaatselijk nieuws toch uit.

Spr. is van oordeel, dat door de redactie minder toezeggingen en beloften moeten worden gedaan.

Een ingezonden stuk daaromtrent, door spr. aan de redactie gezonden, werd geweigerd.

Als er geen ruimte is voor plaatselijk nieuws, laat de redactie dat dan eerlijk zeggen, maar de menschen van het platteland niet op sleeptouw houden.

DEN BROEDER ('s-Gravenland) acht het niet voldoende, dat de pers alleen op het Congres behandeld wordt. Met meer instanties moet daaromtrent voeling worden gehouden.

Ook spr. dringt aan op betere Kamerverslagen.

Meer streeknieuws moet worden opgenomen. Vooral uit het Gooi, omdat daar tegen *De Gooi- en Eemlander* moet worden geconcurrerd.

SCHAPER is het met de hulde, aan de leiding gebracht, eens. Maar in orde is alles nog niet. De krant is nog te rommelig. Er zijn veel te veel kopjes, die bij vele artikeltjes aandoen als kinderen met een waterhoofd.

Spr. verheugt er zich over, dat algemeen in de Partij het verlangen naar betere Kamerverslagen bestaat. In het land moet men ook weten wat onze tegenstanders doen en zeggen.

Spr. is verder van oordeel, dat in de verschillende bladen zooveel mogelijk hetzelfde moet worden opgenomen. Als voorbeeld deelt hij mede, op welke wijze men soms het verslag van de Kamer behandelt. In het eene blad vindt men spr.'s portret met een groote redevoering,

in een ander het portret met een of twee regels van de redevoering, zoodat dit een allerszonderlingsten indruk maakt. Het belangrijkste laat men heel vaak uit de verslagen weg. Dit mag niet gebeuren.

BAKKER (Oud-Karspel) spreekt zijn voldoening uit over de leiding van de krant en over den groei van het aantal abonné's.

Spr. zegt, dat de burgerlijke pers, die hij rioolvuil noemt, uit alle arbeidersgezinnen moet verdwijnen.

Spr. dringt aan op meer beschouwingen over het standpunt onzer Partij in zake den land- en tuinbouw. Ook zal er in onze pers meer voorlichting moeten worden verschaft omtrent de credietverschaffing, zooals deze in Noord-Holland door de Provinciale Staten verschaft is, in overleg met de gemeenten.

't **HART** (Delft) verzoekt het Partijbestuur verslag van de huis-houdelijke zitting van het Congres aan alle afdeelingen te zenden.

Spr. klaagt over de samenstelling van de *Voorwaarts* en deelt mee, dat men tot voor kort de berichten van de Partij-afdeelingen met veel moeite moest zoeken.

Na een bespreking met de directie, heeft men echter thans een afzonderlijke Delftsche editie gekregen, waardoor de zaak is opgelost. Spr. brengt de directie hiervoor dank.

Spr. betreurt de wijze, waarop de propaganda is opgezet. Aan de verplichtingen, die de directie ten opzichte van de abonné's op zich genomen heeft, is in vele opzichten niet voldaan.

Men heeft ochtendbladen op tijd beloofd, doch deze komen veel te laat.

Spr. dringt er op aan de raadsverslagen van de groote gemeenten in alle bladen op te nemen.

WOUDENBERG deelt den uitslag van de verkiezing van het Partijbestuur mede. Deze is als volgt: J. W. Albarda 1845 stemmen, W. Banning 1733, D. Bartels 339, H. de Boer 246, Ch. G. Cramer 1403, W. Drees 1443, D. A. van Eck 1629, R. Fransman—de Korte 19, S. Groeneweg 1595, J. W. Gulden 45, J. de Kadt 6, J. v. d. Kieft 542, P. C. Kiès 111, H. J. Klein 25, F. Kuiper 123, J. Mourits 24, J. Nunes Vaz 9, W. Ploegsma—Bentum 115, P. J. Schmidt 10, P. Schut 15, K. R. van Staal 83, R. Stenhuis 20, J. E. Stokvis 305, J. in 't Veld 161, W. H. Vliegen 1555, K. Vorrink 584, A. B. de Zeeuw 109, D. v. d. Zee 54, G. J. Zwertbroek 670.

Gekozen zijn tot lid van het Partijbestuur: J. W. Albarda, W. Banning, Ch. G. Cramer, W. Drees, D. van Eck, S. Groeneweg en W. H. Vliegen (*Applaus.*)

Een herstemming moet plaats vinden tusschen K. Vorrink en G. J. Zwertbroek.

DONKER (Coevorden) herinnert aan de gevoerde discussie, waarbij voorop stond, dat wij allen gelijkberechtigde partijgenooten zijn. De leiding van de krant heeft zich hier echter niet aan gehouden, daar zij verschil in abonnementsprijs heeft ingevoerd. In Friesland is de prijs b.v. 20 cents, in Drente is zij hooger.

Spr. acht het een fout, dat van den uniformen prijs is afgeweken.

Ook spr. beklagt zich over te weinig plaatselijk nieuws.

Hij dringt er op aan, dat de raadsverslagen met een groter letter worden gezet, daar zij tegenwoordig door de kleine letter, die gebruikt wordt, onleesbaar zijn.

WOUDENBERG deelt mede, dat de stemming over de leden van de Executieve als volgt is: J. W. Albarda 1831, J. J. de Roode 182, K. Vorrink 178, F. M. Wibaut 1553, zoodat gekozen zijn: J. W. Albarda en F. M. Wibaut. (*Applaus.*)

VAN HAMELINK (IJmuiden) dringt eveneens op betere Kamer-verslagen aan. In IJmuiden gaat er geen vergadering voorbij, of er worden klachten over de Arbeiderspers geuit

Spr. beveelt voorstel 118 met warmte aan.

Hij herinnert er aan, dat door de federatie Velsen een circulaire omtrent de aanstelling van een correspondent aan de afdeling is rondgezonden. Spr. schetst uitvoerig welke moeite de afdeling gehad heeft met de directie en redactie van *Het Volk* omtrent de opneming van een motie en dringt er op aan, dat in verband hiermee voorstel 122 van den Beschrijvingsbrief, geamendeerd door Oldenzaal, wordt aangenomen.

S. GROENEWEG (Partijbestuur) verklaart, dat zij van de rubriek Sijtje Snavel zeer vaak genoten heeft en geleerd. Spr. zou het betreuren, indien deze rubriek uit de krant zou verdwijnen. Spr heeft de laatste weken geen tijd gehad om de rubriek te lezen. Het gebeurt wel eens, dat Sijtje Snavel een keer minder gelukkig is, doch dit geldt voor alle vaste rubrieken in een krant. Laat Sijtje Snavel schrijven, wanneer zij inderdaad wat te vertellen heeft.

Spr. is een oogenblik nijdig geweest over het portret, dat van Sijtje Snavel geplaatst is, omdat het niet het type van een echte arbeidersvrouw was.

Zooals Sijtje spreekt, wordt zij volgens spr. verstaan op de Zuid-Hollandsche eilanden en langs de groote rivieren. Het is mogelijk, dat dit niet voor Den Haag geldt, doch laat de redactie daar deze kroniek niet automatisch plaatsen.

Het heeft spr. gespeten, dat tot nu toe niemand aangegeven heeft waarin Sijtje tekort geschoten is.

Spr. bestrijdt de stelling, dat een man niet voor de vrouwen schrijven kan. De beste rubriek, die ooit in *De Proletarische Vrouw* gestaan heeft, was „Achter het Spionnetje” van Jans, die geschreven werd door wijlen Hyman Overst. In het blad van den Transportarbeidersbond verschijnt ook een vrouwenrubriek, die door een man geschreven wordt, die er zijn mag.

De vrouwen moeten wel oppassen, dat men de stelling niet omdraait en gaat zeggen, dat een vrouw geen propaganda onder de mannen mag maken.

Spr. sluit zich aan bij de opmerkingen, door mevrouw Wibaut gemaakt over de verdediging van den vrouwenarbeid.

Volgens spr. begrijpt het N.V.V. dit zeer goed en voert het een uitstekende propaganda onder de arbeidsters.

Spr. dringt er op aan, dat de redactie van *Het Volk* de kwestie

van den vrouwenarbeid niet in een vrouwenblad zal behandelen, doch in de gewone krant, omdat dit een belangrijke aangelegenheid is voor de geheele arbeidersklasse. Ook de mannen zullen hiervan kennis moeten nemen. (*Applaus.*)

OUDEGEEST (Partijbestuur) zegt, dat hij de bijdragen van Sijtje Snavel heel goed heeft kunnen waardeeren. Zij zijn den laatsten tijd wellicht wat slordig geschreven, maar voor de eerste propaganda zijn zij uitstekend.

WOUDENBERG deelt den volgende uitslag van de verkiezing voor de Commissie voor Geschillen mede: B. C. Franke 1614, P. Hoogland 1615, J. v. Pareren 777, J. Bommer 507, N. de Jong—Zernike 466, J. W. Sleef 625. Volstreekte meerderheid 945 stemmen, zoodat gekozen zijn B. C. Franke en P. Hoogland. Een herstemming moet plaats vinden tusschen J. van Pareren en J. W. Sleef.

WIBAUT (president-commissaris van de Arbeiderspers) bespreekt het voorstel van Amsterdam III.

Spr. deelt mede, dat, indien er leden van het personeel van de Arbeiderspers zijn, die klachten hebben, zij zich tot den directeur van het bedrijf kunnen wenden. Krijgen ze bij hem geen voldoening, dan kunnen zij zich tot den Raad van Commissarissen wenden, die de klachten onderzoekt. Dat wil niet zeggen, dat de Raad van Commissarissen een klachtenbureau is voor het personeel.

Spr. heeft met verwondering kennis genomen van de toelichting, welke pg. De Lange op het voorstel van Amsterdam III gaf. Den Raad van Commissarissen is van de onthullingen, welke De Lange mededeelde, niets bekend. Volgens spr. heeft pg. De Lange met zijn onthullingen niets aangetoond.

Spr. denkt er niet over op dit Congres klachten van personeel te gaan bespreken. Die hooren bij de directie van dit bedrijf thuis.

De opmerkingen omtrent de typografen echter zijn al enkele maanden oud en zijn regelmatig in den Raad van Commissarissen besproken.

De Raad van Commissarissen stond ten opzichte van de medezeggenschap op dit standpunt, dat dit nog een nieuw instituut is, dat nog ingeleefd moet worden.

Het Congres kan er van overtuigd zijn, dat de goede werking van de medezeggenschap de volle aandacht van den Raad van Commissarissen heeft. Zijn er misstanden in het bedrijf, dan kan men er van verzekerd zijn, dat de Raad van Commissarissen daaraan een eind zal maken. Een commissie is daarvoor niet noodig. Het instellen daarvan zou een votum van wantrouwen tegen den Raad van Commissarissen zijn. Spr. ontraadt daarom voorstel 118 van Amsterdam III.

WOUDENBERG deelt den volgende uitslag van de herstemming voor het Partijbestuur mede: Totaal uitgebrachte geldige stemmen 1848. Volstreekte meerderheid 924. K. Vorrink kreeg 827 stemmen en G. J. Zwertbroek 961, zoodat deze laatste tot lid van het Partijbestuur gekozen is. (*Applaus.*)

PAUZE.

Na de pauze is het woord aan VAN DER VEEN.

Spr. herinnert er aan, dat hij voor 4 jaar tot directeur van *Het Volk* en tot technisch hoofdredacteur werd benoemd. Sedert dien heeft hij op den Congrestijd geen beslag gelegd, doch hij wil thans trachten een overzicht te geven van hetgeen er in de laatste 4 jaren gebeurd is.

Er is in de laatste vier jaren zeer veel veranderd, er is ook veel gelijk gebleven. Voor vier jaar was er critiek op de krant. Deze is er thans nog. Spr. heeft wel eens den indruk, dat men zeer snel vergeten is, hoe het voor vier jaar met de krant gesteld was.

Daarnaast heeft het hem goed gedaan, dat ook veel waardeering voor het beleid is uitgesproken.

Voor vier jaar was het aantal abonné's op *Het Volk* pl.m. 45.000. Dat was het gemiddelde cijfer van de laatste vijf jaren voor 1927.

Dit was onbevredigend. Er ontstond langzamerhand een wanverhouding tusschen het ledental der Partij, het aantal roode kiezers, de modern georganiseerden en het lezerstal van onze pers.

Men noodigde spr. uit de leiding van *Het Volk* op zich te nemen, omdat men niet den weg zag, om uit de moeilijkheden te komen. Deze weg werd ook niet aangegeven door de oude directie. Spr. heeft toen eenige groote lijnen aangegeven en betoogd, dat onze pers moest worden een massapers, in de richting van een socialistisch modern nieuwsblad, die daarnaast moest voldoen aan velerlei behoeften. Daarvoor was noodig organisatie en geld.

Na spr.'s benoeming is hij begonnen met het leggen van de grondslagen voor de concentratie onzer bedrijven. Toen deze tot stand gekomen was, zijn de besprekingen aangevangen met het bestuur van het N.V.V., omdat de Vakbeweging volgens spr. achter de arbeiderspers in Nederland moest staan.

Behalve een goede organisatie was er geld noodig. Nadat de overeenkomst met de Vakbeweging was tot stand gekomen, werd door de Vakbeweging het kapitaal verschaft. Daarna is het verdere plan voor de geheele Arbeiderspers opgebouwd.

Spr. schetst vervolgens met welke mogelijkheden en verlangens er rekening gehouden moest worden. Trots het vele geld waren toch de mogelijkheden beperkt. De oude installatie van het bedrijf was technisch verouderd, vandaar, dat een geheel nieuw bedrijf noodig was.

De leiding van het bedrijf heeft zich moeten beperken tot een nieuw gebouw in Amsterdam en tot het stichten van vier dagbladen in die gewesten, waar de beweging het sterkst was, in verband met een veilige bedrijfsvoering.

Het plan, dat thans uitgevoerd is, was niet het ideale plan, maar wel het plan, dat voldeed, gegeven de beschikbare middelen, aan de meeste mogelijkheden. In drie jaar tijd is dit plan uitgevoerd, waardoor de moderne arbeidersbeweging thans het grootste moderne dagbladbedrijf in Nederland heeft.

Voor al het binnen moest het heele bedrijf worden gereorganiseerd. Het nieuwe bedrijf moest worden opgebouwd, terwijl het oude gaande moest worden gehouden.

Spr. zet uiteen, dat ook het uitgeversbedrijf en de handelsdrukkerijen moesten worden uitgebreid en dat twee cliché-inrichtingen zijn opgericht. Achter alle plannen stond volledig de Raad van Commissarissen.

Spr. deelt vervolgens mede, dat het verloop van het aantal abonné's op *Voorwaarts* en *Het Volk* samen, als volgt was:

Op 31 December 1927	72.000
„ 31 „ 1928	77.000
„ 31 „ 1929	96.000
„ 31 „ 1930	109.000
„ 31 October 1931	111.000

Dit was alles onder het oude bedrijf. Hierop moesten de grondslagen worden gelegd voor het nieuwe bedrijf.

De winst over het jaar 1927 bedroeg f 93.000.

over het jaar 1928	f 140.000.—
„ „ „ 1929	„ 255.000.—
„ „ „ 1930	„ 325.000.—
„ de eerste 10 maanden van 1931	„ 476.000.—

Deze ontwikkeling werd de basis waarop het nieuwe bedrijf werd opgebouwd.

Op 1 November 1931 verschenen onze 7 dagbladen. De oplaag hiervan bedraagt 180.000.

Het verkregen aantal abonné's is ver uitgegaan boven de verwachtingen. Bij het gunstigste plan, dat gemaakt was, werden 140.000 abonné's geraamd, te bereiken na enkele jaren. Het hoogste aantal abonné's dat in de actie bereikt is, was 183.000. De arbeidersbeweging stond hiermee aan de spits van de dagbladen in Nederland en wat de technische verzorging betreft, met uitzondering van de *Daily Herald*, aan de spits van de dagbladen in Europa.

Spr. geeft voorts een uiteenzetting van de advertentie-opbrengst, de handelsdrukkerijen en het uitgeversbedrijf.

De geuite critiek besprekende, merkt spr. op, dat er sinds het uitkomen van de nieuwe bladen een stroom van critiek over zijn hoofd gegaan is. Zelfs is in het Partijbestuur verklaard, dat de bladen van de Arbeiderspers een hoon voor de arbeidersklasse waren. Bij alle critiek was het van dik-hout-zaagt-men-planken. Nauwkeurig wist men aan te geven, wat er aan de kranten niet deugde.

Ieder ging ons de eerste dagen, dat de nieuwe bladen verschenen, te lijf en veel van de critiek ging de perken van het behoorlijke te buiten.

Alle critiek was echter niet ongegrond, doch veel moest worden toegeschreven aan het niet gewend zijn aan de krant. Het is voor elkeen moeilijk van dagblad te veranderen, omdat men aan een bepaalde krant gewoon is. Daarenboven hadden de redactie en het technische personeel met groote moeilijkheden te kampen. Thans begint men de noodige routine te krijgen. Veel critiek, die de eerste

dagen geuit is, is ook vervallen, omdat men zich aan de krant heeft aangepast.

Dat de leiding van de krant op den goeden weg is, blijkt wel uit het verloop van het lezerstal. Was vroeger het verloop van het aantal abonné's ontstellend, thans is het bijna tot staan gebracht. Er werden de laatste maanden 75.000 nieuwe abonné's gewonnen. Waren wij daarvan 10 pCt. kwijt geraakt in dezen crisistijd, dan zou dit niets abnormaals geweest zijn. Een feit is echter, dat wij op het oogenblik nog 178.000 abonné's tellen, zoodat slechts 3 pCt. van het nieuw gewonnen aantal abonné's verloren ging, voornamelijk in de groote steden, ten gevolge van de crisis.

Spr. schetst vervolgens het veranderde karakter van de krant, doch wijst er met nadruk op, dat er in de bladen van de Arbeiderspers niet minder socialistische voorlichting wordt gegeven dan in het oude *Volk*.

De ergste critiek die men heeft, is gericht tegen de Kamerverslagen. De leiding van de Arbeiderspers is echter van oordeel, dat de Kamerverslagen, in den ouden vorm, niet voldoende werden gelezen.

HET CONGRES interrumpeert in massa: Dat is niet waar!

VAN DER VEEN: Weest voorzichtig met uw oordeel. Op uw afdelingsvergaderingen komt de massa van de lezers niet.

Wij zijn het er mee eens, dat het werk van de Kamerfractie moet worden uitgedragen, doch het is onze taak, om vast te stellen hoe het verslag moet worden gemaakt. Wij kunnen dit beter beoordeelen dan u.

HET CONGRES protesteert aanhoudend.

VAN DER VEEN: Het is mogelijk, dat de redactie zich vergist en doet het Congres een uitspraak, dan zal de redactie daarmee rekening moeten houden. Dit verandert echter aan de overtuiging van de redactie niets.

Spr. zegt toe nog eens ernstig onder de oogen te zullen zien of er in de samenstelling van het Kamerverslag verandering moet komen.

Spr. wijst er met nadruk op, dat Ankersmit het in deze volledig met hem eens is.

Aan alle verlangens om meer plaatselijk nieuws is niet te voldoen. Evenmin is het mogelijk, dat alle raadsverslagen worden gepubliceerd. Er zijn reeds bladen, waarin naar spr.'s oordeel te veel plaatselijk nieuws voorkomt.

Aan de kopjes zal de redactie nog eens extra aandacht schenken.

Spr. verklaart zich bereid met de gewestelijke besturen overleg te plegen.

Ook naar spr.'s oordeel zijn er nog fouten aan de krant, die moeten worden weggenomen.

Spr. acht het ook niet uitgesloten, dat men op den duur tot prijsverlaging in verschillende deelen van het land komt. Dit is een kwestie van geld. Hoe goedkoper de krant kan worden gebracht hoe beter. Een noodzakelijkheid blijft het echter, dat een goede krant gegeven wordt, die aan velerlei behoeften voldoet.

Omtrent de aanstelling van agenten en correspondenten merkt spr. op, dat de leiding van de pers aan partijgenooten de voorkeur geeft. Voor alle beschikbare functies zijn echter niet altijd partijgenooten te vinden met voldoende capaciteit. De zaak is niet zoo, dat allerlei partijgenooten zijn gepasseerd om burgerlijke elementen er in te halen. De laatste maanden zijn 14 agenten aangesteld, waarvan 12 partijgenooten, 1 zoon van een partijgenoot en 1 niet-partijgenoot. Ook in andere deelen van het bedrijf komen soortgelijke verhoudingen voor.

Spr. deelt ten slotte mede, dat hij den brief, waarover Van Eck sprak, door Masereeuw rondgezonden, niet ontvangen heeft, doch van een van de personeeleden ter inzage heeft ontvangen.

Spr. herinnert er aan, dat Masereeuw voor vier jaar een brochure heeft samengesteld, waarin op zijdelingsche wijze opmerkingen aan spr's adres werden gemaakt. Uit piëteit voor Masereeuw heeft hij toen gezwegen. Ook thans zou hij dit hebben gedaan. Nu men echter op het Congres hierover begonnen is, leest spr. voor een brief van Masereeuw, gericht aan spr., van buitengewoon onbeschoften inhoud. Spr. zal verder op de zaak niet ingaan. Hij meent, dat alle lezers van de Arbeiderspers zoo goed mogelijk moeten worden bediend, doch dat onderscheid in abonné's niet kan worden gemaakt.

Spr. wekt ten slotte op om alle krachten voor de Arbeiderspers in te spannen. (*Applaus.*)

ANKERSMIT verklaart het met de door Van der Veen gegeven uiteenzetting omtrent de inrichting van de krant van a tot z eens te zijn. Het is volgens spr. het resultaat van veel samensprekingen.

Spr. maant, voor wat de critiek op de Kamerverslagen betreft, tot voorzichtigheid aan. Wij hebben 180.000 lezers op de Arbeiderspers, doch slechts 80.000 partijgenooten.

De bedoeling van de veranderingen, die in het Kamerverslag aangebracht zijn, is juist bij de vele lezers van de krant, die nog buiten onze rijen staan, belangstelling voor het werk in de Tweede Kamer te wekken. Het vroegere Kamerverslag noemt spr. een grijze vaste massa, niet aantrekkelijk en voor weinig geschoolde lezers niet te lezen.

Spr. meent, dat hij als journalist beter in staat is om deze zaak te beoordeelen dan de Congressafgevaardigden.

PROTESTEN!

ANKERSMIT tart iederen journalist om te verklaren, dat in het tegenwoordige Kamerverslag niet zou voorkomen wat er aan belangrijks in de Kamer gebeurt.

Spr. zelf moet als hoofdredacteur meer dan eens schrijven over hetgeen in de Kamer gebeurt en heeft dan naast de verslagen uit andere bladen een goed oordeel over hetgeen in de Kamer geschied is.

Het is niet waar, dat in de tegenwoordige Kamerverslagen niet zou voorkomen, hetgeen door de tegenstanders gezegd wordt.

Ook spr. zegt toe, dat nog eens ernstig zal worden nagegaan of aan de verlangens van het Congres tegemoet te komen is.

Spr. zegt verder, dat het onmogelijk is alle moties, door afdeulings-

vergaderingen aangenomen, te plaatsen. Een redacteur met verantwoordelijkheidsgevoel kan dat niet doen, omdat allerlei moties van onzinnigen inhoud worden aangenomen. Men moet ten opzichte hiervan vertrouwen in de hoofdredactie stellen. Spr. deelt mede, dat hij pg. Polak reeds persoonlijk geschreven had, geen partijgeschillen meer in zijn kronieken te behandelen.

De opmerking, gemaakt omtrent de vele personalia, onderschrijft spr. Spr. deelt mede, dat hij voor korten tijd 60 jaar was, doch gevlucht is, om aan een huldiging etc. te ontkomen.

Omtrent de Holland—België-kwestie merkt spr. op, dat hij daaromtrent zijn oordeel voor zich gehouden heeft.

Spr. herinnert er aan, dat hij de nota, die Minister Beelaerts van Blokland in 1929 over de Belgische kwestie samenstelde, kon onderschrijven. Thans wordt echter beweerd door een bepaalde klik in de pers, dat de grondgedachte in deze nota neergelegd, zou zijn losgelaten, hetgeen voor spr. niet te controleren is.

Er wordt een agitatie gevoerd tegen België, waaraan spr. niet wenscht mee te werken.

Spr. heeft het Partijbestuur reeds verzocht spoedig een conferentie bijeen te roepen van den Partijraad om deze zaak te bespreken, ten einde een herhaling van het schouwspel van 1925 te voorkomen. (*Applaus.*) Het was het Partijbestuur echter onmogelijk hieraan te voldoen, omdat tot nu toe elkeen in beslag genomen werd door de Partijgeschillen.

Spr. wijst er ten slotte op, dat hij de volledige beschikking over de vijfde pagina van de krant heeft, waarop iederen dag twee hoofd-artikelen verschijnen, de „Krabbel” van Kleerekoper en een aantal entrefilletjes.

Men heeft om meer artikelen over land- en tuinbouw gevraagd. Spr. begrijpt daar niets van, vooral, nu Matthijsen zijn voortreffelijke artikelen regelmatig over deze onderwerpen schrijft.

Spr. verzoekt ten slotte om ook in den vervolge op de congressen de critiek op de krant, niet te sparen. (*Applaus.*)

OUDEGEEST zegt, dat de Congrestijd wat in het gedrang geraakt is, maar het is volkomen te begrijpen, dat de directie en de redactie van de krant zich op de felle critiek, die geuit is, willen verdedigen.

Om het bedrijf te maken tot wat het thans is, was ongekende toewijding noodig, waarvoor redactie en directie een warm woord van hulde toekomt. (*Applaus.*)

Daarnaast komt eveneens hulde toe aan het technisch personeel en de administratie. (*Applaus.*)

Omtrent de medezeggenschap van het personeel merkt spr. op, dat men niet schroomt om met klachten bij den Raad van Commissarissen te komen, die is samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van S.D.A.P. en N.V.V. Deze mensen, met een staat van dienst in de beweging, zijn gewend klachten van personeel serieus te behandelen.

Een fout is het echter, dat wanneer leden van het personeel klachten hebben, zij zich niet wenden tot hun vakorganisatie maar tot de Partij-afdeelingen.

Geeft de directeur geen genoegdoening ten opzichte van bestaande klachten, dan behandelen Gedelegeerden met de directie de zaak of de Raad van Commissarissen. Daarenboven bestaat nog de medezeggenschap. Er is geen bedrijf in het land, waar zulk een regeling bestaat.

Volgens spr. moet men in het land niet te veel op praatjes over personeelzaken afgaan. Natuurlijk gebeurt er wel eens iets wat niet goed is, doch in den regel hebben personeelzaken twee kanten.

Van de voorstellen 85 tot en met 148 gelooft spr. dat thans het belangrijkste besproken is.

Indien Van der Veen en Ankersmit zeggen, dat zij de aangelegenheid betreffende de Kamerverslagen nog eens onder de oogen zullen zien, gelooft spr. dat dit een toezegging is, die zeer ver gaat.

Spr. stelt voor, dat de ingediende voorstellen nog eens door den Raad van Commissarissen, in overleg met de redactie en de directie worden bekeken en dat zooveel mogelijk aan bepaalde verlangens wordt tegemoet gekomen.

Hiermee gaat het Congres accoord.

Het woord is daarna aan WIBAUT, die meedeelt, dat hij in Februari 1931 bij het Partijbestuur een voorstel ingediend heeft om het salaris van den voorzitter en den secretaris te verhoogen. In den brief, waarin hij dit voorstel deed, heeft hij er op gewezen, dat gezien het werk, dat van voorzitter en secretaris wordt verlangd en gezien den levensstandaard in Amsterdam de toegekende salarissen bescheiden moeten worden geacht. Van de bezoldigde Partijbestuurders wordt ontzaggelijk veel gevergd en de eenige Partijplicht, welke zij niet nakomen, is, dat zij zich niet houden aan den 8-urigen werkdag. Van een regelmatig gezinsleven, is bij hen geen sprake. Het eenige, waarmee men tegemoet kan komen aan het vele inspannende werk, dat de bezoldigden voor de Partij verrichten, is, dat men hun salaris op een zoodanige hoogte stelde, dat zij zich daarmee in het leven van een beetje meer comfort kunnen omgeven en eens een vacantiereisje kunnen maken.

In principe verklaarde het Partijbestuur zich unaniem daartoe bereid.

Toen in Juni 1931 bleek, dat de financiën van de Partij er gunstig voorstonden, achtte het Partijbestuur het geoorloofd voorzitter en secretaris een salaris van f 6000.— per jaar toe te kennen.

Spr. wijst er met nadruk op, dat de werkpraestatie, die van voorzitter en secretaris verlangd wordt, zeer groot is en dat deze honoreering in vergelijking met soortgelijk werk in het particuliere bedrijf, uiterst matig moet worden genoemd.

OUDEGEEST deelt hierna den volgenden uitslag van de herstemming voor de Commissie voor Geschillen mede: Uitgebracht 1593 geldige stemmen. Volstreekte meerderheid 797. Hiervan verkreeg J. van Pareren 694 en J. W. Sleef 899, zoodat deze laatste tot lid van de Commissie voor Geschillen gekozen is.

OUDEGEEST deelt mede, dat het Partijbestuur voorstelt pg. E. Boekman opnieuw tot hoofdredacteur van *De Sociaal-Democraat* te benoemen.

Hiertoe wordt onder daverend applaus besloten.

OUDEGEEST stelt verder voor, dat het Congres het Partijbestuur machtigt in de redactie-commissie van *De Sociaal-Democraat* twee linksche en twee rechtsche partijgenooten te benoemen tot het volgend congres.

Hiertoe wordt onder applaus besloten.

Voorts wordt onder applaus Ankersmit tot politiek hoofdredacteur van *Het Volk* en Van der Veen tot technisch hoofdredacteur benoemd.

STOKVIS zegt, dat een groot aantal afgevaardigden hem heeft gevraagd eenige woorden te spreken.

Met blijdschap heeft men gezien, dat Oudegeest hersteld is en vandaag zijn taak als voorzitter heeft kunnen hervatten. (*Applaus.*) Doch spr. brengt namens het geheele Congres Vliegen hulde en dank voor de voortreffelijke leiding, die hij aan de moeilijke debatten over de Partijgeschillen heeft gegeven. (*Daverend, langdurig applaus.*)

OUDEGEEST zegt in zijn slotwoord, dat het Partijbestuur zal trachten tegemoet te komen aan het verzoek, door verschillende afgevaardigden gedaan, om van deze huishoudelijke zitting den afdeelingen een verslag toe te zenden.

Spr. dankt de Congres-commissie voor de zorgen, die zij aan de voorbereiding en aan het onderdak brengen der afgevaardigden besteed heeft.

Spr. deelt ten slotte mede, dat de afdeelingen spoedig van het Partijbestuur aanwijzingen zullen ontvangen, wat de houding omtrent de uitgetreden partijgenooten dient te zijn.

Met een aansporing om stevig de ledenwinstactie ter hand te nemen, sluit spr. het Congres.

Verslag der werkzaamheden van het bestuur en van den gewestelijken secretaris der Federatie Limburg der S.D.A.P. eerste kwartaal 1932

Bestuursvergaderingen, enz. Er werden in dit kwartaal twee algemeene bestuursvergaderingen gehouden; de vergaderingen van den Algemeenen Raad op 24 Januari en die van den Partijraad op 14 Februari, werden door Paris, Lindeijer en Van de Velde bijgewoond, het Paaschcongres door Paris en Lindeijer.

Zoover hiervan bericht wordt ontvangen, worden de bestuurs- en ledenvergaderingen der afdelingen, zooveel mogelijk door den gewestelijken secretaris bijgewoond.

Schriftelijke propaganda. Er werd onder den titel „Van Duisternis en Licht”, een vlugschriftje uitgegeven, dat in een oplaag van ruim vijftigduizend, door de geheele provincie werd verspreid; terwijl een manifest „De vrouwen en de werkloosheid”; „Wie draagt de zwaarste lasten?” in ruim vijftienduizend door de vrouwenclubs verspreid werd.

Correspondentie, enz. Er gingen in dit kwartaal 2 algemeene aanschrijvingen aan de Staten- en Raadsleden, en 4 algemeene aanschrijvingen aan afdelingen en bestuurders uit, terwijl 292 brieven, enz. werden verzonden.

Toestand der afdelingen en propaganda. De leden-actie die in dit eerste kwartaal gevoerd behoorde te worden, is helaas niet zoo algemeen aangepakt, als dit in vorige jaren het geval was. Voor de leden-actie werd voor Limburg besteld: 350 brochures Oudegeest, 350 brochures De Wolff, 550 brieven voor ex-partijgenooten, 580 brieven voor modern-georganiseerden, 1800 manifesten voor de vrouwen, 425 manifesten voor de jongeren, 195 groote en 2825 kleine platen. Wel wijzen de tot heden ontvangen kwartaalstaten er op, dat vooral in meerdere kleine afdelingen nog al wat leden zijn gewonnen, doch hier staat tegenover dat nu de crisis ook Limburg ernstig begint te teisteren, het aantal afschrijvingen dat hier in verband met de vlottende bevolking toch altijd reeds zeer groot is, nu nog grooter begint te worden. De algemeene spanning en de geschillen in de partij hebben waarschijnlijk geen gunstige invloed op de activiteit naar buiten gehad, het is te hopen dat de na het congres nieuw in te zetten leden-actie ook hier vruchten zal dragen, waartoe ons bestuur alle medewerking zal verleenen.

Vrouwenpropaganda. De gewestelijke commissie voor de vrouwen-propaganda vergaderde geregeld. 28 Februari werd te Treebeek een goed geslaagde vrouwenbijeenkomst gehouden, welke door bijna 100 vrouwen uit alle deelen der provincie was bezocht; in Mei zal begonnen worden met het houden van een leidsterscursus.

Werkloosheid, enz. Door den Gewestelijken Raad werden eenige vergaderingen gehouden, in hoofdzaak ter bespreking der werkloozenzorg. Het Rapport over de werkloosheid in Limburg en Noord-Brabant verscheen begin Januari, en werd aan alle organisaties onzer bewe-

ging en aan de Staten- en Raadsleden gezonden. 20 Februari werd te Maastricht een demonstratieve vergadering over de werkloozenzorg gehouden, welke door meer dan 100 afgevaardigden van alle organisaties in Limburg werd bezocht, en waar door Van Lienden en Lindeijer inleidingen werden gehouden. Als gevolg dezer vergadering werd ook voor Limburg een werk-comité opgericht, dat hier en daar reeds eenige verbetering voor de werkloozen tot stand kon brengen. Verder werd de op deze vergadering aangenomen resolutie ter kennis van de regeering, Gedeputeerde Staten en alle gemeenteraden in de provincie gebracht, waardoor de zaak weer overal in de raden aan de orde komt.

Internationale vredesbetoging. Deze wordt dit jaar 30 en 31 Juli te Maastricht gehouden; voor de voorloopige regeling hiervan, werd reeds 13 Februari te Luik een bespreking gehouden met onze Belgische en Deutsche kameraden, terwijl met de V.A.R.A. overleg werd gepleegd over de verzorging van den kunst-avond, en het zoo mogelijk internationaal uitzenden hiervan.

Neutrale volksschool. De officieele eerste-steenlegging van onze school te Hoensbroek had 8 Maart plaats.

Algemeen. Door ondergeteekende werden in dit kwartaal in Limburg 37 vergaderingen en conferenties bijgewoond; in Noord-Brabant werd één bestuursvergadering gehouden en op één openbare vergadering gesproken en in Zeeland werden 5 spreekbeurten vervuld.

De gewestelijke secretaris,

LINDEIJER.

Heerlen, 11 April 1932.

Adresveranderingen

Federaties	Naam van de afdeling	Naam en adres van den tegenwoordigen secretaris
Friesland	Buitenpost	Mej. G. de Boer, Stationsweg.
"	Leeuwarden I	A. B. Ehlhardt, Lijsterstraat 7.
"	Sloten	H. de Jong, p/a Wed. J. de Jong, Dubbelstr.
Groningen	Oosterwijtwerd	A. Mulder, Eenrum (bij Loppersum).
"	Vrieschelo-Veelerveen	J. Schutte, De Vennen.
Drente	Assen	G. Noorda, Paraleelstraat 5.
"	Nw. Amsterdam	J. Post.
"	Nw. Weerdinge	H. v. d. Aa, Siepelveen N.W. 772.
Overijssel	Enschede	F. W. Harwig, 2e Emmastraat 28.
"	Lonneker III	P. Ringalda, Velperweg 12.
Gelderland	Apeldoorn	D. Mein, 1e Wormenscheweg 44.
"	Arnhem I	Mej. M. A. Wansink, van Pallandstraat 62.
"	Arnhem II	I. Mozes, Brockstraat 21.
"	Beekbergen	M. Schotpoort, Welvaart 9.
"	Culemborg	A. P. Klumper, Zonnebloemstraat 1.
"	Harderwijk	Mw. J. v. Loozenoord-Visser, Pr. Mauritsl. 43.
"	Ugchelen	E. v. Marle, Hattumscheweg 38, Apeldoorn.
"	Vaassen	D. v. Peppel, Tuindorp G. 179.
"	Zutphen	Mw. C. A. Weersma-v. Duin, Rozenhofl. 11.

Federatie	Naam van de afdeeling	Naam en adres van den tegenwoordigen secretaris
Utrecht	Den Dolder	C. J. W. Valken, Pleineslaan 53.
"	Jutphaas	M. W. Lit, Kanaalplein 6, post Utrecht.
"	Fed. Utrecht	H. Ploeg Jr., W. Barentszstraat 39.
"	Utrecht I	R. Boomsma, Oudegracht 114.
"	Utrecht III	H. W. v. d. Waa, Lijsterstraat 17.
	Zuilen	Mw. H. Brands—te Boekhorst, Huëtlaan 15, Elinkwijk.
Nrd.-Holland N.	Akersloot	D. v. d. Schaaf, Boschweg 184.
"	Andijk	P. de Vries, Buurtje, Andijk (West).
"	Koog-Zaandijk	C. Völker, Emmastraat 12, Koog a.d. Zaan.
"	Krommenie	J. Ofman, Blok 13.
"	Medemblik	B. Roede, Meerlaan 16.
"	Oterleek	R. H. Witteveen.
"	Zaandam	H. Feenstra, Notenlaan 22.
Nrd.-Holland Z.	Halfweg	M. R. L. Boender, Zwanenburgerdijk 327.
"	Heemstede	Van Deutekom, Bronsterweg 45.
"	Laren	L. W. Keijser, Jagersweg 20.
"	Naarden	H. Maijer, Cattenhagestraat 11.
Zuid-Holland	Bodegraven	M. Lugtenberg, Pr. Hendrikstraat 2.
"	Gouderak	P. M. van Kersbergen, Dorpstraat 95.
"	Henkelum	Joh. C. van Maaren, Appeldijk A. 231.
"	Kedichem	H. Maurik, Achterdijk 54c.
"	Oostvoorne	Mej. M. Wouts, Noordweg.
"	Rockanje	P. Mooree, Tuinier.
"	Voorburg	A. G. Lietz-Wethman, Parkweg 290.
"	Zwijndrecht	J. Stolk, Pr. Hendrikstraat 7.
Zeeland	Hansweert	T. Nieuwenhuize, B. 70, Kruiningen.
"	St. Maartensdijk	J. op den Brouw, Achterbosch 112.
"	Scherpenisse	C. v. Ast, 177.
Limburg	Gennep	G. Wijnia, Heyenscheweg B. 79.
"	Nieuwenhage	H. Prins, Pleistraat 2.
Amsterdam	Amsterdam XI	P. v. Gemert, Marathonweg 53 III.
Den Haag	Den Haag V	J. v. Wolferen, Oltmanstraat 35.
Rotterdam	Rotterdam II	J. Rijshouwer, Schiebroekschestraat 14a.

Nieuwe afdeelingen.

Federaties	Naam der nieuwe afdeeling	Naam van den secretaris.
Gelderland	Gendringen	B. Besselink, IJselweg 57.
"	Zetten-Andelst	A. ter Hall, Spoorstraat, Herveld
Zeeland	Hulst	P. Jeras, Kommies, E. 55.
"	Oosterland	Joh. Hage, Dreef A. 10.
"	Renesse	J. P. Bervoets, Dorp.
"	Schore	J. Goossens, A. 108.
Noord-Brabant	Waspik	P. J. Kanters, F. 8 b.

De naam van de afdeeling Kootwijk is veranderd in Stroe.

Cumulatie-Commissie uit de afd. IJmuiden der S.D.A.P.

Correspondentie-adres: C. Bregman,
Meeuwenlaan 44, IJmuiden-O.

Aan de Besturen der S.D.A.P.-afdeelingen.

Kameraden!

Ondergeteekenden zijn door de afdeeling IJmuiden onzer partij benoemd tot leden eener commissie, welke tot taak heeft middelen te beramen en uit te voeren, die er toe kunnen leiden, dat onze partij niet langer verantwoordelijk gesteld kan worden voor de cumulatie van openbare functies en de daaruit voor vele volksvertegenwoordigers voortvloeiende buitensporige inkomsten.

Die cumulatie begint in ons land bedenkelijk veel op corruptie te gelijken. Men beziet daarvoor maar eens wat de volgende openbare functionarissen u.t. de „gemeenschapskas” aan salarissen, pensioenen enz. genieten:

Mr. P. J. M. Aalberse, lid 2e Kamer (vergoeding *f* 5000.—), oud-wethouder Leiden (pensioen), oud-minister (pensioen *f* 6000.—), Rijksbemiddelaar (vergoeding).

H. Colijn, lid 2e Kamer (verg. *f* 5000.—), oud-officier (pensioen *f* 4000.—), oud-gouvernementssecretaris (*f* 4000.—), oud-minister (pensioen *f* 6000.—).

J. J. C. van Dijk, lid 2e Kamer (*f* 5000.— verg.), oud-officier (pensioen), oud-minister (*f* 6000.— pensioen); voorzitter vlootcommissie (vergoeding).

Dr. H. J. Lovink, lid 2e Kamer (verg. *f* 5000.—), oud-directeur-generaal Landbouw Ned.-Indië (pensioen *f* 10,000.—), burgemeester Alphen a. d. Rijn (*f* 4500.—).

Ir. L. v. d. Bilt, lid 2e Kamer (*f* 5000.— verg.), hoogleeraar Technische Hoogeschool (*f* 8000.—).

Mr. A. G. Ridder van Rappard, 2e Kamerlid (verg. *f* 5000.—), rechter te Tiel (*f* 7000.—).

Oud-minister Idenburg komt met zijn pensioenen als majoor, minister, gouverneur van Suriname en Ned.-Indië, Kamerlid en zijn vergoeding als lid van den Raad van State aan een inkomen van ruim *f* 31.000.— per jaar.

Oud-minister Fock is eveneens vijfmaal „gepensioneerd” en heeft een inkomen uit de openbare kas van ruim *f* 21,000.—.

Mr. Dr. Schokking is gepensioneerd als gedeputeerde, burgemeester, minister, Kamerlid en is thans op een traktement van *f* 9000.— per jaar lid van den Raad van State, enz. enz.

Hierbij mag niet over het hoofd gezien worden, dat al deze heeren nog dikwijls volop in de gelegenheid zijn hun eigen zaken te behartigen en nog allerlei emolumenten genieten.

We hebben in dit lijstje alleen de meest sprekende gevallen genoemd. Maar ook in ander opzicht is deze opsomming onvolledig. Want soc.-dem. volksvertegenwoordigers behoorden er eigenlijk ook in te worden opgenomen. Soc.-democratische kamerleden met wachtgeld en nonactiviteitstractement als oud-rijksambtenaar, met pensioen als oud-wethouder, met tractement als burgemeester.

Hier zijn partijgenooten bij, die, natuurlijk in ander verband, in onze pers wel eens beoogen, dat volksvertegenwoordigers, die hun invloed ten eigen bate hebben aangewend, corruptieve handelingen pleegden en daardoor zakken vol koren hebben gedragen op de molen van de fascist. Het wordt hoog tijd, meenen wij, dat zulke partijgenooten óók tot het inzicht komen, dat het volk niet zoo'n nauwkeurig onderscheid maakt tusschen corruptieve handelingen van volksvertegenwoordigers, waarbij ze niet steunen op wet en verordening en het maken en laten voortbestaan van wetten enz., die ten doel hebben uit de openbare kas onmatig groote stukken — zonder dat die noodig zijn voor het levensonderhoud — naar die makers of tolereerders — jarenlang zonder tegenprestatie — te doen toevloeden. Op de stemming van de massa hebben beide methoden precies dezelfde uitwerking. In beide gevallen schaden ze het aanzien van het parlement en de democratie en versterken ze fascisme en communisme.

En in het bijzonder wordt het aanzien van onze vooraanstaanden en *dus* van onze partij er door geschaad. Want onze voormannen waren het, die zoo heerlijk van leer konden trekken tegen de hooge tractementen en pensioenen van vele openbare personen, tegen de staatsruifknabbelers, die ten koste van het uitgezogen volk... enfin, de ouderen onder ons kennen allen het lied en de wijs! Wij waren het... maar wij zijn het niet meer! Hebt ge gelet, partijgenooten, op het feit, dat het een burgerlijk Kamerlid moest zijn, die het cumulatie-schandaal in een brochure aan de orde stelde? En dat nu, bij de bespreking van het rapport-Welter, het de liberale „Avondpost” moest zijn, die de, door cumulatie, hooge inkomens van openbare personen als bezuinigingsobject aanwees? Onze fracties in de openbare lichamen zwijgen er sinds jaar en dag over. En moet er over gesproken worden, dan wordt het zóó gedaan, zooals kort geleden door Moltmaker in de 1e Kamer, dat er geen enkel resultaat kan bereikt worden. Zelfs wordt er niet eens aangestuurd op een uitspraak van het parlement. Al verwachten wij daarvan evenmin iets, indien er geen daad van de betrokkenen of alleen van onze menschen op volgt.

Ons socialistisch dagblad spreekt allèen over de cumulatie, indien een aanval van een burgerlijk blad op de nonactiviteitstractementen en pensioenen van onze partijgenooten-kamerleden moet worden gepareerd. Maar doet dat dan op dezelfde wijze als onder

kwajongens gebruikelijk is: „Och, jó, kijk naar je eigen. Jij doet 't toch zeker óók!” Ze stelt tegenover èèn soc.-dem. 3 Kamerleden van burgerlijken huize, die het toch(!) óók ontvangen! Onze menschen hebben blijk gegeven het knabbelen aan de staatsruif óók te verstaan. Wij hebben dus boter op het hoofd en ons recht van critiek verspeeld. Wij zijn mede verantwoordelijk en moeten uit de zon blijven! En dat, terwijl de massa juist van ons, krachtens ons beginsel en onze propaganda, iets heel anders mocht verwachten. Daar nótèt de partij onder lijden! Teleurgestelden, onverschilligen, fascistten, worden er zóó bij bosjes gekweekt!

Partijgenooten, wil onze partij haar positie behouden en versterken, dan moeten wij op dit stuk weer zoo spoedig mogelijk onszelf zijn! Vooral in een tijd als deze, waarin wij — tegenover het voornemen van de bourgeoisie, de crisistlasten af te wentelen op de minst draagkrachtigen — den eisch in het volk dragen, dat die lasten gedragen moeten worden door de strekste schouders, zou een daad, als die wij van onze voormannen vragen, van enormen invloed zijn in het volk. Bij het woord de daad! Ziedaar wat ook en vooral door de christelijk en katholiek georganiseerde arbeiders zou worden verstaan!

Wij moeten van onze voormannen vragen, dat — *zoolang zij een volledig inkomen, te stellen op b.v. f 5000.— per jaar, uit een openbare functie hebben, zij afstand doen van alle meerdere inkomsten uit de openbare kas.*

Niet minder, maar ook niet meer! Wij moeten ons niet gaan verdiepen in de vraag wat er met dat vrijkomende geld moet gebeuren. Wij meenen ook dat we ons niet bezig moeten houden met de vraag of een op jeugdigen leeftijd „gepensioneerd” p.g. wethouder, kamerlid of rijksambtenaar, die in particulier bedrijf een volledig inkomen heeft, afstand moet doen van zijn voorrechten, al zouden wij die vraag principieel wel bevestigend willen beantwoorden. Evenmin moeten we ons gaan verdiepen in eenige andere vraag, die verband houdt met de kwestie van het dubbele inkomen. Het gaat nu allèèn om de 2-, 3- en 4-voudige inkomsten *uit de openbare kas*. En dit mag niet verdrinken in een bespreking of behandeling van allerlei andere vraagstukken, die daar omheen zijn te weven. Die alle misschien op zichzelf wel belangrijk zijn, maar die, indien ze tot de niet-afgedane vraagstukken blijven behooren, onze partij als parlementaire partij niet zóó schaden als dat het geval is met het door ons aangewezen euvel.

Om geen misverstand te wekken willen wij er op wijzen, dat het o. i. noodig zou zijn, dat ten aanzien van b.v. den leider der 2e Kamerfractie maatregelen getroffen zouden moeten worden om hem in staat te stellen de groote kosten, aan die functie verbonden, niet uit eigen inkomsten te moeten betalen.

We vragen veel, we geven dat volmaakt toe. Maar we vragen niet te veel. Het is een kleinigheid tegenover het groote belang van den goeden geest en de groeiende kracht onzer partij. Er zijn door velen onzer voormannen en door vele leden der partij vroeger wel grootere offers gebracht! En we maken ons sterk, dat, indien *de partij* er op aandringt, het offer ook zal worden gebracht! Maar dan moet *de partij* er op aandringen en maar niet zoo nu en dan een enkele afdeling.

Dit vraagstuk is al eens eerder in de partij aan de orde geweest. Het cumulatierapport 1930 is daaruit geboren. De toestand is daardoor echter niet noemenswaard gewijzigd. Van nonactiviteitstractementen is in dat rapport geen sprake. De wensch, die daarin ten aanzien van de wethouderspensionen is geuit, is een vrome wensch gebleven! Van een toezegging van den partijvoorzitter op een partijraadsvergadering, om de gevallen, die de partij schade doen, nog eens na te gaan, hebben we nooit enig resultaat gezien.

Met zoo'n behandeling van een zaak, die niet meer of minder de vraag raakt of onze partij de voorvechter van de arbeidersklasse zal blijven, kan de partij geen genoegen nemen. En wij moeten dus probeeren de meening van allen, die het hierin met ons eens zijn, in een zoodanigen vorm op het congres tot uiting te brengen, dat het grootst mogelijke resultaat kan worden verkregen.

Daarvoor is allereerst noodig, dat wij in contact komen met de afdelingen, die het met ons eens zijn en deze zaak krachtig mee willen aanpakken. Kan uw bestuur dat contact met ons onderhouden, dan vernemen wij dat gaarne van u. Zoo dit niet kan, dan wilt ge ons wel de namen en adressen van één of meer leden uwer afdeling geven, van welke leden ge weet, dat ze over het cumulatievraagstuk in groote lijnen denken als wij en die bereid zijn een geschriftje hierover onder de leden te brengen.

Om iedere gedachte aan het verwekken van een rel in de partij uit te sluiten, voegen we achter onze namen onzen staat van dienst in de beweging.

Wij vertrouwen op uw medewerking en verzoeken u, ons vóór 1 September a.s. uw instemming te betuigen, eventueel ons de gevraagde adressen te verschaffen.

Wij vertrouwen daarop, omdat wij overtuigd zijn, dat ge ook nu het belang van de partij zult willen dienen.

Kam. groetend,

- C. BREGMAN, oud bez. bestuurder van den Bond van Machinisten en Stokers en C. B. v. Transportarb., afd. Amsterdam. Vanaf 1907 partijlid.
- H. P. BRITS, secr. Fed. Velsen S.D.A.P. Voorzitter Instituut v. Arb. ontwikkeling Velsen. Vanaf 1917 partijlid.
- F. MIEDEMA, Bestuurder partij-afd. IJmuiden. Vanaf 1898 partijlid.
- P. F. C. ROELSE, secretaris Plaatselijke Raad. Oud-lijstaanvoerder Raadsverkiezingen gem. Velsen. Vanaf 1905 partijlid.
- A. ROLLOOS, secretaris Instituut v. Arb. ontwikkeling Velsen. Vanaf 1913 partijlid.

IJmuiden, 1 Aug. 1932.

P.S. Mocht geadresseerde geen secretaris van de afdeling meer zijn, dan verzoeken wij doorzending naar den nieuwen functionaris.

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM